

T.C
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**6 NUMARALI (H. 996-999) HALEP ŞER'İYE SİCİLİ'NİN
(SAYFA 281-362)
TERCÜME VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mohamad BATHİSH

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Metin AKİS

**KİLİS
HAZİRAN 2019**

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

6 NUMARALI (H. 996-999) HALEP ŞER'İYE SİCİLİ'NİN
(SAYFA 281-362)
TERCÜME VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mohamad BATHISH

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

İmzası

Prof. Dr. Metin AKİS (Danışman)

Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ (JüriBaşkanı)

Prof. Dr. Bilgehan PAMUK (Üye)

Doç. Dr. Serhat KUZUCU
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

T.C
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.(14/06/2019)

Mohamad BATHİSH

ÖZET

6 NUMARALI HALEP ŞER'İYE SİCİLİ'NİN (SAYFA 281-362) TERCÜME VE DEĞERLENDİRİLMESİ

BATHİSH, Mohamad
Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Metin AKİS
Nisan 2019, 81 Sayfa

Tez konumuz olan 6 numaralı Halep şer 'iye sicili Şam'da "merkezi vesaiki tarihîye" de bulunmaktadır. Belgeler 996-999 H-1588-1591 M, tarihleri arasını kapsamaktadır. Toplam 81 sayfa ve 326 adet belgeden oluşan 6 Numaralı Halep Şer 'iye Sicilinin 281-362 sayfaları arasında yer alan belgeler Arapçadan günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

İncelemiş olduğumuz belgelerin büyük bir çoğunluğunu vakıflara ait kayıtlar oluşturmaktadır. Halep şehrinde o yıllarda yer alan vakıflar sayesinde sosyal, kültürel ve dini hizmetler rahat bir şekilde sağlanabiliyordu. Ayrıca dikkat çeken bir uygulama da huluvvül-örfi uygulamasıdır. Bu uygulamada "Tesis edilen vakıfların gelir getiren gayrimenkullerinin zamanla harap olmasıyla kullanılamaz hale gelmesi sonucu, bu gayrimenkullerin tekrar kullanılabilir hale getirilmesi amacıyla, şahıslara yapmış olduğu harcamalar doğrultusunda gayrimenkuller üzerinde süresiz kullanma hakkı" verilmektedir. Yine vakıflarla ilgili önemli bir belge de kadın mütevellinin faaliyetini anlatan kayıttır. Vakıflarla ilgili belgelerin büyük çoğunluğunu ise vakıflara ait kurumlarda çalışan görevlilerin atamaları ve maaşlarıyla ilgili belgeler oluşturmaktadır.

Belgelerin diğer bir kısmında ise esnaflar, gayrimenkul satışları, borç alacak işlemleri, kira, arazi kiralama gibi Halep'teki günlük ticari hayattan önemli kesitlere ait bilgiler yer almaktadır. Ayrıca evlilik, boşanma ve nafaka hakkında aile hayatına dair kayıtlara da ulaşabilmekteyiz. Yine incelemiş olduğumuz belgelerde köle ve cariyelerle ilgili sınırlı sayıda kayıttan edindiğimiz bilgilere göre o yıllarda kaçak köle ve cariyeler de dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: Halep Şer 'iye Sicilleri, Vakıf İşlemleri, Borç-Alacak, Evlilik ve Ev Satış.

ABSTRACT

TRANSCRIPTION AND ANALYSIS OF ALEPPO JUDICIAL RECORD NU:6 (PAGE 281- 361)

BATHISH, Mohamad

Master Thesis, Department of History

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Metin AKIS

June 2019, 81 Pages

The 6th issue of the Aleppo Shari'a Court Registers, which is the subject of focus of this thesis, is physically located at the central historical archives in Damascus. The documents cover the dates 996-999 H-1588-1591 M. The 6th issue of the Aleppo Shari'a Court Registers consist of 81 pages and 326 documents; and the documents between the pages 281-362 were transferred from Arabic to modern Turkish.

The majority of the documents that were examined during this thesis were the records belonging to the foundations (waqfs) that were operative in Aleppo during the time period. It is observed that many social, cultural and religious services were provided comfortably in Aleppo due to the existence of these foundations. A large part of the income sources of these foundations were provided by the money generated through rents of real estate, and other service buildings, and the foundations struggled to cover the costs of the maintenance and repairs which happen overtime. Therefore, a remarkable application is the application of "huluvül-örfi and hukr", which refers to the "right of the real estates to be used indefinitely by the individuals in accordance with the expenditures made for the purpose of making these real estates, which have become ruins and beyond repair from damages overtime, reusable". Furthermore, another important document about foundations is the register explaining the operations of the female trustees. The vast majority of documents in the register for the foundations constitute the documents related to the appointments and salaries of the officers working in the institutions belonging to foundations.

Other documents of the issued register outlines detailed information regarding important functions of the daily trading life in Aleppo, such as the tradesmen, real estate sales, debts and payments, rent and land leasing. We also have access to family life and regulations through records about marriage, divorce and alimony. Again, from a limited number of documents we have examined about the slaves and concubines, it was observed that in that time period, there were many illegal men and women slaves in Aleppo.

Keywords: Aleppo Sharia Registers, Foundation Operations, Debt-Credit, Marriage and Home Sales.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin küçük bir beylikten cihanşümul bir devlet halini alarak üç kıtaya hâkim olması İslamiyet'i hakkıyla yaşaması, adaleti, siyasi ve askeri başarısıyla olmuştur. 1516 yılında Osmanlı'nın eline geçen Suriye bölgesi devletin yapmış olduğu iyi yönetim sayesinde dört yüzyıla yakın kendi hâkimiyeti altında kalabilmiştir. Bu süreç içerisinde yönetimi altındaki bu bölgelerde birçok tarihi eser ve belgeler bırakarak o topraklardan XX. Yüzyıl başlarında çekilmek zorunda kalmıştır. Osmanlı idaresinden günümüz Suriye'sine kalan Halep şer 'iye sicilleri 1959 yılında ülke genelinde toplatılarak Şam'da bulunan "merkezi vesaiki tarihîye" de arşivlenmiştir. Bu siciller yalnız Halep'e ait olmayıp o dönemde Suriye'nin önemli şehirlerine ait bilgileri de ihtiva etmektedir. Osmanlıların bu topraklardaki etkilerini ve izlerini araştıran bir tarihçi için bu vesikalar büyük bir önem arz etmektedir. Bu belgeler ışığında Osmanlı'nın bu coğrafyada bırakmış olduğu sosyal, kültürel etkileri daha iyi analiz etme imkânına sahip olunabildiği gibi bölgenin tarihine de büyük bir ışık tutacağı kanaatindeyiz.

Yapmış olduğumuz çalışma (996-999 H-1588-1591 M) yılları arasını kapsamaktadır. Toplam 81 sayfa ve 326 adet belgeden oluşan 6 numaralı Halep Şer 'iye sicilinin 281-362 sayfa aralığındaki belgeler Arapça olarak tutulmuştu. Biz bu belgeleri Türkçeye tercüme ederek araştırmacıların dikkatine sunduk. Bu belgeler Halep'in o yıllardaki sosyal, kültürel, ekonomik ve aile hayatı hakkında önemli bilgileri ihtiva etmekteydi. Çalışmamız sırasında devamlı bize destek veren ve bizi yönlendiren tez hocam Prof. Dr. Metin AKİS'e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Şer'îye Sicilleri Ve Halep Mahkemesi	5
1.1.1 996 H. Halep'te Günlük Hayat	6
1.1.2 Vakıf İşlemleri	7
1.1.3. Vakıflara Görevli Tayini	11
1.1.4. Öldürme- Yaralama (Asayiş Olayları)	13
1.1.5. Diyet	15
1.1.6. Tecavüz.....	15
1.1.7. Hırsızlık	16
1.1.8. Hakaret.....	16

İKİNCİ BÖLÜM (TİCARİ HAYAT)

2.1. Borç-Alacak İşlemleri- Kefalet.....	18
2.1.1. Esnaflar	22
2.1.2. Köle ve Cariyeler.....	24
2.1.3. Gayrimenkul Satışları	26
2.1.4. Halep'te Mahallelere Göre Ev Fiyatları	27
2.1.5. İyi Hal Şahitliği	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (AİLE)

3.1. Aile Hayatı (Mehir).....	31
3.1.1. Boşanma	32
3.1.2. Talak	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BELGELERİN TASNİFİ VE TERCÜMESİ

4.1 Sicil Konuları	35
4.2 Trankripsiyon -Metinler.....	37
SONUÇ	119

KAYNAKLAR	121
Ek. 1. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1185 -1194.....	123
Ek. 2. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1195 -1203.....	124
Ek. 3. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1204 -1210.....	125
Ek. 4. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1265 -1270.....	126
Ek. 5. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1271 -1277	127
Ek. 6. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1278 -1286	128
Ek. 7. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1277 -1295.....	129
Ek. 8. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1297 -1303.....	130
Ek. 9. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1304 -1314.....	131
Ek. 10. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1315 -1321.....	132
ÖZGEÇMİŞ	133

GİRİŞ

İnsanoğlu dñnyada var olup yaşadığı sñreçten itibaren birçok evreler geçirerek günümüze ulaşmıştır. Zekâsı, bilgeliği ile birçok zorluklara göğüs germiş ve hayatını idame ettirmeyi başarmıştır. Tarihin tozlu sayfalarına baktığımız vakit birçok uygarlığı bünyesinde barındaran yerküredeki uygarlıkların ÷lkelerini adalet ve hukuk içerisinde yönettikleri dönemlerde refah seviyelerinin yükseldiğini görmekteyiz. Ayrıca bu sistem sayesinde bazı devletlerin de dñnyaya hâkim olduğunu tespit edebilmekteyiz. Ne vakit adaletten ve hukuktan ayrılmışlar ise bu durum onların sonunu hazırlamış ve tarih sahnesinden çekilmesine sebep olmuştur. 1516 yılında Mercidabık Savaşıyla Suriye topraklarını ele geçiren Osmanlı Devleti de bu topraklarda adaleti ve hukuku sağlayarak dörtyüzyılı aşkın hüküm sürebilmiştir.

Osmanlılar kendilerini yine Müslüman olmakla birlikte özgün bir kent kültürünün mirasçısı; Arapça konuşan bir nüfusun yöneticisi durumunda buldular. Osmanlılar Suriye'ye, kendi zengin seküler ve estetik kültürüyle birlikte, aynı oranda gelişkin bir İslam yaklaşımı ve sultanlık yönetim yapısıyla geldiler.

Eyalet yöneticilerinin başında dili Türkçe olan Osmanlılar vardı ve Şam ve Halep eyaletlerinin birçok köyüne Türkçe konuşan sipahiler yerleştirilmişti. Halep'in bu şekilde Osmanlı İmparatorluğu'na eklenmesi, kentin nüfus karışımı içindeki Türkçe konuşan asker ve bürokratlardan oluşan, Osmanlı denen yeni bir sınıf ortaya çıkmasına yol açtı.¹

Üzerinde çalışma yaptığımız 6 numaralı Halep şer'iyye sicili Şam'da "merkezi vesaiiki tarihîye" arşivinde yer almaktadır. Belge konumuz 996-999 H-

¹Bruce Masters (2017) vd., (Çev. Sermet Yalçın), *Doğu ile Batı Arasında Osmanlı Kenti Halep*, İzmir Ve İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 27.

1588-1591 M. tarihleri arasını kapsamakta olup toplam 81 sayfa ve 326 adet belgeden oluşmaktadır. Bu belgeler okunurken bazı yerler tahrip olmuş olduğundan dolayı okunamamıştır. Okunamayan kısımlar (...) bu şekilde metinde belirtilmiştir.

Bu vesikalarda; vakıflar, esnaflar, hırsızlık, mehir, miras, köle ve cariye, kefalet gibi Halep'teki günlük ve ticari hayata ait önemli bilgilere ulaşabilmekteyiz. XVI. Yüzyıl sonlarına ait bu belgeler ışığında o yıllardaki Halep'in sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı hakkında da bilgi sahibi olmaktayız.

Suriye'nin Şam'dan (Dimaşk) sonra en mühim şehri olan Haleb (Türkçe'de Halep) adının menşei üzerinde çeşitli rivayetler bulunmakta ve dünya dillerinde birbirinden pek farklı olmayan yazılışlarla kullanılmaktadır. Fransızcada Alep, İngilizce, Almanca ve İtalyancada Aleppo olarak kullanılan Halep² adı, Hitit dilinde Hrb, Akadlarda Hallaba ve Halvan, Selevkiler döneminde de Beroia olarak adlandırılmıştır. Arapçada ise sağılmış süt³ anlamında Haleb adı kullanılmaktadır. Halep'in ünvanı da akça, parlak anlamına gelen şehbadır.⁴

Müslümanlar, (16/637) yılında Hulefa-i raşidinden Haz. Ömer bin Hattab döneminde Halep'i fethetmiş ve sulh yaparak Antakya Kapısından girmişlerdir. Daha sonra (17/638) yılında, o dönemde şehrin içinde olmayan ve yakınında bulunan, Halep Kalesini fethetmişler. Hulefa-i raşidin dönemi, Halep'te devam etmiştir. Daha sonra Halep, Emevi Büyük Camiinin yapıldığı Emevi iktidarına. Ondan sonraki Abbasi hilafeti döneminde Tolunoğulları, Hamadanoğulları, Mirdasoğulları ve Akiloğulları gibi o zamanlarda, Abbasi iktidarı içinde ortaya çıkan aile iktidarlarına bağlı kalmıştır.

Selçuklu iktidarı, Halep'te (479/1086) yılında başlamıştır. Selçuklu iktidarı, (541/1146) yılında Ak Sungur'un oğlu İmadeddin-i Zengi'nin Ca'aber Kalesi'nin yakınında öldürülmesiyle bitmiştir. Oğlu Nureddin Mahmud, Halep'te iktidara

²el- haleb- taleb veznine süt sağmak mana'sınadır. Ve sağılmış süte denir. Ayrıca Bilad-ı Şamiyyeden bir şehir-i ma'ruf ismidir. Şarih der ki Amalika'dan Mihr b. Haya b. İmlik nam kimsenin Haleb ve Berdeaa ve Hims nam üç oğlu var idi, her bir şehir bina ve isimleriyle müsemma eylediler. Mütercim Asım Efendi (2013), *Kâmûsu'l-Muhit*, Çev. Mustafa Koç, I.Cilt, İstanbul, s.357

³Hazreti İbrahim Halilullah Haleb şehrinde sakin iken bir beyaz ineği var idi. Anın südile cemii halka ziyafet idüb ikram iderdi. Ve peynir ve kaymak icad etmek anlardan kaldı. Ve ol beyaz inek Halebde fevt olub İnce Kınada defn etmişlerdir. Anınçün Halebüşşehba diler. Yani Beyaz inek yeri demek olur. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi (1935), Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672)*, Cilt.9, İstanbul Devlet Matbaası, s. 506.

⁴Nuran Koltuk vd.,a.g.e. , s.22

gelmiştir. Zengi dönemi, Halep'te (541/1146) yılından (579/1183) yılına kadar devam etmiştir. Halep'te Eyyübi dönemi ise, (579/1183) yılında Sultan en-Nasir Selahaddin Yusuf bin Eyüp'un Halep'e girişi ile başlamış ve (658/1259) yılında Moğolların girişi, tahrib etmeleri ve Eyyübi'lerin son sultanı ve sultan Abdülaziz Muhammed'in oğlu En-Nasir Selaheddin 2. Yusuf'u (659/1260) yılında öldürmeleri ile son bulmuştur. Moğollar (658/1259) yılında Ayn Calut muharebesinde Mısır'dan gelen Memlûklara yenildikten sonra, Halep'i terk etmişler ve Melik ez-zahir Baybars, iktidara geçmiştir. Böylece Halep'teki Memluk dönemi başlamış ve (922/1516) yılında Osmanlı Sultanı Selim Han'ın, Mercidabık muharebesinde Memluk ordusunu yendikten sonra Halep'e girmiştir.⁵

Bölgenin geniş coğrafyası Halep'in bir ticaret merkezi olarak kurulmasına hizmet etmişti. Kent, birlikte bir su taşımacılığı yolu oluşturan, aralarında sadece Halep'ten geçen kısa bir kara yolu bulunan Fırat Nehri ve Akdeniz'e hemen hemen eşit mesafedeydi. Bu rotanın hikmeti çoğu insan tarafından biliniyordu ve en azından erken Bronz Çağı'ndan Osmanlıların gelişine kadar, Asya ile Avrupa arasındaki efsanevi İpek Yolu boyunca en çok ticaret amaçlı seyahatin yapıldığı yoldu.⁶

Yavuz Sultan Selim'in Memluk Sultanı Kansu Gavri'yi Mercidâbık Savaşında yenmesinden sonra (24 Ağustos 1516) Osmanlı hâkimiyeti altına giren şehir (28 Ağustos 1516), bu sırada doğu ile batı ticaretinde önemli bir merkez olarak gelişme göstermekteydi. Osmanlı hâkimiyetiyle birlikte şehrin geçmişinde rastlanmayan büyük bir gelişme devri başladı ve bu dönem Halep tarihinin birçok bakımdan en parlak dönemini teşkil etti. Osmanlıların Suriye'ye hâkim olmalarından sonra, bölgedeki eski Memluk idarî teşkilatını bozmadılar. Halep de Memluk döneminde olduğu gibi Şam Emirü'l-Ümerası (Beylerbeyi) idarî bölgesi içinde yer alıyordu.⁷

Osmanlı idaresinin ilk zamanlarında Memlûklardan alınan bütün topraklar Şam ve Mısır olmak üzere iki beylerbeyliğe taksim edildi. Arap bölgesinin mali işlerine bakmak üzere, 1518 yılında, Arap ve Acem Vilâyetleri Defterdârlığı adıyla, Anadolu ve Rumeli defterdarlıklarına ilaveten üçüncü bir defterdarlık daha kuruldu

⁵Necva Osman (2009), *Halep, Kilis ve Gaziantep'teki Tarihi Eser ve Abideler*, Halep, s.21-23.

⁶Masters, a.g.e, s.21-22.

⁷Nuran Koltuk vd., (2018), *Osmanlı Belgelerinde Halep*, TDBB Yayınları, No:25, İstanbul 2018, s.

ve bunun yönetimine de Halep kadısı Çömlekçi-zâde Kemal Çelebi tayin edildi. Arap Defterdarı Halep'te oturduğu için Halep Defterdarı ismiyle anılıyordu.

Halep, Osmanlı yönetimine geçtiği 1516 yılından 1549 yılına kadar Şam beylerbeyliği'ne bağlı bir sancak olarak Osmanlı idari teşkilatı içerisindeki yerini almıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın İran seferi sırasında 1549 yılında Şam'dan ayrılarak müstakil bir beylerbeylik haline getirilmiştir. Halep beylerbeyliği, ilk kurulduğunda Adana, Kilis, Bâlis, Birecik, Halep⁸, Hama, Humus, Maarra ve Selemiyeye olmak üzere 9 sancaktan meydana geliyordu. 1565 yılında Cebele, Suhne-Tayyibe, Tarsus ve Üzeyr sancaklarının ilavesiyle 12 sancağa yükselmiştir. Bu arada Humus sancağı da Halep'ten alınarak tekrar Şam Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır.⁹Birinci Dünya Savaşı akabinde yapılan antlaşmaya kadar da dört yüz yılı aşkın Osmanlı toprağı olarak kalmıştır.

⁸Halep (Ale) Suriye kıt'asının kısm-ı şimalisinde hemnâmi olan vilayetin merkezi bir şehir olup, Memalik-i Osmaniye'nin ikinci derecede büyük şehirlerinden ma'düddür. Fırat ile Asi nehirleri arasında mümted olan vasi' bir ovanın içinde ve bu ovanın ğarb şimali cihetinde kâin tepelerin kurbünde olarak,36° 11' 25'' arz-ı şimali 34° 45' 13'' tûl-ı şarkide vaki' olup, şimalinden gelen (Kuveyk) çayı içinde mürûr eder. Kısm-ı a'zamı sur ile muhât olup, 9 kapısı vardır. Surun haricinde birkaç mahalle ve şehrin ortasında bir iç kale bulunur. Ma'mur ve ticaretgâh bir şehir olup, büyük çarşı ve bazarı, 102000 ahalisi, 155 cami-i şerifi, 164 mescidi, 23 medresesi, bir i'dadiye ve bir rüşdiye-i askeriye ve mülküye mektepleriyle 90 mekâtib-i sıbyaniyesi, ehâli-i ğeyr-i müslimeye mahsus 38 mekteble bir Fransız mektebi, 5 kütüphanesi 20 matbaası, bir hastahanesi, 2 darü's-şüfâsı, bir kışlası, 23 tekyesi,21 türbesi, 15 kilisası, 2havrasi, 73 hamamı, 120 hanı ve 11 köprüsü vardır. Evleri kârgir ise de, haricen ziynetden ari olup, sokakları dahi dar ve çoğu kısmen örtülüdür. Mea haza sokaklarının çoğu kaldırımlı ve oldukça temizdir. Şemseddin Sami (1308), *Kamusu'l -A'lam*, III. Cilt, Mihran Matbaası, İstanbul, s. 1971.

⁹Enver Çakar (2003), XVI. Yüzyılda Halep Sancağı (1516-1566), Elazığ, s. 133-144.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Şer'îye Sicilleri Ve Halep Mahkemesi

Arapça'da hükm kökünden mekân ismi olan mahkeme (çoğulu mehâkim) kelimesi sözlükte “hüküm verilen yer, yargılama yeri” anlamındadır. Fıkıh terimi olarak kadıların içinde davalara baktıkları daire ve makamı, daha teknik bir ifade ile kamu hizmeti niteliğindeki yargılama yetkisinin kullanılması için kurulmuş resmî makam ve kurumu ifade eder.¹⁰

Önce Suriye, ardından Mısır ve daha sonra da Irak'ın ele geçirilmesiyle Osmanlılar kendilerini, yine Müslüman olmakla birlikte özgün bir kent kültürünün mirasçısı. Arapça konuşan bir nüfusun yöneticisi durumunda buldular. Osmanlılar Suriye'ye, kendi zengin, seküler ve estetik kültürüyle birlikte, aynı oranda gelişkin bir İslam yaklaşımı ve sultanlık yönetim yapısıyla geldiler.¹¹

Bütün Osmanlı dönemi boyunca, yerel unsurlarca mahkemetü'l-bab (Kapı Mahkemesi) olarak bilinen, kentin merkezi Hanefî mahkemesinde kadı¹² olarak hizmet gören kişilerin hepsi Osmanlıydı ve Halep'in sivil nüfusuyla sultan arasında aracı vazifesi görüyorlardı. Yerel biyografik kaynaklara göre bu kadıların çoğu akıcı

¹⁰Fahrettin Atar (2003), “ Şer'îye Sicilleri”, TDİA, C. XXVII, 2003 s. 338

¹¹Masters., A.g.e,s. 27.

¹²Sancağın en büyük adli yetkilisi olan kadı, sancakbeyinden ayrı ve onu tamamlayıcı bir otoriteyi temsil ediyordu. Kadının sancak yönetimindeki ağırlığı, en üst askeri yetkiliye eşit ve “yargıç” unvanının kapsamını aşacak büyüklükteydi. İyi yönetim ve yolsuzluk gibi konularda, ona da sancak beyine olduğu gibi padişahın düzenli fermanlar geliyordu. Kadı hem şeriatın, hem de Osmanlı kanunlarının kapsamına giren konularda karar veriyordu. Fermanlarda duyurulan kanunların kaynağı örfler ve idari ihtiyaçlardı. Kadının temel işlevlerinden biri, askeri idare ile halk arasında hakemlik yapmaktı; hem vergi toplayanların, hem de vergi ödeyenlerin şikâyetinde buldukları merci kadıydı. Amy Singer (1996), *Kadılar, Kullar, Kudüslü Köylüler*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, s.37-39

bir Arapçayla konuşuyorlardı ve kentteki varlıkları Müslümanlar arasında dilden kaynaklı bir gerilim yaratmıyordu. Ayrıca gayri Müslimlerde kilise, haham mahkemelerine başvurma hakkına sahip oldukları gibi, şer'î mahkemelere de müraat edebiliyorlardı. Kadıya bağlı olarak yardımcı görevleri yerine getiren çeşitli görevliler vardı. Bir kişiyi tutuklayıp kadının huzuruna getirmek ya da bir olayı soruşturmak için subaşı görevlendirilebilirdi. Normalde tutuklama işlerine, muhızır denen görevliler bakardı. Başkâtip ve yardımcıları sicik kayıtlarını yazar ve isteyenlere ücret karşılığında belgelerin nüshalarını çıkarırdı.¹³

Kayıtların konuları ise çok çeşitliydi. Alelâde vak'alar, cinayetler, nikâh ve vergi kayıtları, narh uygulamaları, tayinler, lonca davaları, vakfiye ve vakıf muhasebe verileri en çok göze çarpan örneklerdir. Bu belge ve konu çeşitliliği şer'îyye sicillerini tarih, hukuk, iktisat vb. pek çok disiplinin ana kaynakları arasına katmıştır. Konularına göre her kayıt tipinin değişik yazım usulü ya da inşa şekli ilm-i şürût ve ilm-i sak kitaplarından takip edilebilmektedir. Ana hatlarıyla bir i'lâm ve hüccet kaydında bulunabilecek bilgiler sırasıyla şöyledir: şehir / kaza ve mahalle / köy bilgileri, isim, din ve unvan bilgileri, konu ve delil bilgisi, karar ve tarih bilgisi, davada hazır bulunanların isim ve unvanları. Farklı olarak tereke kayıtlarında vârisler ve kişinin mal mülk, borç-alacak ve miras dağılım bilgileri, narh kayıtlarında ürünler ve fiyatları, nikâh ve boşanma kayıtlarında mehir ve nafaka bilgileri yer almaktadır.

Suriye Millî Arşivi'nde mevcut mehâkim-i şer'îyye defterlerinden 1601'i Şam'a (1583- 1925), 664'ü Halep'e (1536-1935), altmış dördü Hama'ya (1535-1925), yirmi biri Humus'a (1884-1919) ve on sekizi Sayda'ya (XIX. yüzyıl) aittir.¹⁴

1.1.1 996 H. Halep'te Günlük Hayat

Mercidabık Savaşıyla Osmanlı hâkimiyetinin başladığı Suriye topraklarında devlet; halka karşı kendi zengin kültürünü ve İslami anlayışı etkin bir şekilde uygulamayı başarmıştır. Osmanlı İmparatorluğu kendisine bağlı bulunan yerlerde toplumu ilgilendiren hukukî olayları kayıt altına alarak o dönemin sosyal, ekonomik ve toplumsal olaylarını anlamamıza bize imkân sunmuştur. Çalışma konumuz olan 6 nolu Halep Şer'îye Sicilleri üzerinde yaptığımız incelemeler neticesinde XVI. yüzyıl sonları Halebindeki günlük yaşantı hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz.

¹³ Singer, a.g.e., s. 38-39.

¹⁴ Yunus Uğur (2010), "Şer'" TDİA, C.XXXIX, İstanbul, s.9-10.

Çeşitli konularda kayıtların tutulduğunu gördüğümüz sicillerde; vakıflara ait işlemler, yaralama, katl, hırsızlık, borç alacak işlemleri, arazi kiralama, köle ve cariye ticareti, esnaf işlemleri yanısıra aile hayatına ait çarpıcı bilgilere ulaşabilmekteyiz.

1.1.2 Vakıf İşlemleri

Vakıf, İslam hukuk şartlarına göre kurulmuş, dini temelleri olan bir yardım kuruluşudur. Arapça sözlük anlamıyla “durdurma” demek olan vakf İslam toplumlarında yardım kurumu kavramının karşılığıdır. Vav-kaf -fe ve ha-be-sin (tutmak, zaptetmek) gibi Arapça köklerin bu durum kavramıyla neden ve nasıl ilişkilendirildiği pek açık olmamakla birlikte, “vakıf” sözcüğünün 3./9. yüzyılda yaygın olarak kullanıldığı kesindir. Bu köklerin temel çağrışımları- “durdurmak; engellemek” – yardım edilecek kimseler için vakfa aktarılan malların alım satımının kısıtlandığı anlamına gelir.¹⁵

Günümüzün modern devlet anlayışı ortaya çıkıncaya kadarki yüzlerce yıllık süreçte Türk ve İslam dünyasında vakıflar toplum hayatında günümüzle kıyaslanamayacak kadar çok geniş bir alanda faaliyet gerçekleştirmişlerdir. Bugün devletin yapmakta olduğu dini hizmetler, eğitim, sağlık, kültür, bayındırlık gibi pek çok alandaki faaliyetler geçmişte vakıflar tarafından gerçekleştiriliyordu. Bunun için de ülkenin her yerinde bu hizmetleri gerçekleştirmek için yüzlerce vakıf kuruluyordu. Halep’te de bu dönemde belirtilen hizmetleri görmek için yüzlerce vakıf bulunmaktaydı¹⁶.

Vakıfların hayatiyetini devam ettirmesi, vakfiye şartları çerçevesinde vakfın zarara uğratılmadan idaresi ile mümkündür. Vakfın yararının korunması, gayrimenkuller söz konusu ise gerektiğinde bakım, onarım ve tadilatların yapılması, işletilmesi, elde edilen gelirin vakfiyeye uygun şekilde dağıtılması gerekir. Bir kaç dışında vakıf idaresi ile ilgili çalışmalar günümüzdeki vakıfların idaresi meselesine dairdir. Devlet başkanı ve hâkimlerin, vakfiyede şart koşulmasına gerek olmaksızın vakıflar üzerinde doğrudan gözetim ve denetim yetkileri vardır. Şer’î hükümler ve vakfiyedeki şartlar çerçevesinde vakfın işlerini idare etme yetkisine velâyet, görevlendirmeye ise tevliyet denilir. Tevliyet görevini ifâ eden kişi, mütevellî ya da

¹⁵Singer, a.g.e., s. 20.

¹⁶XVI. yüzyıl ortalarında Halep’te çok çeşitli hizmetler gerçekleştiren 357 adet vakıf bulunmaktadır. Çakar, a.g.e.,s. 304.

nazırdır. Mütevellî tayin edilecek kişinin âkil, bâliğ, âdil ve emin, vakfın işlerini yürütecek bilgi ve tecrübeye sahip bir kimse olması gerekir. Erkek veya kadın arasında bir fark olmadığı gibi Hanefî mezhebine göre Müslüman olması da şart değildir. Bir vakfın birden fazla mütevellîsi olabileceği gibi bir şahıs da birden fazla tevliyet görevi üstlenebilir. Ancak tevliyet ile nezaret görevleri birleşemez.¹⁷

Öte yandan vakıflarda, mütevellî, müderris, vekilharç, imam, müezzin, hatip, bekçi, ferraş gibi pek çok görevli çalışmaktaydı ki, bu da vakıfların büyük bir istihdam alanı oluşturduğunu ortaya koy- maktadır. 1536'da Halep'te yer alan 355 vakıfta çalışanlar aileleriyle birlikte düşünüldüğünde bir önemli nüfusun geçim kaynağı olduğu görülür.

Keza 355 vakfın sadece bir günlük harcamaları düşünülürse, bunun Halep şehri için ne kadar önemli olduğu görülecektir.1846 senesinde Halep Eyaletinde Harameyn-i Şerifeyn vakıfları hariç 710 adet vakıf vardı. Bunun 415'i Halep şehrinde, 135'i Ayntab, 95'i Kilis ve 65'i de Antakya'da bulunuyordu. En zengin vakıflar Harameyn vakıflarıydı. 1842-1851 yılları arasında Halep'te Harameyn vakfına ait 28 dükkân, 4 menzil, 2 hamam, 3 değirmen, 1 kahvehane, 5 tarla bağ bahçe, 37 maktuat mülkü vardı. Dönem içindeki gelirleri 18 bin ile 25 kuruş arasında değişmiştir¹⁸.

Sicilin incelemiş olduğumuz bölümünde bir adet yeni vakıf kuruluşu ve mevcut vakıfların yapmış çeşitli işlemlere ait kayıtlar bulunmaktadır. Halep Kalesi Naibi İsmail Ağa b. Abdullah, kale kapısı önüne on adet dükkân inşa ettirmiş ve bunları vakfetmiştir¹⁹. Vakfın kurucusu Halep Kalesi naibi olduğundan kalede yaşanan bazı sıkıntıları gidermek amacıyla vakfı kurduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı döneminde kaleler aynı zamanda günümüzün cezaevi görevini de gördüğünden, vakfın gelir kaleminden en büyük pay buradaki mahkûmlara ayrılmıştır. Vakıf gelirinin günlük 4 kıt'a gibi bir rakamı yıllık 1440 kıt'a, bu da yaklaşık 36 sultani

¹⁷Nazif Öztürk (1986)., "Vakıfların İdaresi ve Teşkilat Yapısı Üzerine Düşünceler". *I. Vakıf Şurası 3-5 Aralık 1985*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay., 43-55. Hüseyin Çınar- Miyase Koyuncu Kaya, (2015), Vakıflar Kaynakçası, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s. 143.

¹⁸Hilmi Bayraktar, (2004), *XIX. Yüzyılda Halep Eyaletinin İktisadî Vaziyeti*, Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Tarih Şubesi Yay. No: 7, Elazığ, s.205-207, Nuran Koltuk vd., a.g.e. , s.47.

¹⁹Sicil No:6, Belge No:1270-1271, Evâhir Rebî'ül-evvel 996 Tezimiz 6 numaralı Halep Şer'îye Sicilinin değerlendirmesi olduğundan bundan sonraki dipnotlarda, Sicil No yazılmayacaktır. Sicilin orijinal belge ve sayfa numaralandırılmasında bazı eksiklikler bulunduğundan dipnotlarda sadece belge numaraları gösterilecektir.

altına tekabül etmektedir. Kale naibi İsmail Ağa, burada yer alan tutukluların çektiği sıkıntıları en yakından bilen birisi olarak kurduğu vakfın geliriyle mahkûmların sıkıntılarına, acılarına çare olmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Osmanlıda vakıfların çoğunluğu din ve eğitim hizmetlerine ayrıldığından, İsmail Ağa Vakfı sosyal yönü ağır basan bir vakıf olarak da dikkat çekmektedir. Vakfın önemli hizmetlerinden birisi de muhtemelen kalede olan ve vakıf sahibinin yaptırdığı çeşmenin akar vaziyette halkın hizmetinde kalmasını sağlamaktır. Vakıftan çeşme hizmetkârına ayda 20 kıt'a ve çeşmeye su sevkini sağlayan kanalcıya ayda 30 kıt'a ödenmekteydi. Kale kapıcısı da unutulmamış ve ona da ayda 10 kıt'a ödeme yapılması vakfiyede belirtilmekteydi.

Mahkûmlar ve halka içme suyu sağlayan çeşme gibi dönemin iki temel sorununa hizmet için kurulmuş olduğu anlaşılan vakfın, vakıf kurucusunun sosyal konulara çok duyarlı bir insan olduğu anlaşılıyor. Günümüzde bile cezaevi koşulları ve mahkûmların durumunun iyileştirilmesi konusunda insan hakları örgütlerinin çabaları dikkate alındığında, 400 yılı aşkın bir zaman dilimi öncesinde İsmail Ağa'nın kurduğu vakfın hayli anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Vakıflarla ilgili belgelerden iki tanesi vakıfların mülkiyeti²⁰ üzerindeki anlaşmazlıklarla ilgilidir. Belgelerden birisi Rum Kale'deki vakfa ait bostanlara el koyan Muhammed Çelebi b. Muhyi El-Serracu ile ilgilidir²¹. Muhammed Çelebi vakfa ait iki bostanı babasının sağlığında 50 dinara satın aldığını iddia ederek el koymak istemiştir. Diğer bir belgede Cebîl Mahallesinden Hacı Muhammed b. Hacı Ömer'in mirasçıları ile davacı vakıf arasında evin mülkiyeti hakkında anlaşmazlık yer almaktadır²². Mahkeme her iki dava ile ilgili belgeleri incelemiş, şahitleri dinlemiş ve ilk davayı vakıf lehine sonuçlandırırken ikinci dava da vakıf aleyhine karar vermiştir.

²⁰ Vakfa bağışlanan mülklerle ilgili hukuki düzenlemelere rağmen, (hangi biçimde olursa olsun) vakıflara verilen sermaye bir alana hapsedilemezdi, Uygun yasal düzenlemelerle, mülk olarak piyasanın bir parçası olmaya devam ederdi. Bu dinamizm, mülklerin bakımı ve dolaşımı için kullanılır durumda kalmaları ve yeniden kullanılmasına olanak verme açısından yaşamsal önemdeydi. Behrens- Abouseif, *Egypt's Adjustment to Ottoman Rule*, s. 157, Amy Singer (2002)., *Osmanlı'da Hayrseverlik Kudüs'te Bir Haseki Sultan İmaretini*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 139, İstanbul, s. 191.

²¹ Belge No: 1236, Evâhir Rebî'ül-evvel

996 Belge No:1257, Evâ'il Safer 996²²

Vakıfla ilgili belgelerden bir kısmı da vakıfların gelir kaynakları ile ilgilidir. Vakıfların gelir kaynaklarının çoğunluğunu şehirlerdeki ticaret mekânlarından alınan kiralar ile köylerdeki tarım alanlarının gelirleri oluşturmaktadır. Sicil defterinde geçen Baba Bayram Zaviyesi²³, Nureddin Eş-şehid Darüşşifası²⁴, Yeşbek El-becâsî²⁵ vakıflarının Halep'in köylerinde ve kırsal kesiminde pek çok gelir getiren arazilerinin olduğu görülmektedir. Belgeler bu vakıfların gelirlerinin toplanması ile ilgilidir. Nureddin Eş-şehid Darüşşifasının Halep'in pek çok yerinde arazisi olup bunlardan sadece Mi'rasa El-cariye köyünden 225 dinar geliri bulunmaktadır²⁶.

Halep'in Bankusa²⁷ kesimindeki Seyfi Akbay Hamamının gelirleri ise iki vakfa aittir. Öyle anlaşılıyor ki, hamamın ortakları farklı farklı vakıflara hisselerini devretmişler, böylece iki ayrı vakıf aynı hamamın gelirine ortak olmuştur. Seyfi Akbay Vakfı mütevellisi Bezzâzîn Çarşısı Şeyhi Mustafa Celebi b. Hacı Ahmed, Şehabi Ahmed b. Abbas Vakfı hak sahiplerine hamam gelirinden 5 dinar ödeme yapmıştır²⁸.

Amaçları halka hizmet olan vakıflar ile mahalleli bazen anlaşmazlığa düşüp mahkemelikte olabiliyordu. Belgeden anlaşıldığına göre Altun Boğa mahallesinde isim kısmı yırtık olan bir vakıf hizmet binası için su getirmiş ve pis suların atılması için tesisat yapmıştır. Mahalle halkının da belirtilen hizmetlerden yararlandığı anlaşılıyor. Mahkeme, vakfin maddi sıkıntıya düşmüş olmasından olsa gerek mahalle halkının su ve su gideri deliklerini kapatması ya da vakfin temizlik harcamalarına katılması yönünde karar vermiştir²⁹.

Vakıflarla ilgili önemli bir diğer belge de kadın mütevellinin faaliyetlerini anlatan kayıttır. Dava kayıtlarından anlaşıldığına göre, Hacı Mukbil b. Abdullah El-mahmudî vakfı mütevelliliğini Sakine bint Yusuf adlı kadın yürütmektedir. Kadının

²³ Belge No:1252,

²⁴ Belge No:1299,

²⁵ Belge No:1446,

²⁶ Belge No:1403,

²⁷ TD 146 numaralı mufassal defterde sokak ve havşlar yazılmamış, sadece mahalleler yazılmıştır. Halep şehri Bankusa ve Tatlar adıyla ikiye ayrılmıştır. Bu ayırım 1550'den sonra belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. TD 454, 493 ve 610'da bazı mahallelerin Halep şehrinin hangi kesiminde bulunduğu yazılmıştır. Tatlarla bağlı mahalleler sur içinde bulunmaktadır. Sur içindeki birkaç mahalle ile sur dışındaki diğer mahalleler Bankusa kesimine dâhildir. Ahmet Özkılınç (2010) vd., 397 Numaralı Halep Livâsı Mufassal Tahrîr Defteri, (943/1536) Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 109, Ankara, s. 12.

²⁸ Belge No:1346,

²⁹ Belge No:1356,

kocası, eşinin vakıf mütevelliliğinden azledilmesi için mahkemeye müracaat etmiştir. Vakfın hak sahiplerinden iki kişi ise, kadın mütevellinin vakfı imar ettiği, köylülere tohum ve sair konularda destek olduğu, raşit ve vakıf için çok faydalı işler yaptığı yönünde şahadet etmişlerdir³⁰. O dönemde kadınların vakıf mütevelliliği gibi toplum hayatında aktiflik ve çaba gerektiren bir işi üstlenebilmesi ve bu konuda da oldukça başarılı olması ilginç bir örnektir.

1.1.3. Vakıflara Görevli Tayini

Vakıflarla ilgili belgelerin büyük çoğunluğunu vakıflarda ve vakıflara ait kurumlarda çalışan görevlilerin atamaları ile ilgili kayıtlar oluşturmaktadır. Vakıflara yapılan atamalar da, çalışanların kendi isteğiyle ayrıldığı, görevini layıkıyla yerine getiremediği veya atandıkları görevi hakkıyla yerine getirebilecekleri özelliklere sahip oldukları belirtilmektedir. Vakıflarda görev alanlar da hiçbir ücret almadan çalışanlar olduğu gibi çok çeşitli düzeylerde ücret alanlarda vardı. Yahudi mahallesindeki Mescid-i Ömeri'ye Seyyid Hasan b. Seyyid Alemüddin, vakfın işlemlerini gerçekleştirsin diye hasbi olarak nazır tayin edilmiştir³¹. Vakıflarda çalışanlar arasında en yüksek ücret Camii Kebir Vakfı mütevellisine verilmektedir. Vakıf mütevellisine hizmetlerine karşılık günlük 40 osmânî ücret ödenmektedir³². Halep'in en eski ve büyük camilerinden olan Camii Kebir'in şehirdeki önemine binaen büyük vakıfları olduğu anlaşılmaktadır. Halep'te vakıflarda görev alan çalışanlara ödenen ücretlerden bazıları şöyledir: Mihmandar Camii müezzinine ayda 36 kıt'a³³, Şehabi Ahmet b. Abbas vakfının cibayet ve kitabet görevi günlük 3 osmânî³⁴, Hacı Bekir Camiinde kürsüde hadis-i şerif okuma günlük 2 osmânî³⁵, Camii Kebir'de hademe günlük 5 osmânî³⁶, Emşatiye Camii vakfı mütevellisine günlük 1 osmânî³⁷, Altun Boğa Mahallesindeki Medresenin hadimine aylık 25 kıt'a, Sabun Çarşısındaki mektebde Kur'an öğretimi vazifesi için günlük 2 osmânî³⁸,

³⁰ Belge No: 1355,

³¹ Belge No:1342,

³² Belge No:1288,

³³ Belge No:1185,

³⁴ Belge No:1189,

³⁵ Belge No:1307,

³⁶ Belge No:1315,

³⁷ Belge No:1378,

³⁸ Belge No:1485,

Adiliye Camiinde cüz okuma vazifesi günlük 2 osmânî,³⁹ İbnül Balat Camii hatipliği için günlük 3 osmânî⁴⁰ ödeme yapılmaktadır.

Vakıflardan görevlilere yapılan ödemeler vakıfların ekonomik gücü ve vakfiyelerde yer alan şartlara bağlı olarak gerçekleşmektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi Camii Kebir vakfından mütevelliyeye günlük 40 osmânî ödenirken camide görevli hizmetliye de günlük 5 osmânî ödenmektedir. Camii Kebir'in şehrin en güçlü vakıflarından birisine sahip olduğunu göstermektedir. Diğer vakıflardaki ödemelerin de vakıfların gücü oranında gerçekleştiğini tahmin etmekteyiz.

Halep'te vakıflarla ilgili dikkat çeken belgelerden bir kısmını da huluvvül-örfi uygulamaları oluşturmaktadır. Tesis edilen vakıfların gelir getiren gayrimenkullerinin zamanla harap olmasıyla kullanılamaz hale gelmesi sonucu bu gayrimenkullerin tekrar kullanılabilir hale getirilmesi amacıyla uygulanan bir yöntemdir. Harap hale gelen dükkân, ev, han gibi yapılar şahıslar tarafından büyük masraflar yapılarak tamir ve bakımı yapılmaktadır. Yapılan harcamalar karşılığında şahıslara bu gayrimenkuller üzerinde süresiz kullanma hakkı verilmektedir. Şahıslar, tamir ettirdikleri yapılar için vakıflara kira ödemeye devam etmektedirler. Ancak bu kira miktarı emsallerine göre daha düşük miktarlarda olmaktadır. Diğer taraftan şahıslar binalar için yaptıkları masraflar karşılığında elde ettikleri süresiz kullanım hakkını satabilmekte veya kiraya verebilmektedirler. Satın alanlar veya kiralayanlar da aynı şekilde vakıflara düşük miktarda kira ödemeye devam etmektedirler. Bu durum vakıfların gelir getiren yapılarının içine düştükleri zaruretler sonucu ortaya çıkmış bir uygulamadır. Huluvvül-örfi adı verilen uygulama Memlûklular döneminde Mısır ve Suriye'de uygulanmış ve bölgeyi Osmanlıların fethi ile de devam ettirilmiştir⁴¹.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız huluvvül-örfi uygulamaları konusunda incelemiş olduğumuz sicilde pek çok kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlardan birisinde Bâb-ı Âlî hâdimleri zümresinden Seyyid Hasan b. Seyyid Muhammed, Ebrek Hanının kible yönündeki dükkânın huluvv-ül örfisini içindeki demirbaşlarla beraber

³⁹Belge No:1486,

⁴⁰Belge No:1505-1506,

⁴¹Ahmet Akgündüz (1996), *İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, İstanbul, s.502.

130 dînâra, daha önceki alacağı karşılığında satın almıştır⁴². Bir diğer belgede Seyyid Muhiddin b. Hacı Abdulkadir, kardeşi Fethullah'a Sûk-ı Tüccardaki Savvağ çarşısının başındaki dükkânın huluvvül-örfisini tamamını peşin 225 dînâra satmıştır⁴³. Huluvvül-örfi uygulamasının yaygın olduğu anlaşılan Halep'te konu ile ilgili çok sayıda satış işlemine ait kayıtlar bulunmaktadır⁴⁴.

Konuyla ilgili farklı bir örnekte huluvvül-örfi sahiplerinin vakıflara ödediği kira ile ilgilidir. Camii Kebir vakfına ait bir dükkânın huluvvül-örfisini uzun zamandır tasarrufunda bulunduran şahsın ödediği kiranın diğer huluvvül-örfi sahiplerinin ödediği kiradan düşük olması sebebiyle vakıf mahkemeye müracaat etmiştir. Yapılan inceleme sonucu mahkeme kararıyla 21 kıt'a olan yıllık ücrete bir kıt'a zam yapılarak yılda 22 kıt'aya çıkarılmasına ve her ayın başında cami mütevellisine ücretin teslim edilmesine karar verilmiştir⁴⁵.

1.1.4. Öldürme- Yaralama (Asayiş Olayları)

İnsanların toplu olarak yaşadıkları yerlerde en öncelikli meselelerinden birisi asayiş ve güvenliğin sağlanmasıdır. Devletlerin en eski dönemlerden günümüze değişmeyen en önemli görevlerinden birisi toplumun huzur ve güvenliğinin sağlanması için tedbirlerin alınması, bunun için gerekli kurumların oluşturulmasıdır. Osmanlı Devletinde de toplumun asayiş ve güvenliği kadı⁴⁶, beylerbeyi ve sancak beylerinin işbirliği ile sağlanır, suçlular da genellikle kalelerde bulunan zindanlarda hapsedilirlerdi.

Her yerleşim biriminde olduğu gibi Halep'te çeşitli asayiş olayları yaşanıyordu. Bir kısmı şikâyete bağlı, bir kısmı da kadıların kamu davası olarak müdahalesiyle olaylar mahkemelere intikal ettiriliyor ve burada davalar görülüyordu.

⁴²Belge No:1216, 21 Rebî'ül-evvel 996

⁴³Belge No:1218, 23 Rebî'ül-evvel 996

⁴⁴Belge No: 1339,1344,1383,1431,1432.

⁴⁵Belge No:1243, Evâhir Safer 996

⁴⁶ Kuruluş devrinden itibaren Osmanlı Padişahları bir bölgeye başlıca iki yönetici yollamışlardır. Bunlardan biri, yürütme kuvvetini temsil eden (beylerbeyi veya sancakbeyi) diğeri de yargı kuvvetini temsil eden kadı idi. Bey kadının hükmü olmadan hiç kimseyi cezalandıramadığı gibi, kadı da beyin kuvvetine dayanmadan hükmünü uygulayamazdı. Hükümlerinde bağımsız olan kadı, doğrudan doğruya padişahdan emir alır ve ona arzda bulunabilirdi. Osmanlılar taşra yönetiminde bu kuvvetler ayrımını, âdil bir yönetimin temeli saymışlardır. Halil İnalcık (2004)., *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ* (1300-1600), (Çev. Ruşen Sezer), İstanbul, s.108, Enver Çakar (2016)., XVI. Yüzyılda Suriye Coğrafyasının İdari Taksimatı, *Fırat Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Altıncı Uluslar Arası Orta Doğu Semineri*, Elazığ, s. 130.

Sicil kayıtlarına geçen şekliyle o dönemde yaşanan asayiş olayları hakkında ana hatları bilgiler vereceğiz.

Halep'teki asayiş olaylarının en önemlileri hiç şüphesiz öldürme ve yaralama olaylarıdır. Ölümle neticelenen çok sayıda asayiş olayı kayıtlara geçmiştir. Genel olarak sicillerin çok özet olarak kaydedilmesinden dolayı olayların ayrıntıları sicillerde yer almamaktadır. Osmanlıca olarak kayıtlara geçmiş bir ölüm raporunda kısmen ayrıntılara girilmiştir. Halep Kadısı Ömer Efendi, subaşı⁴⁷ ve çavuşlarla beraber Süveyka Ali Mahallesinde anayol üzerinde öldürülmüş olarak bulunan Balis Beyi Yusuf Bey'in cesedini incelemiş ve bir ölüm raporu hazırlamışlardır. Başından, karnından, bacaklarının çeşitli yerlerinden kılıç ve hançerle yapılan yaralamalar ayrıntıları ile anlatılmıştır. Cebinden kese içerisinde bir miktar harçlık ve mühür çıkmıştır⁴⁸. Bir husumet sebebiyle öldürüldüğü anlaşılan Balis beyinin kimler tarafından ve niçin öldürüldüğü ile ilgili bir kayıt yoktur. Öyle anlaşılıyor ki, ölüm raporundan sonra konu araştırılacaktır. Bir diğer ölüm raporu ise evinde ölen şahısla ilgilidir. Hasan b. Ali ve Arab b. Ali'nin ihbarıyla Müteveffa Hacı Ahmet b. İsmail'in evine mahkeme katibi gitmiş, inceleme yapmış ve herhangi bir darp yada bir yangın izi olmadığı ve kendiliğinden vefat ettiğini tespit etmiştir. Gülsüm bint Nimetullah, kocasının ölümüyle bir ilişkisinin olmadığını beyan etmiştir⁴⁹. Ölümle ilgili ihbarın yapılmış olması toplumsal duyarlılığı ve eşinden şüphelenildiğini göstermektedir.

Öldürme olayları ile ilgili birçok dava kaydı daha bulunmaktadır⁵⁰. Bu davalarda maktul taraf ve öldürme fiilini gerçekleştirdiği iddia edilen taraf yer almakla birlikte, tarafların uzlaştıkları ve birbirlerinden davacı olmadıkları belirtilmektedir. Muhtemelen taraflar daha mahkemeye gelmeden araya girenler tarafından uzlaştırılmış ve mahkemede bu uzlaşma tescil edilmiştir.

⁴⁷ Subaşı sancaktaki alt birimlerden sorumluydu. Kent merkezinde yaşar ve ayrı bir kolluk gücüne bağlı olmamakla birlikte, bir tür kolluk yetkilisi ya da kent komutanı işlevini yerine getirirdi. Genellikle İstanbul'dan atanan ve sancakbeyine bağlı olan subaşılar, askerlik, ticaret ve ceza hukuku davalarının soruşturmasını yürütür, gerektiğinde kişileri tutuklar ve davaya ilişkin bulguları kadıya sunardı. Sefer zamanında subaşı, kendi alt birimindeki sipahilere komutanlık ederdi. Hass-ı şahi ve sancak beyi için vergi de toplayabilirdi. Kentte ve kırlık bölgede asayişin sağlanması ve halkın güvenliğinin korunması da subaşının görevleri arasındaydı. Bazı subaşılara hizmet bedeli zeamet olarak ödenirdi, ama bunun kural olup olmadığı kesin bilinmemektedir. Singer, a.g.e., s.34-35.

⁴⁸ Belge No:1479-1480, 6 Receb 999.

⁴⁹ Belge No:1194(mükerrer), 21 Rebî'ül-evvel 996

⁵⁰ Belge No: 1290,1393,1395.

Çeşitli anlaşmazlıklardan dolayı bıçak ve hançer kullanılarak yapılan kavgalara ait davalarda bulunmaktadır. Ahmet b. Mahmut tarafından açılan davada İsmail b. Abdullah'ın davacıyı sağ elinden bıçakla yaraladığına dair şahitler tanıklıkta bulunmuştur⁵¹. Diğer bir yaralama hadisesi Bilat köyünde meydana gelmiş ve Halep Valisi Hasan Paşa'nın gönderdiği Abdi Çavuş tarafları mahkemeye getirmiştir. Olayda Bilat köyünden Muhammed b.Hamza sol bacağından hançerle yaralanmış, yara tedavisinde uzman olan kişiler yara için merhemler yapmış ve bu merhemle 10 gün tedavinin süreceği belirtilmiştir⁵². Diğer bir kavga olayı ise Yahudiler arasında olmuştur. Menahim b. Nefis El-yahudi tarafından açılan davada Yahudi Yasif hakkında şikâyetçi olmuş kendisine vurduğu ve küfrettiğini iddia etmiştir. Şahitler iddiayı doğrulamıştır⁵³. Dava kayıtlarında davaların nasıl sonuçlandığı ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Muhtemelen mahkemenin ileriki duruşmalarında karar verilmiştir.

1.1.5. Diyet

Ölümlle neticelenen olaylarda maktulün yakınlarına, diyet ödenmektedir. Diyet katil ve maktul tarafın ekonomik gücüyle bağlantılı olarak uzlaşmayla belirlenmektedir. Kayıtlarda iki adet diyet ödemesine ait dava bulunmaktadır. Adiliye'nin batı tarafındaki kapısında balta ve hançerle saldırıya uğrayarak katledilen Hacı Mansur'un katili olduğu iddia edilen Mustafa iddiayı ret etmiştir. Ancak araya girenlerin uzlaştırmasıyla Hacı Mansur'un küçük çocuklarına 60 dînâr ödeme yapılarak taraflar arasında barış sağlanmıştır⁵⁴. Diğer diyet ödemesi davasında ise meblağ oldukça yüksektir. Katledilen Üveys Çavuş'un çocukları 215 dînâr alarak olayın faili olan taraf ile uzlaşarak davayı kapatmışlardır⁵⁵.

1.1.6. Tecavüz

Halep'te yaşanan en dramatik asayiş olaylarından birisi de bir tecavüz olayıdır. Tûtî mahallesi ahalisinden Mektum b.Abdulaziz'in kızını, Safsâfa mahallesinden bir karı koca ve mahalle kethüdası Arslan birlikte kandırıp evlerine getirmişler, burada kızı kılıçla tehdit edip şarap içirmişlerdir. Sonrada mahalle kethüdası kıza zorla tecavüz edip bekâretini bozmuştur. Safsâfa ahalisi de, mahalle

⁵¹Belge No:1188, 19 Rebî'ül-evvel 996

⁵²Belge No: 1276, 18Rebî'ül-evvel 996

⁵³Belge No:1358, 8Rebî'üs-sânî 996

⁵⁴Belge No:1347, 18 Rebî'ül-evvel 996

⁵⁵Belge No: 1305, Gurre Rebî'üs-sânî 996

kethüdasından şikâyetçi olup şaki ve müfsit birisi olduğu, halkın rızıklarına el koyduğu yönünde şikâyette bulunmuşlardır⁵⁶.

1.1.7. Hırsızlık

Halep'te yaşanan asayiş olaylarından birisini de hırsızlık⁵⁷ olayları oluşturmaktadır. Köylerde yaşanan hırsızlık olayları canlı hayvanlarla ilgilidir. Kırsal kesimde yaşanan olaylara Valiye bağlı güvenlik görevlileri müdahale ederek mahkemelere sevki gerçekleşmektedir. Cebel-i Sem'ân Nahiyesi Tedbil köyünden Yusuf b. Şa'bat El-Sufi'ye evinde bulunan 9 baş koyun için Vali Ahmed Paşa tarafından görevlendirilen Mübaşir Hüseyin Ağa, müdahil olmuş ve ilgiliyi mahkemeye çıkarmıştır. Dava edilen Yusuf, koyunları bazı şahıslardan ekmek ve dirhem karşılığında satın aldığını iddia ettiyse de, Mübaşir Hüseyin Ağa'nın koyunların bazılarının Türkmenler bazılarının da Kürtlerin sürülerinden çalındığını iddia etmiştir.⁵⁸ Halep Çavuşlarından Cuma Çavuş'un huzurunda Hüseyin b. Ahmed, Cebel Sem'ân nahiyesi Mi'rasa'l-Bimaristan köyünden bazı şahıslardan davacı olarak 995 yılında kaybettiği 1 inek ve 5 tosun dan üç tanesinin davacı olduğu şahıslarda bulunduğunu bildirerek teslimini talep etmiştir. Davalılar ise üç tosunu 25 dînâra satın aldıkları yönünde şahitler getirmişlerdir⁵⁹.

1.1.8. Hakaret

Zâhir-i Bâb-ı Neyreb'deki Ekrâd mahallesinin önde gelen şahıslarından bir grup başlarında mahalle imamı olduğu halde mahkemeye müracaat etmiş ve geceleyin mahallelerinden bazı şahısların hırsızlarla beraber ellerinde baltalar olduğu dolaştıklarını, mahalledeki Arap taifesini aradıklarını ihbar etmişlerdir⁶⁰.

Diğer ilginç bir dava yapılan hakaretin mahkemeye intikal ettirilmesidir. Bölükbaşı Muhammed b. Ali tarafından açılan davada Yahudi Kethüdası Nesim b. Uveys'ten şikâyetçi olmuş ve kendisine “ hırsızısın, hırsızları barındıransın, sen bir nal(ayakkabı) gibisin” dediğini iddia etmiş ve bu iddiası şahitler tarafından

⁵⁶Belge No:1478, 4 Receb 999.

⁵⁷Altı numaralı Halep Şer'iyye Sicilinde 201-280 sayfaları arasında birçok hırsızlık, cinayet, kavga hakkında mevzuat yazılmıştır. Adli işler hakkında 25 belge bulunmaktadır. Bunlardan altı tanesi hırsızlık davası, üç tanesi öldürme davası, üç tanesi kavga davası ve çeşitli suçların davası yer almaktadır. Daha geniş bilgi için bkz, Alaa Alnhayer (2017)., 6 Numaralı Halep Şer'iyye Sicili'nin (Sayfa 201-280) Tercüme Ve Değerlendirmesi, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, s.38.

⁵⁸Belge No:1474, 7 Receb 999

⁵⁹Belge No:1277, 2 Reb'üs-sânî 996

⁶⁰Belge No:1353-1354, Evâ'il Reb'üs-sânî 996

dođrulanmıřtır⁶¹. Sözle yapılan bir sataşmanın dahi mahkemeye intikal ettirilmesi, insanların her türlü sorunlarını mahkemede çözmeye yoluna gitme alışkanlığını göstermesi açısından önemlidir.

⁶¹ Belge No:1359, 8Rebî'üs-sânî 996

İKİNCİ BÖLÜM (TİCARİ HAYAT)

2.1. Borç-Alacak İşlemleri- Kefalet

Sicil kayıtlarının çok önemli bir kısmını peşin olarak yapılmayan ticari alışverişlerden kaynaklanan borçlar ve para olarak verilen borç işlemlerine ait kayıtlar oluşturmaktadır. 65 adet gibi çok yüksek bir rakamın sicil kayıtlarına girmiş olması borç⁶² alacak konusunda anlaşmazlıkların çokluğu yanında, “Ey iman edenler! Belli bir vade ile karşılıklı borç alış verişinde bulunduğunuz vakit onu yazın. Hem aranızda doğruluğuyla tanınmış yazı bilen biri yazsın.” (Bakara 285) ayetinin gereği olarak insanlar aralarındaki borç-alacak işlemlerini kayda geçirmek istemesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Borç işlemlerinin önemli bir kısmı yukarıda ayette belirtilen hükümler çerçevesinde mahkemede kayda geçirmek amacıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu konudaki bazı kayıtlar şu şekilde yer almaktadır:

Hasan b. İsa, Iraklı Hacı Hüseyin b. Şeyh Ferhat’dan almış olduğu bakır karşılığı zimmetinde 50 dînâr borç olduğunu ve her hafta 5 dînâr taksitle ödeyeceğini beyan etmiştir.⁶³

Nasranî Abdunnur b. Abdül Seyyid b. Abdullah, zimmetinde Nasranî İsa B. Maksud’a karz-ı şer’i yoluyla 24 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.⁶⁴

⁶²6 Numaralı Şer’iyye Sicili’nin Tercüme ve Değerlendirmesini yapan Alnhayer, çalışmasında 60’dan fazla belgede, 98 borç ikrarı, borç şahitliği ve borç davası üzerindeki dökümanlara ulaşmıştır. Borç olarak para, ticaret, hububat, hayvan gibi alışveriş konuları kadı yanında çözülmüştür. Daha geniş bilgi için bkz., Alnhayer, a.g. e., s. 43.

⁶³Belge No: 1193, 22 Rebî’ül-evvel 996

⁶⁴Belge No:1195, 21 Rebî’ül-evvel 996

Borçlara ait kayıtların bir kısmı ise taraflar arasındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanmaktadır. Anlaşmazlığın çok çeşitli sebepleri olabilmektedir. Bunlardan birisi ödeme miktarındaki anlaşmazlıklardır. Hacı Muhammed b. Zeyneddin, 'Akabe mahallesinden Cemaleddin b. Hacı Alaaddin'den davacı olarak zimmetinde 125 dînâr alacağı olduğunu, kendisine sadece 77 dînâr ulaştığını, 48 dînâr kaldığını iddia etmiştir. Davalıya sorulduğunda miktarı ikrar etmiş ancak borcundan sadece 5 dînâr kaldığını, kalanını ödemediğini söylemiştir. Davacı, yapılan ödeme miktarının ispatını isteyince, davalı aciz kalmış, kadı da eksik kalan kısmın ödenmesine karar vermiştir⁶⁵. Benzer bir davada borçlunun vefat etmesiyle varislerinden borcun ödenmesi istenmektedir. İbrahim b. Nasır, müteveffa Hacı Muhammed'in varislerinden 60 dînâr alacağını talep etmiştir⁶⁶. Davalılar borcun tamamının ödendiğini iddia etmişler, ancak ispat edilemeyince alacaklının iddia ettiği miktarın ödenmesine karar verilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde belli bir vade sonunda ödenmek üzere faizcilerden borç para almak ve belli bir vade farkı ile borca mal almak finansman temin etme yöntemlerinden birisiydi. Borç alınan paralar ve mallar için yıllık % 15 faiz ve vade farkı alınması kabul edilmişti. Gerek faizcilere devlet yönetiminin iyi gözle bakmaması ve gerekse belirtilen % 15 oranındaki oranın az bulunmasından dolayı bu tür işlemler sicillere kaydedilirken farklı bir yöntem kullanılırdı. Faizli işlemler sicil kayıtlarına geçirilirken esas borç miktarı belirtildikten sonra faiz ve vade farkı ile ilgili alacak ayrı bir mal satışı gibi gösterilerek belgelendirilirdi.

Eriha kazası⁶⁷ Nusayyin köyünden Hacı Ahmet b. Muhammed, Seyyid Cemal b. Alaeddin'in vesayeti altındaki küçük Ahmet b. Ataullah Es-sabbağ'a 258 dînârı şer'i borç ve 22 dînârı arpa ücretinden olmak üzere 6 ay sonra ödenecek 280 dînâr borcu olduğunu beyan etmiştir⁶⁸. Bu kayıttaki 22 dînârın asıl borç yanında 6 aylık faizi olduğu anlaşılmaktadır. Bu rakama göre yıllık faiz % 17 civarında olmuştur. Bir diğer kayıттаMa'arret-i Mısrîn kazası Etarib köyünden Şeyh Ali b. İbrahim, zimmetinde Kethüda Ali'ye 120'si borç, 30'u köy arazisinde çiftçilik sehim

⁶⁵Belge No:1237, 24 Rebî'ül-evvel 996

⁶⁶Belge No:1326, 9 Rebî'üs-sânî 996

⁶⁷Eriha Kazası (1521-1700) yılları arasında Halep Eyaletine bağlı bir kaza merkeziydi. Daha geniş bilgi için bkz., Tahir sezen (2017)., *Osmanlı Yer Adları*, Ankara, s. 254.

⁶⁸Belge No: 1190,18 Rebî'ül-evvel 996

hissesi olmak üzere 6 aya ertelenmiş 150 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir⁶⁹. Burada 30 dinarlık kısmın 6 aylık borç faizi olduğu anlaşılmaktadır. Bu da yıllık % 50 faizle işlem yapıldığını göstermektedir. Bir diğer belgede Ayşe bint Hacı Ahmet ve oğlu Yusuf b. Muhammed El-Derkûş, Bâb-ı Âlî hâdimleri zümresinden Seyyid Hüseyin b. Muhammed'e karz-ı şer'i cihetinden 111 dînâr, buğday parasından 50 dînâr borçlu olduklarını ikrar etmişlerdir⁷⁰. Buradaki 50 dînârlık kısmında faiz olduğu anlaşılmaktadır. Süre belirtilmemekle beraber, sürenin bir yıllık olduğu varsayımıyla burada faizin % 45 olduğu söylenebilir. Kayıtlarda görüldüğü gibi, anapara borç gösterilirken faizler çeşitli mallara dair alacak olarak belirtilmektedir. Faizlerin oranında ise istikrar ve belirli bir oran olmayıp, tefecilerle borçlular arasındaki anlaşmaya bağlı olarak çok farklı oranlarda olduğu görülmektedir.

Borç alacak işlemlerinde dikkat çeken hususlardan birisini de yüksek meblağlı işlemlerde borç veren tarafın divan çavuşları⁷¹, askerler, kethüda gibi dönemin asker kesiminden insanların olmasıdır. Bu konudaki bazı kayıt örnekleri şöyledir:

Kuseyr nahiyesi Keşkiye köyünden 'Îd b. İbrahim ve Hasan b. İbrahim zimmetlerinde Bâb-ı Âlî çavuşlarından Seyyid Hüseyin Çavuş'a 8000 süleymâniye şâhîsi, 1000 gümüş kıt'a ve 1946 dînâr borçları olduğunu ve bu konuda birbirine kefil olduklarını ikrar etmişlerdir⁷². Ayşe bint Hacı Ahmet ve oğlu Yusuf b. Muhammed El-Derkûş, Bâb-ı Âlî hâdimleri zümresinden Seyyid Hüseyin b. Muhammed'e karz-ı şer'i cihetinden Yusuf b. Muhammed'in 111 dînâr, Ayşe bint Hacı Ahmet'in buğday parasından 50 dînâr borçlu olduklarını ikrar etmişlerdir⁷³. Bâb nahiyesi Navâ'id köyünden Hasan b. Hacı 'Ubeyd'in, Bâb-ı Âlî çavuşlarından Halil Çavuş b. Ali b. Havâce Recep'e, Hacı Gânim b. Ganime'nin 700 dînâr borcundan 100 dînârı ödemeleri ilzâm edilmiş ve ikisi birbirine kefil oldukları belirtilmiştir⁷⁴.

⁶⁹Belge No:1289, 19 Rebî'ül-evvel 996

⁷⁰Belge No: 1213, 21 Rebî'ül-evvel 996

⁷¹Divan çavuşlarının, İstanbul dışında taşrada asayişin temini, asker yazma ve sevk etme, askerlere ait paranın sevkıyatı, demir madenlerinin işletilmesi ve top yuvarlağı dökümü gibi çok önemli görevleri bulunmaktaydı. Ümit Koç, "XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Çavuşluk Teşkilatı", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 2, Elazığ 2002, s.400-404.

⁷²Belge No:1211, 22 Rebî'ül-evvel 996

⁷³Belge No:1213, 21 Rebî'ül-evvel 996

⁷⁴Belge No:1214, 20 Rebî'ül-evvel 996

Yukarıda örneklerde görüldüğü gibi divan çavuşları çok yüksek meblağlara ulaşan miktarlarda borçlar vermektedirler. Bu konuda çok sayıda kayıt bulunması, subaşı, kethüda, yeniçeri gibi askeri kesimden insanların askerlik görevleri yanında halka borç para verme ve çeşitli ticari işlere girişerek para kazanmaya çalıştıkları görülmektedir. Divan çavuşlarından Abdi Çavuş, Kahveci Hacı Ömer'e borca 124 dînârlık kahve satışı gerçekleştirmiştir⁷⁵. Şam'da asker olduğu belirtilen(muhtemelen yeniçeri) Hüseyin b. Muhammed, A'zâz'ın Kanfuz köyünden Mahir b. Hilal'e borca 210 dînârlık buğday ve arpa satmıştır⁷⁶. Yine Hüseyin b.Muhammed, aynı köyden Ebubekir b. Muhammed'e 150 dînâr borca para vermiştir⁷⁷. Hüseyin b.Muhammed'in A'zâz ve civarında borca buğday ve arpa satışı yapması, borca paralar vermesi geniş çaplı para işleri ile uğraştığını göstermektedir. XVI. yüzyıl sonlarında devlet idaresindeki gevşemeye bağlı olarak yasak olmasına rağmen yeniçeriler esnafılık işleriyle uğraşmakta ve devlet bunlara engel olamamaktaydı⁷⁸. Şam'da asker olan bir şahsın 400 km civarındaki bir mesafeye gelerek burada ticaret yapması ve borca para veriyor olması ilginç bir örnektir.

Zaim Berviz Ağa'nın köylülerden 100 dînâr alacağı⁷⁹, Kethüda Ali'nin 150 dînâr alacağı⁸⁰, yine Kethüda Ali'nin Cebel-i Sem'ân nahiyesi Mi'rasa'l-Bimaristan köylülerinden 300 dînâr alacağı⁸¹, Bab-ı Ali çavuşlarından Seyyid Hasan'ın Babtirmen köyünden Hacı Cuma'dan 195 dînâr alacağı⁸², Defter Kethüdası Emir Kurt Bey b. Ahmed Paşa'nınCebel Sem'ân nahiyesi Haddâdîn köyünden 60 dinar alacağı⁸³, Divan Çavuşlarından Yahya Çavuş'un 100 dînâr alacağına karşılık Akabe mahallesindeki evin rehin bırakılması⁸⁴ gibi kayıtlar asker zümresinin halktan alacakları ile ilgili kayıtlardır. Muhtemelen verilen bu borç paralar karşılığında faiz de alınmaktaydı. Ancak bu konuda herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Borçlar ödenmedikleri zaman ise alacaklılar, borçluların mallarına el koyma yoluyla alacaklarını tahsil etme yoluna gitmekteydiler. Zaim Muhammed Çelebi, Muallim

⁷⁵Belge No:1462, 2 Receb 999.

⁷⁶Belge No:1266, 29 Rebî'ül-evvel 996

⁷⁷Belge No: 1267, 29 Rebî'ül-evvel 996

⁷⁸Mehmet Doğan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Esnaf Yeniçeriler", *Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal of Faculty of Letters*, Cilt / Volume 31 Sayı / Number 1 (Haziran/June 2014), s.142.

⁷⁹Belge No:1245, Evâhîr Rebî'ül-evvel 996

⁸⁰Belge No:1289, 19 Rebî'ül-evvel 996

⁸¹Belge No:1293, 29 Rebî'ül-evvel 996

⁸²Belge No:1306, 4Rebî'üs-sânî 996

⁸³Belge No:1489, 5 Receb 999.

⁸⁴Belge No:1510, 8 Receb 999.

Celeddin'den 120 dinar olan alacağı karşılığında, onun Bâhsîtâ mahallesindeki evine el koymuştur. Borçlu da borcuna karşı evinin yarısını sattığını belirtmiştir⁸⁵.

2.1.1. Esnaf

Kadınların en önemli görevlerinden birisini de buldukları yerin gündelik iktisadi yaşamının düzenlenmesi oluşturmaktadır. Çarşı ve pazarlarda halkın ve esnafın⁸⁶ uyacağı kuralların belirlenmesi, sorun ve sıkıntılarının çözülmesi, gündelik hayatın düzenlenmesinde birinci derecede kadınlar sorumluydu. Bu yüzden çarşı ve pazarlarda esnaf ve halkla ilişkili birçok kural, işlem sicil kayıtlarında yer almaktadır.

Sicillerdeki kayıtlarda esnaflarla ilgili sorunların, sıkıntılarının çözülmesinde, işlemlerin yapılmasında kamu yararının gözetildiğini, halkın görüş ve düşüncelerine önem verildiğini söyleyebiliriz. Özellikle esnaf şeyhlerinin tayininde, esnafın ve halkın ileri gelenlerinin görüş ve düşüncelerinin alındığını, onların tercih ettikleri insanların yöneticilik makamına getirildiği görülmektedir. Halep'teki aşçılara reis tayin edilmesiyle ilgili bir kayıta, Nasıreddin b. Şeyh Süleyman'nın usta bir aşçı olduğu ve Halep ayanının buna şahit oldukları ve aşçıların reisi olmayı hak ettiğini ve aşçıların da destek oldukları ortaya çıkınca aşçılara reisi yapılmıştır. Nasıreddin b. Şeyh Süleyman'a da aşçılara reis olarak atandıktan sonra aşçı taifesine ve aşçılıkla ilgili işlerde doğruluk ve iyilikle davranması gerektiği hatırlatılmıştır⁸⁷.

Kabbanlara şeyh ataması ile ilgili kayıta, Hacı Muhammed'in şeyh ataması, esnaftan Osman b. Ahmet, Seyyid Ömer b. Şeyh Ahmet, Hacı Osman b. Derviş ve başka pek çok kimsenin olumlu ve muteber görüş bildirmeleri üzerine gerçekleştirilmiştir⁸⁸.

⁸⁵Belge No: 1306, 4 Rebî'üs-sânî 996

⁸⁶Osmanlı Devletinde esnaf loncaları XIII. yüzyılda ortaya çıkan ahilik teşkilatının bir devamı, ticarî hayatın vazgeçilmez bir parçasıydı. Esnaf sistemi ahilikteki gibi hiyerarşikti; esnaf şeyhi, yiğitbaşı, usta, kalfa ve çırak gibi. Dükkân açma izni yalnız ustaya aitti. Bu yetki ona "beratla" verilirdi. Dükkân sayısını da yine ustalar tespit ederdi. Ticarî ve endüstriyel herhangi bir mesleğe devam etme imtiyazına "gedik" denirdi. Esnaf, esnaf müfettişleri tarafından teftiş edilirdi.

Esnafın özel işleri için toplandığı odaya "lonca" denilirdi. Esnaf şeyhi, aynı zamanda loncanın da şeyhiydi. Sonra yiğitbaşı ve esnaf kâhyaları gelirdi. Yiğitbaşı, ustalar arasındaki disiplin ve organizasyondan sorumluydu. Loncalar, özellikle gediklerin haksızlık olmadan dağıtımına büyük bir özen gösterirdi. Gediklerin en önemlisi bir çeşit imtiyaz ve tekel usulü olan esnaf gedikleriydi. Esnaf gediklerinin işlediklerini başkası işleyemez, sattıklarını başkası satamazdı. Bu kurala uymayanlar cezalandırılırdı. Daha geniş bilgi için bkz, Selahattin Bayram (2012). Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 81-115

⁸⁷Belge No: 1212, Evâsıt Rebî'ül-evvel 996

⁸⁸Belge No:1275, 29 Rebî'ül-evvel 996

Esnafların kendi aralarındaki işlemlerde ise adalete, eşitliğe, hakkaniyete büyük önem verdikleri görülmektedir. Debbâğ esnafı, hammaddeleri olan keçi ve koyun derisinin temini ile ilgili sorunlarını görüşmüşler ve eskiden olduğu gibi koyun ve keçi derilerinin dükkân sahipleri arasında eşit olarak paylaşılması konusunda anlaşmışlardır⁸⁹. Boyacı esnafı da kendi aralarında toplanarak gündelik işlerin tanzimi ile ilgili bir kısım kararlar almışlardır. Boyacılar taifesinden koyu mavi rengin boyasını kim yapar ve boyamasıyla uzmanlaşırsa diğer renklerin boyasını yapmaması, kim diğer renkleri yapar ve ustalaşırsa o da, koyu mavi renk boyasını yapmaması, kim tüccar kumaşını boyamak için alırsa sırasıyla alması, sonrakini önce, öncekini sonra boyamaması, tüccardan boyayabileceğinden fazla almaması, alırsa da kendisi düzgün boyaması ve başkasına vermemesi kararını almışlardır. Tüccarın istediği boyacıyı seçip kumaşı verebileceği, boyacı boyanmış kumaşı boyacılar şeyhinin izniyle istediği dakkak(nakışçı)a yapabilen birine verebileceği kararlaştırılmıştır. Ayrıca nakışçı taifesi boyanmış kumaşı alırsa, yapabileceğinden fazla almaması, kendisi yapması, düzgün yapması, başkasına yaptırmaması, sırayla nakışçılar şeyhinin bilgisiyle yapmaları konusunda boyacılar ve nakışçı esnafının huzurunda nakışçılar şeyhi ve boyacılar şeyhinin ittifakıyla kabul edilmiştir⁹⁰.

Esnaflarla vatandaşlar arasındaki anlaşmazlıkların ise oluşturulan komisyonlar aracılığı ile çözüme kavuşturulduğu görülmektedir. Boru fiyatı konusunda müşteri ile satıcı arasında anlaşmazlık yaşanmıştır. Abdi b. Salih tarafından açılan davada, davalı Bakır satıcısı Hacı Seyfi huzurunda Havâce Osman b.Ahmet, Hacı Abdurrezzak b.Ali Harizati, Hacı Mer'i b.Abdulkadir ve Şemseddin b.Şehabeddin'den oluşan komisyon, fiyat anlaşmazlığı olan kırmızı borunun rıtlının fiyatının 32 kıt'a ve safi borunun rıtlının ise 41 kıt'a olduğu hususunda fiyat bildiriminde bulunmuşlardır⁹¹.

Esnafları ve vatandaşları ilgilendiren görevlerde liyakata dikkat edilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Sabun çarşısındaki Kabban'da tartıcılık görevi yapan Hacı Mansur'un vefatıyla bu görev boş kalmıştır. Boş kalan bu göreve şahitlerin verdiği bilgiler çerçevesinde kardeşi Hacı Ali'nin ehil ve uygun olduğunun belirlenmesinden

⁸⁹ Belge No: 1253, 24 Rebî'ül-evvel 996

⁹⁰ Belge No:1279, Evâhir Rebî'ül-evvel 996

⁹¹ Belge No:1261, 25 Rebî'ül-evvel 996

sonra tartıcılık görevine atama yapılmıştır⁹². Tartıcılık görevine kardeşinin yerine Hacı Ali'nin atanması, liyakatla birlikte vefat edenin yerine yakınlarının da tercih edildiğini göstermektedir.

2.1.2. Köle ve Cariyeler

Köle ve cariyeler,⁹³ günümüzden 100-150 yıl öncesine kadar dünyanın pek çok yerinde yaygın olarak bulunmaktaydı. Özellikle orta ve yeniçağlarda savaşlar ve çeşitli yollarla elde edilen kadın ve erkekler köle ve cariyeye haline getirilmekte, pazarlarda satılmaktaydı. Köle ve cariyeler, ev işlerinden, tarla ve pazarlara, dokuma tezgâhlarından çeşitli iş yerlerine kadar hayatın her alanında çalıştırılıyordu. XVI. yüzyılda Halep'te canlı bir köle pazarının bulunması, onların hayatın her alanında çalıştırıldığını ve halk arasında köle ve cariyeye istihdamının yaygın olduğunu göstermektedir.

İncelemiş olduğumuz kayıtlarda köle ve cariyelerle ilgili sınırlı sayıda kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlarda kaçak köle ve cariyeler dikkat çekmektedir. Köle ve cariyelerin niçin kaçtığı ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Muhtemelen efendilerinin kötü muamelesi sebebiyle kaçmışlar veya izlerini kaybettirerek başka bir yerde hür bir insan olarak yaşamlarını sürdürmeyi planlamışlardır.

Kaçak beyaz cariyeye Tarife bint Abdullah'a Bankusa'dan Yahya Subaşının görevli adamları tarafından yakalanmıştır. Dellâlîn mahallesinden Mustafa b. Muhammed, yakalanan cariyenin kendisine ait olduğu iddia ederek dava açmıştır. Davalının huzurunda Hacı Veli b. Ömer ve Muhammed b. Nur tarafından yapılan şahitlikte adı geçen cariyenin davacının mülkü olduğu, onu daha önce Karamanlı Mustafa'ya sattığı, fakat O'nun yanından kaçtığından dolayı satış anlaşmasının bozulduğu ve halen davacının mülkü olduğuna şahitlik yapmışlardır⁹⁴. Bir diğer belge kaçak kölenin teslim alınıp getirilmesi ile ilgili verilen vekâletnamedir. Ali b. Pir Ali, ela gözlü, beyaz tenli Çerkes asıllı genç kaçak kölesi Nasuh b. Abdullah'ı

⁹²Belge No:1281, 26 Rebî'ül-evvel 996

⁹³Eskiden savaşlarda esir edilen veya bir suretle ele geçip satın alınan erkeklere köle, kadın olanlarına ise cariyeye adı denilmektedir (Pakalın 1993: 259, 300). Köle ve cariyeler hürriyetlerine sahip olmayan, başkasının hüküm ve tasarrufu altında bulunan, para ile alınıp satılan kimselerdir (Sak 1992: 6). Köle ve cariyeler şahsi mükellefiyetler bakımından hür insandan farksızken, hukukî, sosyal ve iktisadî yönlerden ise farklıdır. Her şeyden önce köle ve cariyeler hukukî işlemlere konu olması bakımından mal kabul edilir (Aydın-Hamidullah 2002: 237), Daha geniş bilgi için bkz. İbrahim Etem Çakır (2014)., Osmanlı Toplumunda Köle Ve Cariyeler, Sofya 1550-1684, *Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, s, 202.

⁹⁴Belge No:1482, 3 Receb 999.

kontrol ederek teslim alıp kendisine getirmek üzere Piyale Bey b. Abdullah'a vekâlet vermiştir⁹⁵.

Cariyeler ile ilgili diğer bir ilginç konu, hür kadınlara esir muamelesi yapılarak satılmasıdır. Mevlana Abdalbaki b. Mirza tarafından peşin 60 dînâr fiyatla satılan Necanem bint Melik Muhammed El-Kurdi El-Şehbazi tarafından açılan davada, kendisinin hür Müslüman ve asil olduğu, hiç köle olmadığı iddia edilmiştir. Muhammed Celebi b. Haşim El-Mikta'i, Bağdat'tan Ali Subaşı b. Abdullah Kethüda ve Muhammed b. Hüseyin, davacının iddiasının doğrulayarak adı geçen Necanem'in hür ve Müslüman olduğu konusunda şahitlik yapmışlardır⁹⁶. Bir diğer kayıтта isim kısmı tam okunamayan hür bir kadının cariye olarak satıldığı görülmektedir. Dava kaydında cariyeyi satın alan Hacı Derviş'e satıcı tarafından satılan kadının esir olduğu belirtilmiş ve bu konuda şahitler şهادette bulunmuştur. Diğer taraftan cariye olarak satılan kadının hür asıllı olduğu yönünde de şahitler bulunmaktadır⁹⁷. Bu kayıtlar hür kadınların cariye olarak satılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Köle ve cariye fiyatlarıyla ilgili iki adet belge bulunmaktadır. Bunlardan birisi yukarıda bahsettiğimiz 60 dînâra satılan Necanem adlı cariyedir. Diğer ise Seyyid Ali b. Hüseyin Çavuş'un müvekkili adına Molla Yahya b. Seyyid Hasan Efendiden 100 dinara satın aldığı Kerciyeli Keyvan b. Abdullah'ın satışı ile ilgili belgedir⁹⁸. Köle ve cariyelerin fiyatının belirlenmesinde kişisel özelliklerinin, yaşının, gücünün, çeşitli kabiliyetlerinin etkili olduğu muhakkaktır. Ancak satış kayıtlarında bu konuda bir bilgi bulunmamaktadır. İki adet köle ve cariyeye ait fiyatın dönemin genel özelliklerini yansıtmaması mümkün değildir. İncelediğimiz belgelerde bir köle satışı daha bulunmaktadır. Ancak bu satış, çok sayıda bağ, bahçe, arazi ve evle birlikte gerçekleştirildiğinden⁹⁹ kölenin fiyatını belirlemek mümkün değildir. Satılan çiftliğin demirbaşı gibi görülen ve diğer bir takım canlı hayvanlarla birlikte satışı gerçekleştirilen siyahi kölenin çiftlikteki tarım işlerinde çalıştırıldığı anlaşılmaktadır.

Cariye teslimi ile ilgili belgede Halep'te emanet olarak bırakılan bir cariyenin Şam'daki sahibinin vekiline teslim edilmesi anlatılmaktadır. Kerciyeli Can Feda bint Abdullah adlı cariye, Şam'da askeriyenin reislerinden olan Hasan Subaşı b.

⁹⁵Belge No:1435, Evâ'il Recep 999.

⁹⁶Belge No:1379, 2Rebî'üs-sânî 996

⁹⁷Belge No:1418, Evâ'il Rebî'üs-sânî 996

⁹⁸Belge No:1208, 21 Rebî'ül-evvel 996

⁹⁹Belge No:1264, Evâsıt Safer 996

Abdullah'ın vekili Ali b. Hacı Berrak'a muayene ve kontrol edilerek teslim edilmiştir¹⁰⁰. Cariyenin muayene ve kontrol edilmesi, O'nun akıl, ruh ve beden sağlığının tespiti yanında hamile olup olmadığının belirlenmesi açısından da çok büyük önem taşımaktadır. Hamile olan cariye, kimin mülkiyetinde iken hamile kalmışsa cariye artık satılamaz ve doğacak çocuğun babasından medeni hukuk açısından haklarının belirlenmesi gereklidir. Bu yüzden cariyelerin el değiştirmesi ve satılması sırasında hamile olup olmadığına özellikle dikkat edilirdi.

2.1.3. Gayrimenkul Satışları

Şer'iyeye Sicilleri, taşradaki resmi işlemlerin kaydının yapıldığı yegâne defter olduğu için tapu işlemleri, gayrimenkul satışları da bu defterlere kaydediliyordu. Sicillerde başta ev¹⁰¹ satışları olmak üzere, çok sayıda dükkân, bağ, bahçe satışına ait kayıtlar bulunmaktadır.

Kayıtlarda evlerin bölümleri olarak açık avlu (havş-ı semâvî), eyvan, su kuyusu, kubbe, kemer, ı'râkî oda, dörtgen oda, salon, mutfak, mağara(kiler-depo), tuvalet(kenif), menâfi'(ekleri tuvalet banyo) yer almaktadır. Evin büyüklüğüne ve fiyatına göre yukarıda belirtilen unsurlar bulunmaktadır. Sicilde geçen en yüksek fiyatlı ev Bahsîta Mahallesi'nde satılmıştır. 700 dinara satılan evin batı kısmında salon, kuzeyinde ı'râkî oda, üste kare oda, taş merdivenle çıkılan kubbeli oda, güneyinde eyvan, kubbe, mutfak, kenif, 3 mağara, sarı taş mermerli açık avlu, menâfi' bulunmaktadır¹⁰². Fiyatının yüksekliğinden de anlaşıldığı gibi, satılan evler içerisinde en donanımlı ve geniş olanlardan birisidir. Satılan evler içerisinde avlusu mermerle kaplı tek evdir. Evi Keyvan Bey b. Abdullah'ın vekili Mimar Abdulnebi b. Cemaleddin satmıştır. Keyvan Bey ile ilgili bir tanımlama olmamakla beraber, Bey ünvanının bulunması O'nun idari bir görevinin bulunduğunu göstermektedir. Vekâleten Mimar Abdulnebi tarafından satılmış olması, evin bir mimar tarafından elden geçirildiğini veya yeni inşa edilmiş olabileceğini akla getirmektedir. Alıcı ise Davud b. Yakup adlı bir Yahudi'dir. Alıcının kimliğiyle ilgili başka açıklama

¹⁰⁰Belge No:1490, Selh Cemâziyel-âhir 999.

¹⁰¹Osmanlı'da evlere konak, menzil, hâne, beyt ve dam denilmiştir (Demirel vd., 1992:703). Osmanlı şehir mimarisinde genellikle çıkmaz sokaklar bulunmaktadır. Bu şekilde mahremiyetin korunması hedeflenmiştir (Demirel vd., 1992:704). Daha geniş bilgi için bkz. Betül Çiftçi (2017), 49 Numaralı Antep Şer'iyeye Sicili Değerlendirme Ve Transkripsiyonu, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş, s.44-45.

¹⁰²Belge No:1317, 5 Rebi'üs-sânî 996

bulunmamakla birlikte, 700 dinar gibi yüksek meblağlı bir evi almış olması Halep'in zenginlerinden birisi olduğunu göstermektedir.

Ev satışlarının bir kısmını miras kalan evlerin hisselerinin satışı oluşturmaktadır. Hacı Hüseyin ve Hasan ile iki kız kardeşi Çukurcuk Mahallesinde 3 oda, 2 mağara, su kuyusu ve menâfi'den oluşan evlerinden hisseleri olan 18 kıratı 90 dinar ve değeri meçhul bir altın yüzüğe satmışlardır¹⁰³. Diğer iki kız kardeşin hissesi olan 6 kırat da 30 dinara satılmıştır. Evin tamamı 24 kırat üzerinden hesaplanmakta ve hisselerin değeri kırat üzerinden belirlenmektedir.

2.1.4. Halep'te Mahallelere Göre Ev Fiyatları

Aşağıdaki tabloda sicil kayıtlarında geçtiği şekliyle ev fiyatları ve evlerin özellikleri gösterilmiştir. Ayrıntıların yer almadığı kayıtlarda, evin bölümleri ana hatları ile verilmiştir. 20 ile 700 dinar arasında değişen fiyatlarda evlerin satıldığı Halep'te en yüksek fiyatlı ev yukarıda bahsedilen Bahsita mahallesindeki evdir. En düşük fiyatlı ev ise Sükker Ağa Mahallesindeki avlu, oda, su kuyusu ve menâfiinden oluşan ve 20 dinara satılan evdir. Evin bu kadar düşük fiyatlı olması, evin Kara Resul Mescidi Vakfına ait arsa üzerine inşa edilmesidir. Evi satın alan şahıs, arsa kirası olarak vakfa yılda 6 kıt'a ödemeye devam edecektir.

Cellum, Bahsita, Elmacı, Musabin, Suveyka El-haccarin Mahalleleri ev fiyatlarının nispeten yüksek olduğu mahallelerdir. Cellum Mahallesinde 60 dinardan 600 dinara kadar ev satılmaktadır. Evin mimarisi, işçiliği, konumu, büyüklüğü ve sair özellikleri ev fiyatlarının oluşmasında etkili olduğu muhakkaktır. Ekrad, Sükker Ağa, Tuti Mahalleleri ise diğerlerine göre ev fiyatlarının daha düşük olduğu mahallelerdir. Ancak verilerin kısıtlı olmasından dolayı belirtilen rakamları genellemek hatalı olabilir.

Meşarika Mahallesinde 3 ahır, açık avlu ve su kuyusundan oluşan mesken 30 dinara satılmıştır . Bu mahalle muhtemelen şehrin kenar bölgesindedir. Sadece ahırlardan oluşan meskenlerin satılması, satışta insanların ikametgâhı için herhangi bir yerin olmaması, ahırların insanların günlük hayat ve iş hayatının geçtiği yerlerin biraz uzağında olduğunu göstermektedir. Fiyatının ucuz olması da ayrıca dikkat çekmektedir.

¹⁰³ Belge No: 1448, Gurre Receb 999.

İpek ticareti ve dokumacılığının önemli merkezlerinden olan Halep'te mahalle aralarında ipek eğirmek için hazırlanmış mağaralar yer almaktadır. İpek bükme için ebâzîlerin(?) yer aldığı mağaraların, mahalle içerisinde yer alması, buralarda kadınların çalıştığını akla getirmektedir. Fatma bint Ebubekir adlı kadının vekili Haric-i Babunnasr Mahallesi Ekrad Sokağı yakınındaki biri küçük üçü büyük toplam 4 ebâzirden oluşan ipek bükme için hazırlanmış mağaranın 5,25 kırıatını 22 dinara satmıştır.

Tablo. 1.1.¹⁰⁴

Mahalle Adı	Evin Özellikleri	Evin Fiyatı (Dînâr)	Belge Numarası
Haric-i Babün-nasr	2 ı'râkî oda, mutfak, su kuyusu, menâfi	100	1194
Zahir-i Babün-nasr	2 kubbeli oda, eyvan, mutfak ve ekleri	180	1200
Muhammed Bey	Ev	100	1203
Dahil-i Babün-neyreb	Ev	280	1204
Cellum	2 Oda, bodrum, eyvan üstü kubbe, mağara, kemerli salon, kare oda, menâfi	250 dînâr 20 yakut	1215
Çukurcuk	Oda, tabaka, mağara, açık avlu, Halep kanalından gelen su kuyusu	60	1222
Musâbin	3 avlu, büyük salon, 2 kubbe, eyvanlı mermer avlu, mutfak, su kuyusu, kare oda, menâfi	250	1226

¹⁰⁴ 6 Numaralı Halep Şer'îye Sicili (H.996-999), s.281-362.

Suveyka haccarin	El-	Açık avlu, ıraki oda, 2 mağara, tabaka üzerinde mutfak, su kuyusu	300	1327
Sükker Ağa		Avlu, oda, su kuyusu, menâfi(Kara Resul Vakfına arsa payı olarak yılda 6kıt'a kira ödenecek)	20	1228
Meşarika		3 ahır, açık avlu, su kuyusu	30	1241
Haric-i Babün-nasr-Ekrad Sokağı		Ev ve mağara	22	1246
Elmacı		Dörtgen oda, mutfak, oda, ıraki oda, su kuyusu ve ekleri	250	1250
Ekrad		Ev	21	1303
Cubeyl		Ev	150	138
Cellum		Ev	60	1312
Bahsita		Salon, ıraki oda, kare oda, taş merdivenli kubbe, eyvan, kubbe mutfak, kenif, 3 mağara, taş mermerli açık avlu, menâfi	700	1317
Altınboğa		Ev	90	1320
Cellum		Ev	600	1361
Çukur Kastal		Ev	40	1370
Meşarika		Ev	40	1392
Bahsita		Ev	240	1411
Cub Esedullah		Ev	203	1434
Çukurcuk		3 oda, 2 mağara, su kuyusu,	120	1448

	menâfi		
Sahat-ı Bizze	3 ıraki oda, avlu, tuvalet ve ekleri	140	1450
Tuti	Harabe ev	24	1460
Cebbil	2 ıraki oda, eyvan, mutfak, kenif, su kuyusu, açık avlu	105	1467
Bahsita	3 kemerli 2 kubbeli salon, avlu ve arazi	350	1477
Şumeysaniyye	Kubbeli oda, oda, eyvan, mutfak ve ekleri	50	1500

2.1.5. İyi Hal Şahitliği

Halkın birbiri ile iç içe yaşadığı mahallelerde herkes yakınlarından sorumlu ve bir mahalle baskısı mevcuttu. Ancak bir kısım insanlar yakınlarına söz geçiremiyor ve davranışlarını düzeltiremiyorlardı. Böylesi durumlarda aile büyükleri mahkemeye gelerek yakınlarının davranışlarından sorumlu olmadıklarını tescil ettirme gereği duyuyorlardı. Muhammed Bey mahallesinden Belkis bint Hacı Ahmed, kız kardeşi Sitite'nin de hazır bulunduğu mahkemede, kız kardeşinin işlemiş olduğu kötü işler ve kabahatdan dolayı kendisinin sorumlu olmadığını beyan etmiştir¹⁰⁵. Diğer taraftan bazen suçlanan şahıslar hakkında ise mahalleli, bu şahısların dürüstlüğü yönünde bildirimde buldukları görülmektedir. Sahte sikke kesme olaylarının sıkça yaşandığı bu dönemde, bu suçlardan dolayı İsaf b. El-Tavaşî ve kardeşi Yasif, Bölükbaşı Muhammed tarafından mahkemeye çıkarılmış, ancak mahalle ahali bu şahısların dürüstlüğü yönünde şahitlik yapmışlardır.¹⁰⁶

¹⁰⁵Belge No:1509, Gurre Receb 999.

¹⁰⁶Belge No:1225, 19 Reb'ül-evvel 996.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (AİLE)

3.1. Aile Hayatı (Mehir)

Toplumun en küçük birimi olan ailenin kurulması, varlığını devam ettirmesi, boşanma durumları, ölüm halinde miras paylaşımı işlemleri dini kurallar ve toplumun geleneksel değerleri çerçevesinde gerçekleştiriliyorlardı.

Ailenin kurulmasında en önemli konulardan birisi erkek tarafının ödeyeceği mehirdi.¹⁰⁷ Ailenin kuruluşu esnasında taraflar arasında belirlenen mehirin mahkemelerde dava konusu olması ise genellikle boşanmalar veya ölüm hadisesi ile gündeme gelmektedir. Muaccel mehir, evlilik esnasında kadına ödenirken, müeccel mehir olarak adlandırılan geri kalanı ölüm veya boşanma durumlarında gündeme gelmektedir. Halep'te genellikle muaccel mehir ve müeccel mehir eşit olmaktadır.

XVI. yüzyılın sonlarında Halep'te mehr-i müeccellin ortalaması 31 altın civarındadır¹⁰⁸. İncelediğimiz kayıtlarda 5 adet mehirle ilgili kayıt yer almaktadır. Bu kayıtların dördü mehr-i müeccel alacağı¹⁰⁹ ile ilgili, diğeri de alacağın tahsili için verilen vekâletnamedir¹¹⁰. 22 Rebî'ül-evvel 996 tarihli 1254 numaralı belgedeki kayıt ölen kocadan alınacak 50 dinar tutarındaki miras ve mehr-i müeccel ile ilgilidir. 4 Cemâziyel-âhir 999 tarihli 1439 numaralı belgedeki mehr-i müeccel alacağı ise 30 dinardır. Diğer iki kayıttaki mehr-i müeccel ödemesi 20 ve 25 dinar tutarındadır .

¹⁰⁷Gayrimüslimler, kendi iç sorunları (evlilik, boşanma, miras) konusunda Müslümanlara karışmayan kilise ve haham mahkemelerine başvurma hakkına sahiptiler. Çeşitli Hıristiyan grupları, şeriat mahkemesi tutanaklarında sıklıkla yer almalarından anlaşıldığı üzere, bu olanaktan çok az yararlanmış gibi görünmektedir. Yerel Hıristiyanların, başlık parası kurumu (mehr) ve miras meseleleri (ölen ebeveynlerinin varlıklarından kızlarına bir pay verilmesini güvence altına alma) gibi kişisel hukuk alanına ait Müslüman uygulamalarını kabul ettiğini gösteren kayda geçmiş davalar bunu kanıtlamaktadır. Masters, a.g.e..s. 48-49.

¹⁰⁸Fatih İlhan, Şer'îye Sicillerine Göre XVI. Yüzyılda Halep'te Fiyatlar, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, 2013, s.34.

¹⁰⁹Belge No:1254, 1314,1439,1496

¹¹⁰Belge No:1385

Verdiğimiz örneklerdeki tutarlar XVI. yüzyılın sonlarındaki ortalamaya yakındır. Mehir miktarları evlilik kurumunun devamı ve aile hayatının bozulmaması açısından önemli bir unsurdur. Mehir miktarının, evlilik aşamasında ödenmesi damat tarafını ekonomik açıdan biraz zorlamakla beraber kadın için çok ciddi bir güvencedir. Erkek tarafı, mehr-i muaccel¹¹¹ olarak önemli bir rakamı kıza ödeme yapmakta (ki bu mehirin yarısını oluşturmaktadır), boşanma durumunda mehr-i müeccel denilen mehirin ikinci bölümünü de ödemek zorunda kalacaktır. Boşanma durumunda, erkeğin yeniden evlenmek için aynı masrafları yapması, erkeğe çok büyük miktarlarda masraflara yol açtığı anlaşılmaktadır. Bu durum çok zengin olmayan erkeklerin hanımlarını çok ciddi gerekçeler olmadan boşayamayacağı anlamına gelmektedir.

3.1.1. Boşanma

Mehir gibi boşanmayı engel teşkil edecek bir zorunluluk olmasına rağmen her yerde olduğu gibi Halep'te de çok sayıda boşanma olayları yaşanmaktaydı. Siciller çok özet olarak kaydedildiğinden aile içi anlaşmazlıkların sebepleri, ayrıntılar anlatılmazken satır aralarında bazı bilgiler yer almaktadır. 12 Rebî'üs-sânî 996 tarihli 1397 numaralı belgede evin hanımının anlaşmazlık nedeniyle evini terk ettiği ve annesinin yanına sığındığı anlaşılıyor. Kadı, Fatıma bint Abdulkadir adlı kadının evine dönmesi, kocasına itaat etmesi ve annesini haftada bir defa ziyaret etmesi konusunda uyarmıştır. Koca, Hacı Ömer b. Ebubekir'e ise karısının gıda ve giyim ihtiyaçlarını karşılaması emredilmiş ve bu ihtiyaçları karşılamamanın kendisine vacip olduğu hatırlatılmıştır. 24 Rebî'ül-evvel 996 tarihli 1206 nolu belgede ise yer alan bilgiler dönemin anlayışını ve yaşanan sıkıntıları anlatması açısından önemlidir. Dava belgesindeki bilgilere göre Halep'in Ekrâd Mahallesi'nde yaşayan Mümine adlı kadın yaşadığı sorunlar nedeniyle kocasını terk etmiş ve ailesinin yaşadığı A'zâz'ın Enha köyüne baba ocağına sığınmıştır. Kadı, kadının kocasının yanına, evine dönmeye karar verirken aralarındaki anlaşmazlıkları şeriat hükümlerine çözmelerini tavsiye etmiştir. İki evli olduğu anlaşılan kocadan da, eşler arasında bir ayırım gözetmemesi, gıda ve giyim konularında eşler arasında eşit davranması istenmiştir.

¹¹¹ Mehr-i muaccel: Nikâhta kız tarafına veren ağırlık, para, başlık; kalın. Ferit Develioğlu (2012), *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, s.698.

Ailenin tamamen dağılmasını içeren boşanma¹¹² davalarıyla ilgili 5 adet kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlardan 4 tanesi¹¹³ boşanan kadının başka bir koca ile evlenmedikçe eski eşi ile tekrar bir araya gelmesi mümkün olmayan bain talak ile boşanmıştır¹¹⁴. Bu kayıtlarda 3 talak ile boşandığı net olarak belirtilmiştir. 3 talak ile birbirinden ayrılan ailelerde taraflar arasındaki sorunların çok büyük olduğunu düşünebiliriz. Zira bu tür boşanmalardan sonra aileler kesin olarak dağılmakta ve tarafların tekrar bir araya gelmesi neredeyse mümkün olmamaktadır. Kadınların iddet nafakaları ve varsa ödenmemiş mehirleri ödenerek karı-koca ilişkileri bitirilmektedir.

3.1.2. Talak

Kayıtlardan sadece bir tanesinde ise tek talakla boşanma meydana gelmiştir. Tek talakla boşanmaya rici talak denilmekte ve taraflar isterlerse tekrar birleşebilmektedir. Ma'arra kazası Mi'mara köyünden Ahmed b. Ubeyid zevcesi Verde bint Ali'yi muahhar mehri olan 25 dînâr ve bir talak ile boşanmış ve kendisi de kabul etmiştir. Verde kocasının zimmeti ve evlilik hakları ile ilgili dava ve talepleri ibra-i zimmet etmiştir¹¹⁵. Boşanma davaları sonucunda kocaların mehir, nafaka gibi boşanmadan kaynaklanan borçlarını ödemesi ve kadınların da eski kocalarının hesaplarını ibra etmeleri kadın hakları açısından önemli bir husustur. Erkekler tarafından kadınlar boşanabilmekle beraber, Halep'te kadınların mehir, nafaka gibi haklarına saygı duyulduğu ve bu konuda problem yaşanmadığı görülmektedir.

Kayıtlarımızda boşanan ailelerin anneleri yanında kalan çocuklarına babaları tarafından ödenmek üzere 3 adet mahkeme tarafından belirlenmiş nafaka takdiri yer almaktadır. Bu kayıtlardan iki tanesinde günlük 1 kıt'a nafaka takdir edilmiştir¹¹⁶. Diğer kayıta ise günlük nafaka takdiri 1 osmânî akçedir¹¹⁷. Halep'te bu dönemde 40

¹¹² Türklerde aile kurumuna verilen önem ve kurumun devamlılığı esas olmakla birlikte aile yaşantısının düzensizliği ve birlikteliği sürdürmenin faydasız olduğu hallerde çözüm olarak boşanmaya başvurulduğu görülmektedir. Bu hak gerek kadına gerekse erkeğe tanınmış bir haktır. Boşanmanın gerçekleşmesi erkek açısından kadının çeyiz bedelinin ödenmesine bağlıken boşanmayı isteyen kadın için de mihrinden vazgeçme yükümlülüğü vardır. (Mandaloğlu, 2013:146), Daha geniş bilgi için bkz., Ahmet Özkiraz- Gül İşçi Baş (2016), Osmanlıdan Günümüze Türk Toplumunda Aile Yapısı Ve Boşanma, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 18 (30): 87 – 95.

¹¹³ Belge No: 1199, 1231, 1444, 1496.

¹¹⁴ Talak ile ilgili geniş bilgi için bakınız, Halil İbrahim Acar (2010), "Talak", C. XXXIX, TDİA, İstanbul, s. 495.

¹¹⁵ Belge No:1314, 4Rebî'üs-sânî 996

¹¹⁶ Belge No: 1232, 1366

¹¹⁷ Belge No: 1280

kıt'anın değeri 1 dinar(altın) olup, 60 osmânî 1 dinar etmektedir.¹¹⁸ 40 kıt'anın 1 dinara(altın) tekabül ettiği düşünöldüğünde, yıllık nafaka bedeli 360 kıt'a yani 9 altın gibi bir rakama ulaşmaktadır.

Borç-Alacak İşlemleri:

1190,1192,1193,1195,1196,1202,1209,1210,1211,1213,1214,1229,1230,1233,1234,1235,1238,1245,1247,1262,1263,1266,1267,1272,1273,1283,1289,1293,1296,1304,1306,1309,1310,1321,1325,1340,1351,1362,1376,1384,1390,1391,1396,1405,1415,1419,1420,1421,1426,1440,1441,1449,1457,1462,1466,1469,1473,1489,1491,1492,1499,1501,1502,1510,1511

Ev Satışı: 1194,1200,1203,1204,1215,1222,1226,1227,1228,(1241 ahır) 1246,(1249,1259,1414 ,mağara),

1250,1303,1308,1312,1317,1319,1320,1361,1370,1392,1398,1411,1412,1414 mağara)1425,1434,1448,1450,1460,1467,1468,1470,1475,1476,1477,1500

Kira:(Ev 1224,1255,1323,1341,1377,1386,1442,1454,1471),(Değirmen 219), (Hamam 1258,1382,1413), (Mağara 1286)

Arazi Kiralama: 1205,1464,1507

Köle: 1208,1379,1418,1435,1482,1490

Esnaf İşlemleri: 1212,1253,1261,1275,1279,1281, Huluv-vül

Örfi:1216,1218,1243,1339,1344,1383,1431,1432 Şahitlik:

1217,1284,1291,1375,1385,1399,1438,1445,1453,1488 Dükkân

Satışı: 1244,1239,1251,1316,1326,1402,1498

Arazi Satışı: 1191,1240,1264,1318,1327,1380,1461,1472,1494

Ortaklık:1256,1433

İltizam:1269,1428,1436,1511

Aile Hayatı

Nafaka: 1232,1280,1366.

Ölüm Raporu: 194(mükerrer), 1479,1480

Vekalet: 1197,1198,1201,1292,1295,1301,1365,1372,1416,1427,1452,1456,1495

Boşanma: 1199,1231,1314,1444,1496

Çok Evlilik: 1206,1254,1374,1397,1406 İbra-i Zimmet:

1220,1223,1311,1324,1367,1373,1374,1388,1389,1394,1508 Canlı

Hayvan:1350, 1409,1429,1465,1481

Mehir: 1254,1385,1439

Emanet:1400,1430

İyi Hal Şahitliği: 1225, 1369.

4.2 Trankripsiyon -Metinler

Sayfa: 297 **Belge:** 1249 **Tarih:** 27 Rebî`ül-evvel 996

Belge Konusu: Mağara Satışı

Mağribli oğlu diye Meşhur Hacı Muhammed b. Ebubekir, Ebubekir b...¹¹⁹,dan Bâbün-nasr Ekrâd sokağı yakınındaki ipek bükme için 5 ebâzîr içeren 19 kırıttan çeyrek eksik olan mağarayı(depo) 70 dinar ve 5 kıt'a gümüşe peşin olarak satın aldı.

Sayfa: 300 **Belge:** 1259 **Tarih:** 27 Rebî`ül-evvel 996

Belge Konusu: İpek Bükme Mağarası Satışı

Fatma bint Ebubekir'in vekili olan Seyyid Ali b. Şeyh Abdulaziz, müvekkili adına satmak için İbn Mağribi adıyla meşhur Hacı Muhammed b. Ebubekir'e Haric-i Babunnasr Mahallesi Ekrad sokağı yakınında Bitar evinin arkasındaki biri küçük üçü büyük toplam 4 ebâzirden oluşan ipek bükme için hazırlanmış mağaranın 5,25 kırıttını 22 dinar ücrete anlaşmışlar, 5 gümüş kıt'ası hariç peşin olarak ödenmiştir.

Sayfa: 340 **Belge:** 1414 **Tarih:** 13 Rebî`üs-sânî 996

Belge Konusu: Mağara Satışı

İbn 'Asis lakabıyla meşhur olan Hacı Zeynelabidin b. Sadeddin, Hacı Musa b. Muhammed'e Ekrâd sokağında ipek eğirmek için hazırlanmış 4 ebâzîr içeren mağaranın(deponun) tümünü peşin 110 dînâra şer'i alış verişi olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:281 **Belge:**1186: Evâ'ilSafer 996

¹¹⁹ Bu kısımlar yırtık olduğundan okunamamıştır.

Belge Konusu: Görevlendirme

Her ay 36 kıt'a gümüş karşılığı Mihmandar camii müezzinlik görevine Şamlı Hacı Muhammed b. Hacı Salahaddin tayin edilmiş ve vakıf mütevellisinden malum maaşını almasına ve göreve başlamasına izin verilmiştir.

Sayfa:281 **Belge:**1186 **Tarih:** 18 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Nüzul Teslimi

993 yılı Nüzul Naibi Molla İbrahim Antakî, Meydan Beğ Mahallesi nüzülünü taşıyan Ahmet b. Ta'ma'dan 20 dînâr ve 40 osmani teslim almıştır. Bu para, dörtte biri un ve geriye kalanı arpa olarak teslim edilmesi gereken 19 İstanbul kilesi nüzulün eksik kalan kısmı için ödenmiştir.

Sayfa:281 **Belge:**1187 **Tarih:** 17 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu:Kefalet

Şeyh Abdurrahman bin Şeyh Zekeriya ve Şeref b.Kemal, Mezar yapıcısı Ali b.Hasan ve kardeşi Hacı Zekeriya'nın nefsine kefil olmuştur. Bu kefalet Şeyh Ali b.Ganime ve Hacı Hüseyin b.Ataullah ve mahallenin adil insanları tarafından şikâyet edilmesi üzerine Halep Subaşısı Keyvan Ağa'nın memuru Muhammed Bölükbaşının talebiyle hırsızlık olayının yaşanmadığına dairdir.

Sayfa:281 **Belge:**1188 **Tarih:** 19 Rebî'ül-evvel 996

BelgeKonusu:Yaralama

Ahmet b. Mahmut tarafından açılan dava ile ilgili, davalı İsmail b. Abdullah'ın mahkemede hazır bulunmasıyla, Şaban b. Hacı Bekri ve Nassar b. Mudluc ifadelerinde davalı İsmail'in dava eden tarafı sağ elinden bıçakla yaraladığına şahitlik ettiler.

Sayfa:281 **Belge:**1189 **Tarih:** 12 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu:Görevlendirme

Ahmed b. Hacı Ebubekir, Şehabi Ahmet b.Abbas(Hazinedar Muhammed ve Seyfi Akbay olarak bilinen)Vakfının ihtiyacı olan cibayet ve kitabet vazifesi için her gün üç osmânî ücret karşılığında tayin edilmiş ve göreve başlamasına ve ücretinin vakıf mütevellisi tarafından ödenmesine karar verilmiştir.

Tarih: 18 Rebî'ül-evvel 996 **Sayfa:**281 **Belge:**1190

Belge Konusu: Borç İkrarı

Eriha kazası Nusayyin köyünden Hacı Ahmet b. Muhammed, Seyyid Cemal b.Alaeddin'in vesayeti altındaki küçük Ahmet b. Ataullah Es-sabbağ'a 258 dînârî şer'i borç ve 22 dînârî arpa ücretinden olmak üzere 6 ay sonra ödenecek 280 dînâr borcu olduğunu beyan etmiştir.

Sayfa:282 **Belge:**1191 **Tarih:** 29 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Araziye El Koyma Davası

Salim B. Abdullah, Cebel-i Sem'ân Nahiyesinden ibn Avz adıyla meşhur Ömer'in çocukları Muhammed ve Ali ve Ömer'e, Muhammed B. Ali'den 985 yılında zeytin ağaçları, ev ve diğer eşyaları 150 dînâra satın aldığı ve satış işlemleri yapıldıktan sonra, satan tarafından arazi ve malzemeler el konulduğunu iddia etmiştir. Sorulduklarında babalarından miras kaldığını söyleyerek inkâr ettiler. Şahitler çağrıldı ve satış ispat edildi. Hâkim satışı yapıldığını kabul ederek davalıların 3 yılın gelirini ödemelerine karar vermiştir

Sayfa:282 **Belge:**1192 **Tarih:** 20 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu:Alacak

Havâce Abdurrezzak b. Şehabeddin Geylani'nin, diğer kişilerin zimmetinde 35 dînârının olduğunu, Abdurrazzak b. Mustafa'dan 4 dînâr ve Ramazan'dan 8 dînâr ve Nasir'den 2 dînâr aldığını ve halen 21 dînâr alacağı olduğunu beyan etmiştir.

Sayfa:282 **Belge:**1193 **Tarih:** 22 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Hasan b. İsa, Iraklı Hacı Hüseyin b. Şeyh Ferhat'dan almış olduğu bakır karşılığı zimmetinde 50 dînâr borç olduğunu ve her hafta 5 dînâr taksitle ödeyeceğini beyan etmiştir.

Sayfa:282**Belge:**1194**Tarih:** 20 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Satışı

Dahil-i Babün-nasr Mahallesinden Mağriblioğlu adıyla meşhur Hacı İsmail'den, çocukları Zümrüd ve Elmas'ın vekili olan Nasrani İskender Şah b.Şah Veled Haric-i Babün-nasr Mahallesinde bulunan iki ı'râkî oda ve mutfak ve su kuyusu ve menafi' ve şer'i hukukunu içeren evi 100 dînar ücret mukabilinde peşin olarak şer'i icab ve kabule dayalı olarak satın almıştır.

Sayfa:283**Belge:**1194(mükerrer)**Tarih:** 21 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ölüm Raporu

Müteveffa Hacı Ahmet b. İsmail'in evine giden mahkeme katibi, Hasan b. Ali ve Arab b. Ali'nin ihbarıyla inceleme yapmış ve herhangi bir darp yada bir yangın izi olmadığı ve kendiliğinden vefat ettiğini tespit etmiştir. Gülsüm bint Nimetullah, kocasının ölümüyle bir ilişkisinin olmadığını beyan etmiştir.

Sayfa:283**Belge:**1195**Tarih:** 21 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Nasrani Abdunnur b. Abdül Seyyid b. Abdullah, zimmetinde Nasrani İsa B. Maksud'a karz-ı şer'i yoluyla 24 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:283**Belge:**1196**Tarih:** 21 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Nasrani Abdunnur b. Abdül Seyyid b. Abdullah, zimmetinde Nasrani İsa B. Maksud'a ipek ücretinden 13,5 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:283**Belge:**1197**Tarih:** 22 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Vekalet

Dımaşklı Cuhioğlu demekle meşhur Seyyid Muhyiddin b. Ahmet, Halep ve Şam'daki alacaklarını tahsil edip kendisine teslim etmesi ve bütün konulardaki davalarını takip etmesi için kardeşi Muhammed b. Ahmet'e vekalet vermiştir.

Sayfa:283**Belge:**1198**Tarih:** 22 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Vekalet

Nefise bint Hacı İbrahim, eşi Hacı Ömer b.Halife'ye eski eşi Hacı Süleyman b. Arif'deki alacaklarının tahsili için vekil tayin etmiştir.

Sayfa:283**Belge:**1199**Tarih:** 20 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Boşanma

Şeyh Matuk B. Muhammed, zevcesi Leyla bint Mahmud'u 3 talakla boşamış ve sonra bütün hak ve alacaklarını vermiş ve boşanan Leyla bint Mahmut'da onu bütün dava haklarından asaleten ibra etmiştir

Sayfa:284**Belge:**1200**Tarih:** 11 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Satışı

Seyyid Yahya b. Yusuf, Ali b. Zeyneddin'den, Zahir-i Babün-nasr Mahallesindeki eyvan, iki kubbeli oda ve oda ve mutfak ve ekleri ve hukuk-ı şer'iyesini 180 dînâra peşin alış veriş çerçevesinde satın almıştır.

Sayfa:284**Belge:**1201**Tarih:** 22 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Vekalet

Cuhioğulları adıyla meşhur Seyyit Muhammed b. Ahmet kardeşi Muhyiddin'i Mısır Kahire'deki alacaklarını tahsil ve kendisine teslim etmek ve diğer hususlarda vekil tayin etmiştir.

Sayfa:284**Belge:**1202**Tarih:** 20 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Abdulkadir b. Ebu Bekir, Mustafa b. Yas'a hâm-ı Antakî ücretinden bir sene vadeli 360 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:284**Belge:**1203**Tarih:** 21Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Satışı

Muhammed Bey Mahallesinden Kadem bint Cihan Şah, Gannem bint Ganime'den aslı 100 dînâr olan ev satışından 19 dînârı teslim aldığını, az veya çok alacağı kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa:284**Belge:**1204**Tarih:** 19 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Satışı

Mustafa b. Hacı Abdurrezzak, Ablası Bediaa'ya Dahil-i Babün-neyreb Mahallesi El-i'câm sokağında bulunan değeri 280 dinar olan evin 4 kirat hissesini icab ve kabule dayalı olarak sattığını beyan etmiştir.

Sayfa:285**Belge:**1205**Tarih:** 20 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Arazi Kiralama

Şam Valisi Sinan Paşa'nın vekili olan Zaim Cebrail Bey b. Hacı Nasır, Şam'da Bendere Mahallesinde sakin Harran kabilesinden Asker Hacı Fahretin b. Hacı Ali'ye Bâb nahiyesinin Zeytin Vadisindeki Na'urafa mezrasının 18 kıratı, Tuman mezrasının 6 kıratı, Ayn el Fil mezrasının 8 kıratı, Tel Mağar köyünün arazisindeki Cevz ırmağı üzerindeki Ahmed el Kürdî değirmeninin tamamı, Ayn el Fil mezrasındaki değirmenin tamamı, Kerkis karyesindeki bostanın tamamı, 7 feddan arazi, üzüm tiyeklerinin tamamı, 12 bin bahçe ağacı, bütün çiftlik evleri, 15 ev ve ahır bütün evler, büyük mahsul anbarı, üç bölümlü avlu ve eyvan ahırlar, hayvan barınakları, zeytin ağaçları, 600 büyük badem ağacı, 1000 büyük incir ağacı, 1000 küçük zeytin, 400 küçük badem ağacı, 2500 tiyek üzüm bağı, 9000 adet yeni

dikilmiş ağaç ve diğerleri 3 sene müddetle her sene için 400 dînâra, ücretini peşin olarak ödenecek şekilde icara verilmiştir.

Sayfa:285

Belge:1206

Tarih: 24 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Aile İçi Anlaşmazlık

Hâkim, kocası Abdurrezzak b.Şeyh Yusuf'un izni olmadan A'zâz'ın Enha köyünden Zaire köyüne giden Ekrâd Mahallesinden Mümine bint Şeyh Ahmed'e kocası ile geri evlerine geri dönmesine ve kocaya da aralarında herhangi bir hususta anlaşmazlık olduğu zaman şeriatın emrettiği gibi eşlerini birini diğerine tercih etmemesini, nafaka ve elbise hususunda diğer iki zevcesi ile eşit tutmasını emretmiştir.

Sayfa:286

Belge:1208

Tarih: 21 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Köle Satışı

Eyüp Efendi'nin vekili Bâb-ı Âlî hâdimlerinden İbn Abîd adı ile meşhur Seyyid Ali b. Hüseyin Çavuş, vekaleti hükmüyle, Molla Yahya b. Seyyid Hasan Efendi'den, Kerciyeli Keyvan b. Abdullah'ı satması karşılığında 100 dînâr teslim aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:286

Belge:1209

Tarih:22 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç Anlaşmazlığı

Havâce Şehada b. Ömer, Ferhat b. Hüseyin El-fu'î'nin zimmetindeki 120 dînâr borçtan 23 dînâr aldığını 97 dînâr kaldığını dava etmesi üzerine kendisine sorulduğunda ikrar edip ancak zimmetinde sadece 20 dînâr kaldığını iddia etmiştir. Şehada'da gümüş işlemeli mavi kumaşı olduğunu iddia etmiş ve Şehada'ya 20 dînâr ödemesine hüküm verilmiştir.

Sayfa:286

Belge:1210

Tarih:Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Alacak Davası

Kardeşi merhum Hacı Ali'nin vârisi Nefise bint Nasır El- Masaranî'nin vekili Şeyh Zeyneddin b. Abdurrahman, Ali b. Hacı Yahya El-Hilvanî'nin zimmetinde un parasından 28 dînârı olduğunu iddia etmiştir. Davalı, Hacı Ali hayattayken borcunu kendisine ödediğini, alacaklının şahitler huzurunda vefatından önce ikrar ettiğini

söylemiştir. Davacı alacaktan sadece 7 dînâr kaldığını söylediğinde davalı inanmayarak şahit istediğinde, sözleri doğrulanmıştır.

Sayfa:286 **Belge:1211** **Tarih:22** Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Kuseyr nahiyesi Keşkiye köyünden 'Îd b. İbrahim b. Yakub ve Hasan b. İbrahim zimmetlerinde Bâb-ı Âlî çavuşlarından Seyyid Hüseyin Çavuş'a 8000 süleymaniye şâhisi, 1000 gümüş kıt'a ve 1946 dînâr olduğunu ve bu konuda birbirine kefil olduklarını ikrar etmişlerdir.

Sayfa:287 **Belge:1212** **Tarih:Evâsıt** Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Görevlendirme

Hâkim, İbn El-Turabiyye adı ile meşhur Nasireddin b. Şeyh Süleyman'nın usta bir aşçı olduğu ve Halep ayanının buna şahit oldukları ve aşçıların reisi olmayı hak ettiğini ve destek olduklarını ortaya çıkınca onu aşçıların reisi yapmış ve aşçı taifesine, aşçılıkla ilgili işlerinde iyilikle davranmasına karar vermiştir.

Sayfa:287 **Belge:1213** **Tarih:21** Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Merhum Alaaddin b. El-Şakûk El-Derkûş zevcesi Ayşe bint Hacı Ahmet ve oğlu Yusuf b. Muhammed El-Derkûş, Bâb-ı Âlî hâdimleri zümresinden Seyyid Hüseyin b. Muhammed'e karz-ı şer'i cihetinden Yusuf b. Muhammed'in 111 dînâr, Ayşe bint Hacı Ahmet'in buğday parasından 50 dînâr borçlu olduklarını ikrar etmişlerdir.

Sayfa:287 **Belge:1214** **Tarih:20** Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç

Bâb nahiyesi Navâ'id köyünden Hasan b. Hacı 'Ubeyd'in, Bâb-ı Âlî çavuşlarından Halil Çavuş b. Ali b. Havâce Recep'e, Hacı Gânim b. Ganime'nin zimmetindeki 700 dînâr borçtan 100 dînârı ödemeleri ilzâm edilmiş ve ikisi birbirine kefil ve yardımcı olacaklardır.

Sayfa:288 **Belge:1215** **Tarih:21** Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Hacı Abdurrahman b. Muhammed, Seyyid Hüseyin b. Ali'ye Cellûm mahallesinde Şeyh Abdullah mezarı yakınındaki 2 oda, bodrum, eyvan, bodrum altı mağara, eyvan üstü kubbe, kemerli salon, bodrum üstünde kare oda, menafi' ve şer'î hukuklarıyla evin tamamını 250 dînâr ile 20 yakut ve sayısı ve değeri bilinmeyen fülüs para miktarına peşin olarak satmış ve teslim alınmıştır.

Sayfa:288**Belge:**1216**Tarih:**21 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Huluvvül-örfî Satışı

Cüb Esedullah mahallesindeki Semmân cema'atinden Hacı Ömer b. Hacı Ahmed, Bâb-ı Âlî hâdimleri zümresinden Seyyid Hasan b. Seyyid Muhammed'e, Ebrek Hanı karşısındaki kible yönündeki Dükkânın huluvv-ül örfisini ve Dükkândaki 39 cam kavanoz, 4 cam meznerât, 4 sarı ve beyza bakır yuvâti, 3 beyaz bakır leğen, 3 ratl bakır, 7 vukiye bakır ve diğer eşyalardan oluşan Dükkân demirbaşlarının tamamını 130 dînâra, daha önceden mevcut deyn-i şer'i borcuna karşılık sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:288**Belge:**1217**Tarih:**21 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Şahitlik

Abdurrahman b. Muhammed tarafından açılan davada kardeşi Abdülkerim'in kendisine yola çıkmadan önce haklarını ve alacaklarını olanlardan alma, alış verişte, alıp vermede vekalet verdiğiine Muhammed b. Ebibekir El-Ressam ve Bahattin b. Ahmed şahitlik etmiştir.

Sayfa:289**Belge:**1218**Tarih:**23 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Satış İkrarı

Seyyid Muhiddin b. Hacı Abdulkâdir, kardeşi Fethullah'a Sûk-ıTüccardaki Savvağ çarşısının başındaki Dükkânın huluvv-ül örfisini tamamını peşin 225 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:289**Belge:**1219**Tarih:**23 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Değirmen Kiralama

Nûhiye mahallesinden İbn-i Şems adı ile meşhur olan Eminateddin b.Hasan, Fatıma bint Muhammed'den iki kardeşi Salahaddin ve Ferec'e asaleten ve vekaleten Kilis kazasında Kuveyk nehri üzerindeki Buhurta değirmeni ile tanınan değirmenin ¼'ünü 2 yıllık sürenin tamamı için 30 dînâra kiralamıştır.

Sayfa:289**Belge:**1220**Tarih:**19 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** İbra-i Zimmet

İbn-i Belsan adı ile meşhur Ebubekir b. Hacı Abdulkâdir, yeğeni Mustafa b. Hacı Abdurrazzak'tan satın aldığı Dahil-i Babün- Neyreb mahallesindeki evin tamamından 4 kirat olan hisseden dolayı, ne de parasından dolayı hiçbir hak, dava, talep, husumet,i olmadığını ve tüm ilgili dava ve husumetlerden ibra ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa:289**Belge:**1221**Tarih:**19 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Kars Gılmanlarının Maaşları

Maksud b. Ebubekir, Defterdar Mahmud Efendi'den Kars gılmanlarının 3 aylık vacipleri için 9960 dînâr, 29 Osmânîyi teslim aldığını Muhammed Çavuş'un da tasdiki ile ikrar etmiştir.

Sayfa:290**Belge:**1222**Tarih:**24 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:**Ev Satışı

Çukurcuk mahallesinden Hacı Hüseyin b. Alaaddin, Hacı Abdurrazzak b. Abdülaziz'e adı geçen mahalledeki oda, küçük tabaka ve altındaki mağara, açık avlu, menâfi', şer'î hukuku, Halep kanalından gelen bir su kuyusu, imara elverişli başka bir ev içeren evin tamamını peşin 60 dînâra satmıştır.

Sayfa:290**Belge:**1223**Tarih:**24 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Teslim Alma İkararı

Kâsım Çelebi'nin oğulları Muhammed Çelebi ve Ahmet Çelebi, Bâb-ı Âlî çavuşların Cafer Çavuş'un bilgisiyle emanet yoluyla Sandal Ağa b. Abdullah'ta bulunan babasının sandığının ulaştığını ikrar etmiştir.

Sayfa:290**Belge:**1224**Tarih:**22 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Kirası

Şamlı Hacı Zeynelabidin b. Abdulvahhab, Zeyne'l-şeref bint Seyyid Mahmud 'tan Ferâfira mahallesindeki evin tamamını 1 yıllık süre için 20 dînâr'a kiralamıştır.

Sayfa:290**Belge:**1225**Tarih:**19 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Sahte Dirhem

Reşid b. Afif, Nişan b. Reşid ve diğerleri, İsaf b. El-Tavaşi ve kardeşi Yasif'in hallerinde dürüst oldukları, sahte dirhem yapanlardan olmadıklarını Subaşı Keyvan Ağa'nın görevlilerinden Muhammed Bölükbaşı huzurunda haber vermişlerdir.

Sayfa:291**Belge:**1226**Tarih:**23 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Satışı

Halepli tüccar İbn El-Haccar adı ile meşhur Hacı Muhammed b.Hacı Ömer, Seyyid Muhiddin b. Abdulkadir b. Hacı Ömer'in eşi olan kızı Mekiyye'ye, Messabin mahallesindeki 3 avlulu büyük salon, 2 kubbe, eyvanlı mermerli avlu, mutfak, su kuyusu, dam üstünde kare oda, menâfi' ve şer'î hukuku içeren evin tamamını peşin 250 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:291**Belge:**1227**Tarih:**23 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ev Satışı

Halepli tüccar İbn El-Haccar adı ile meşhur Hacı Muhammed b. Hacı Ömer, kızı Canaziz'e Suveyke El-Haccarin mahallesindeki açık avlu, irakî ev, altı taş 2 mağara, tabaka üzerinde mutfak, su kuyusu, menafi' ve şer'i hukuk içeren evin tamamını peşin 300 dînâra sattığını, 250'sini 100 miskal altın olarak aldığı ve 50'sini elde teslim aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:291**Belge:**1228**Tarih:**26 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Satışı

İbn El-Atraş adı ile meşhur Mustafa b.Hacı Nureddin, Sükker Ağa mahallesinden İdris b. Ali'ye adı geçen mahalledeki avlu, oda, muayyen su kuyusu, menâfi' ve şer'i hukuk içeren evin tamamını 20 dînâra sattığını, 15'inin teslim edildiğini, 5'i ise Ramazan'ın sonuna kadar ertelenmiş olduğunu, ayrıca satılan evin arazisinin sahibi olan Kara Resul Mescidi vakfına kira olarak yılda 6 kıt'a gümüş verileceğini ikrar etmiştir.

Sayfa:291**Belge:**1229**Tarih:**16 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Cebel-i Sem'ân Nahiyesi Tel Cibbin köyünden Ragıb b. Ramazan zimmetinde Bendere mahallesinden Havâce Eminateddin b. Alemeddin El-‘Ânî'ye siyah ve beyaz 2 deve parasından 63 dînâr borçlu olduğunu ve 8 ay ertelenmiş olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:292**Belge:**1230**Tarih:**26 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Bendere mahallesinden Muhammed oğlu Hasan, zimmetinde'e 645 Osmanlı Şahiyesi olduğu ve 360'i taksitli olup günlük 1 Şahiye, kalan da 285 Şahiye'e ertelenmiş olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:292**Belge:**1231**Tarih:**26 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Boşanma

Zâhir-i Babün-Nasr mahallesinde oturan Ahmed b. Murad El-Zeramirî, zevcesi Meryem bint Sadaka'yı 3 talakla boşamıştır, o da müeccel mehrinden, iddet nafakasından ve sair zevce haklarından ibra etmiştir.

Sayfa:292**Belge:**1232**Tarih:**26 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Nafaka

Meryem bint Sadaka'nın vesayeti altındaki küçük çocuk için eski eşi Ahmed b. Murad'a nafaka, kisve baha ve sair zaruri levazımları için günlük 1 kıt'a tayin edilmiş, annesine de bunu alamadığında geri verme niyetiyle borç almaya izin verilmiştir.

Sayfa:292**Belge:**1233**Tarih:**23 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Emir Nasıreddin Bey b.Havâce Bîrân'ın vekili Rıdvan Ağa b. Abdullah El-Cundi, İdlibli Şaban Bey b.Şeyh Yusuf'dan davacı olarak zimmetinde deynn-i şer'iden 1000 dînâr alacağı olduğunu ve talep ettiğini iddia edince, davalı borcunu ikrar etmiştir.

Sayfa:292**Belge:**1234**Tarih:**24 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Cebel Sem'ân nahiyesi Bânîn köyünden Yusuf b.Şebib, zimmetinde Hacı Ata'ullah b. Ahmed'e 6 aya ertelenmiş 80 dînâr borcu olduğunu, 35'i öküz boyunduruğu kalanı 45 dînâr da deyn-i şer'i olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:292**Belge:**1235**Tarih:**24 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Cebel Sem'ân nahiyesi Zitân köyünden Şaban b. Salih, zimmetinde Hacı Celal b. Muhammed'e dört aya ertelenmiş 25 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:293**Belge:**1236**Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Vakfa Elkoyma Davası

Kal'et El-rum(Rum Kalesi) kazasından ..., bostan.... ve ... el koyan Muhammed Çelebi b. Muhyi El-Serracu'dan davacı olarak bostanların dedesi Abdullah'ın oğulları ve zürriyetine vakıf olduğunu ve bu vakıftan kendisinin hak sahibi olduğunu ve babası hayattayken dava edilene sattığını, vakfın satılması şer'en caiz olmadığını sorulmasını isteyince: bostanları babasından her bostana 50 dînâr karşılığı satın aldığını ve öylece ikisinde de hak sahibi olduğunu söyledi. Bostanların vakıf

olduğunu ve kendisinin bostanlardaki ilgisini ispat etmesini isteyince 898 tarihli vakfiyeyi gösterdi, vakfiyede Nureddin b. Belbân b. Abdullah Müslim'in 2 bostanı vakıf eden olduğunu, bu bostanların vakıf olduğu ve kendisinin ilgisi ispat edilmediği ve yalancılığından dolayı davanın reddi ile müşteriyle dava ve husumetten men' edilmiştir.

Sayfa:293

Belge:1237

Tarih: 24 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç Davası

Hacı Muhammed b. Zeyneddin, 'Akabe mahallesinden Cemaleddin oğlu Hacı Alaaddin'den davacı olarak zimmetinde 125 dînâr alacağı olduğu, kendisine sadece 77 dînâr ulaştığı, 48 dînâr kaldığını iddia etti, dava edilene sorulunca ikrarla cevap verdi ve meblağı 5 dînâr eksik ödediğini söylemesine davacı inanmayarak ödemeyi ispat etmesini isteyince âciz kaldı ve şer'i yemin etti ve hâkim meblağı ödemesini ilzam etmiştir.

Sayfa:293

Belge:1238

Tarih: 21 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Nasranî Kîr b. Tânil ve Nasranî Berhum b. Davud, zimmetinde Nasranî Vanis b. Anabuş'e 44 dînâr borçlu olduklarını ve birbirlerine kefil ve yardımcı oldukları ve 22 zira' kumaşı rehin ettiklerini ikrar etmiştir.

Sayfa:294

Belge:1239

Tarih: 24 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Dükkân Satışı

Abdi b. Ali,'e 13,5 kıratını sattığını, 10 kıratı.... ve 3 kıratı Bab-ı El-Nasr çarşısında Kasap Ömer Dükkânında annesi Abdullah kızı Amine'den 75 dînâra satın aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:294

Belge:1240

Tarih: 10 Muharrem 996

Belge Konusu: Bağ Satışı

Bâb nahiyesi Biza'a köyünden Ganime oğlu Hacı Ganim ve Hacı Ubeyid oğlu Hasan, Bab-ı Âli görevlilerinden İbn Havâce Receb nesebiyle meşhur Ali oğlu Halil

Ağa'ya köydeki 2 bağın tamamını ve başka bir bağı 700 dînâra Safer ayına kadar ödemeleri ve birbirine kefil olmaları şartıyla alım- satımı yapılmıştır.

Sayfa:294

Belge:1241

Tarih: 26 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ahır Satışı

Meşârika mahallesinden İbn El-Bel'a adı ile meşhur Hacı Yusuf b. Osman , Seyyid Sadık b. Haşim El-Hekim'e adı geçen mahallede 3 ahır, açık avlu, su kuyusu, menafi' ve şer'i hukuk içeren evin tamamını 30 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 295

Belge: 1242

Tarih: 9 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Miras Anlaşmazlığı

Ulebi oğulları diye meşhur olan Havâce Osman b.Havâce Ahmet, merhum kardeşi Mer'i'nin oğlu Seyyid Abdulkadir hakkında dava açarak iddia etti ki; merhum kardeşimin elinde paralardan ve alacaklardan, değişik kumaşlardan, emlaklardan, kıymetli eşyalar ve başka şeyler vardı ve bilindiği üzere bunlar benimle, kendisi ve diğer merhum kardeşimiz Ebubekir aitti ve ortaklığımız vardır ve her birimizin üçte bir hakkı vardır ve benim hakkım ise üçte birdir ve rahmetli kardeşim Mer'i vefat etti ve benim payım dahi ondaydı ve benim payımın üçte bir olduğunu bana hayatteyken ve şahitlerin yanında itiraf etti. Vefat etikten sonra Abdulkadir'in elinde kaldı ve bana hiçbir şey vermedi. Kendisine sorulduğunda inkar etti ve iddianın ispatlanmasını istedi. Kadızade lakaplı Emir Muhammed Bey b. Ahmet Efendi, Zaim AliKethüda b. Ömer, Seyyid İbrahim b. Seyyid Cemaleddin, Şeyh Ebil-Gays b. Ali el Mağribi ve başkaları şahitlik yaptılar ki, Mer'i'nin elindeki bulunan para ve kumaş ve emlak ve başka şeyler kendisi ve kardeşleri Osman ve Ebubekir'e ait ve ortakların her birinin üçte bir payları var ve bu konuşmaların üzerine lafı değiştirmeden vefat etti ve aynı şekilde Halep'ten Şam'a yolculuk yapan ve Şam'da kadı olan Bostanzade Mustafa Efendi makbul ve şer'i bir şahitlik yaptı. Kadı üçte bir payın Abdulkadir tarafından verilmesine hüküm etti. Sonra Abdulkadir kendisi ve Havâce Osman'ın aralarında 5 kirat üzerinde sulh antlaşması imzalandığını iddia etti. Ancak bunu ispatlamakta aciz kaldı ve Havâce Osman yemin ederek böyle bir şey imzalamadığını söyledi ve kayıt altına alındı.

Sayfa: 296

Belge: 1243

Tarih: Evâhir Safer 996

Belge Konusu: Huluvvül-Örfi Artışı

Cami-i Kebir vakfının Dükkânının huluvvül-örfisini tasarruf eden ... uzun zamandır tasarruf ettiği, ancak emsali olan Dükkânlardan huluvvül-örfisinin düşük olduğu anlaşıldığından, 21 kıt'a olan yıllık ücretine bir kıt'a zam yapılarak yılda 22 kıt'aya çıkarılmasına ve her ayın başında cami mütevellisine ücretin teslim edilmesine karar verilmiştir.

Sayfa: 296 **Belge:** 1244 **Tarih:** 24 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Dükkân Satışı

Fatma bint Ali'nin vekili Seyyid Ali b. Şeyh Abdulaziz, Nasrani İskender b. Şah Veled'e Babün-nasr çarşısındaki Kasap Ömer Dükkânı olarak bilinen Dükkânın 5 kırat ve çeyrek kırat hissesini 30 dînâra peşin olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 296 **Belge:** 1245 **Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç Anlaşmazlığı

Zaim Berviz Ağa b. Abdullah, Ömer ve Süleyman veled-i Hassün ve Ali b. Ömer ve Yusuf b. Mahir ve Muhammed b. Tahir ve Yusuf b. Abdullah'a dava açarak onlardan 100 dînâr şer'i deyn alacağı olduğunu ve birbirlerine kefil olduklarını iddia etti ve alacağını talep etti. Davalılara sorulduğunda 47 dînâr ve 6 mekkuk borçları olduğunu iddia etmişler ve 6 mekkuku davacının vekili Nasır b. Abdullah'a verdiklerini, kalan borçlarının ise sadece 47 dînâr olduğunu belirtmişlerdir. Davacı 6 mekkukun geldiğini itiraf etmiş ve alacağının daha fazla olduğunu ispatlamak için çıkmıştır.

Sayfa: 297 **Belge:** 1246 **Tarih:** 28 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Fatma bint Ebubekir'in vekili Seyyid Ali b. Abdulaziz müvekkilinin Haric-i Babun-nasr mahallesi Ekrâd Sokağı Bitar'ın evinin arkasındaki evini, mağaranın 5 kıratını ... 22 dinara satmış, 5 gümüş kıt'ası hariç peşin olarak ödenmiştir.

Sayfa: 297 **Belge:** 1247 **Tarih:** 27 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Alacak Anlaşmazlığı

Hacı Osman b. Abdulaziz El-dadihi, Şamlı Ahmet b.Mansur b. Afif'e dava açtı ve dedi ki: onda benim 14 dinar 10 kıt'a hakkım var, bunun 10 dinarı ise ipek parasıdır ve 4 dinar 10 kıt'a ise şer'i alacağımdır. Davalı'dan istediğimde benim hakkımı şahitlerin yanında ikrar etti dedi. Davalıya sorulduğunda sadece 4 dinar 10 kıt'a hakkının olduğunu itiraf etti ve onun yanında 1 dinara çalıştığını ve sadece 3 dinar kaldığını söyledi. Davacı ise bunu inkar etti, kendisinden daha fazla alacağı olduğunu ispatlamak için şahitler istendi. Şahitlerde alacağın 14 dinar 10 kıt'a olduğunu ikrar etmiştir. Davalının kardeşi Ömer, gerektiğinde kardeşini getirmek üzere kefil olmuş ve kayıtları bu şekilde geçilmiştir.

Sayfa: 297 **Belge:** 1248 **Tarih:** 27 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Miras Anlaşması

Mahmud b. Ahmet'in eşi olan Ferah bint Hacı Abdullatif'in vekili Seyyid Muhammed b. Ahmet, müvekkilinin vasisi olan kardeşi Fethullah'tan babalarının mirasından payı olan eşyalar ve 500 dinarı teslim aldığını ve hakkındaki husumet ve davalardan ibra ettiğini ikrar etti.

Sayfa: 297 **Belge:** 1249 **Tarih:** 27 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Mağara Satışı

Mağribli oğlu diye Meşhur Hacı Muhammed b. Ebubekir, Ebubekir b. ...'dan Bâbü'n-nasr Ekrâd sokağı yakınındaki ipek bükme için 5 ebâzîr içeren 19 kırıttan çeyrek eksik olan mağarayı(depo) 70 dinar ve 5 kıt'a gümüşe peşin olarak satın aldı.

Sayfa: 298 **Belge:** 1250 **Tarih:** 27 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Kansu Çavuş b. Abdullah, Ahmet b.Hacı İbrahim'e Elmacı mahallesindeki dörtgen oda, altta mutfak, oda ve bir ı'râkî oda, su kuyusu, şer'i hukukunu ve eklerini içeren evi 250 dinara peşin olarak sattığını ikrar etti.

Sayfa: 298 **Belge:** 1251 **Tarih:** 27 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Dükkan Satışı

Hanım bint Seyyid Ali'nin vekili Seyyid Ali b. Şeyh Abdulaziz, müvekkilinin kardeşi Ebubekir'e Bâbün-nasr çarşısındaki Kasap Ömer'in Dükkanı olarak bilinen Dükkanın 5 ve çeyrek kıratını 30 dinara peşin olarak sattığını ikrar etti.

Sayfa: 298 **Belge:** 1252 **Tarih:** 23 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Vakıf Arazilerinin Ekimi

Cebel-i Sem'ân'a ait olan Ayrın mezrasındaki Baba Bayram Zaviyesi'nin Hayyan ve Anadan köylerindeki arazilerine 55 kedeğ buğday maktu(kesim) yoluyla ekilmektedir. Köylerde ekilen arazilerin toplanan paraları ve diğer hizmetlerine mukabil köylerin reisleri yarımşar mekkuk buğday almakta ve gerisini vakfa teslim etmektedir. Vakıf mütevellisi Bayram b. Hüseyin'in açtığı davadan sonra Hayyan köyü reisi Abdulkadir b. Ali ve Anadan köyü reisi İsa b. Yusuf'un itirafları ile kayda geçirilmiştir.

Sayfa: 299 **Belge:** 1253 **Tarih:** 24 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Debbağ Esnafı

Debbağlar Şeyhi Seyyid Abdulaziz b. Seyyid Muhammed ve Merhum Muhammed Paşa Vakfının Dükkanlarında ikamet eden derici esnafı bir araya gelerek eskiden olduğu gibi koyun ve keçi derilerini alarak Dükkan sahipleri arasında eşit olarak paylaşmak hususunda anlaşmışlar ve kayda geçirilmiştir

Sayfa: 299 **Belge:** 1254 **Tarih:** 22 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Miras Teslimi

Müteveffa Hasan Çavuş b. Nasuh'un ikinci zevcesi Şamlı Sitte bint Muhammed, toplam 50 dinar tutarındaki kocasının mirası ve mihri muahharını almak için vekâlet verdiği Ali b. Muhammed'in teslim aldığı mal ve paraları kendisine teslim etmediğini iddia etti. Davalıya sorulduğunda vekâleti ikrar ettikten sonra miras ve mehir için müvekkili adına buğday, pamuk kozasından 55 rıtl ve 6 sünbül susam aldığını ve bunları ayın sonuna kadar vadeli şer'i borç yoluyla sattığını ikrar etti ve kayda geçirildi.

Sayfa: 299 **Belge:** 1255 **Tarih:** 25 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Kiralama

Babün-nasr mahallesinden Hacı Hüseyin b. Bedreddin, Hameyn-i Şerîfeyn Vakfı Mütvellisi Seyyid Habibullah b. Mahmut'un vekili Şeyh Abdülaziz b. Yusuf'tan adı geçen mahalledeki vakfa ait evi senelik 9 dinara kiralamıştır. Şevval ayına kadar kiranın 5 dinarı ödenecek diğer 4 dinar evin zaruri ihtiyaçlarının imarı için harcanacaktır. Kiracı evin sıvasını düzeltmek veya diğer tamir işlerini yaparsa bu kiracı tarafından karşılanacaktır.

Sayfa: 299**Belge:** 1256**Tarih:** 25 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Ortaklık Anlaşmazlığı

İbn U'lebî adıyla meşhur Seyyid Abdulkadir b. Merhum Havâce Mer'i b. Havâce Ahmet, amcası Havâce Osman'ın Mekke-i Mükerrmeden getirdikleri üç yükten birisine gasben el koyduğunu iddia etti. Davalıya sorulduğunda, davacıya babası ile aralarında ortak oldukları maldan 500 dinar ve kumaştan oluşan bir yük gönderdiklerini söyledi. Davalı, ortak oldukları yüklerden birisi satmak için aldığını söyledi. Seyyid Abdulkadir ise 500 dinarı ve kumaş yükünü inkar etti ve ispatlamasını istedi. Davalı şahitler getirdi ve iddiasını ispat etti. Davacı Seyyid Abdulkadir bu iddiayı kabul etmedi ve 3 gün mühlet istedi. 3 günlük süre geçti davacı mahkemeye gelmedi. Bunun üzerine Havâce Osman'ın istediği şekilde hüküm verildi ve bu şekilde kayıt edildi.

Sayfa:300**Belge:**1257**Tarih:** Evâ'il Safer 996**Belge Konusu:** Satılmış Evin Vakfedilmesi

Cebîl mahallesinden merhum küçük çocukları Muhammed ve Nimet'e vasi olan Hacı Hasan b. Hacı Ömer b. Müne, Merhum Hacı Muhammed b. Hacı Ömer b. Müne 'nin vârisi İbn El-'acemi adıyla ile meşhur Alaaddin b. Havâce Muhammed'ten davacı olarak dava konusu olan evin dedesinin çocukları ve çocuklarının çocuklarına ve zürriyetlerine bir vakıf olduğunu iddia etti. ... Alaaddin bu evin miras mülkü olarak Hacı Muhammed b. Hacı Ömer'den mirasçılara kaldığını iddia etti. Hacı Hüseyin de 974 tarihli hüccet gereği yapılan satın alma sebebiyle evin bir mülk olduğunu ve hak olarak kardeşi Hacı Muhammed'e ait olduğunu itiraf etti. İbn El-'ulebi ile meşhur Yahya Celebi b. Ebibekir ve Hacı Muhammed b. Yusuf da, Hacı

Hasan'a karşı, Alaaddin'in iddiasının doğruluğuna şahadet ettiler. Hakim, evin merhum Hacı Muhammed b. Hacı Ömer'in mirasçılara ait olduğuna hüküm vermiştir.

Sayfa: 300 **Belge:** 1258 **Tarih:** Evâ'il Safer 996

Belge Konusu: Hamam Kirası

Harameyn-i Şerifeyn Vakfının Mütevellisi Seyyid Habibullah b.Mahmut'un vekili ibn Ferhud olarak meşhur olan Şeyh Abdulaziz b. Yusuf, Emir Nasıreddin b. Havâce Bürhan ile sözleşme yaptılar ki; A'zâz'da Kik hamamı olarak meşhur olan hamamın dörtte bir hissesi adı geçen vakfa ait olup bu hisse yıllık 10 dinara vakıf tarafından kiraya verilmiştir. Hamamın zaruri tamirat ve sıvaları için yapılacak masrafın kira miktarı kadar vakıf tarafından kabul edilecektir. Kiradan fazla olan masrafların vakıf tarafından ödenmeyeceği hususundan anlaşma sağlanmıştır.

Sayfa: 300 **Belge:** 1259 **Tarih:** 27 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: İpek Bükme Mağarası Satışı

Fatma bint Ebubekir'in vekili olan Seyyid Ali b. Şeyh Abdulaziz, müvekkili adına satmak için İbn Mağribi adıyla meşhur Hacı Muhammed b. Ebibekir'e Haric-i Babunnasr Mahallesi Ekrad sokağı yakınında Bitar evinin arkasındaki biri küçük üçü büyük toplam 4 ebâzirden oluşan ipek bükme için hazırlanmış mağaranın 5,25 kırıatını 22 dinar ücrete anlaşmışlar, 5 gümüş kıt'ası hariç peşin olarak ödenmiştir.

Sayfa: 301 **Belge:** 1260 **Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Miras Uzlaşması

Eşi Amine bint Hacı Ahmet'in vefatıyla b.Yahya kendisinden olan iki çocuğunun vasisi olarak eşinden kalan mirası Muhammed b.Hacı Ahmet'ten 1.000 dinarı aldı. ... b.Yahya, eşinin mirası ilgili çocuklarının vasisi olarak Muhammed b.Hacı Ahmet ile hak, dava ve istekler konusunda uzlaştılar ve hesaplarını ibra etti.

Sayfa: 301 **Belge:** 1261 **Tarih:** 25 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Boru Fiyatı Tespiti

Abdi b. Salih tarafından açılan davada, davalı Bakır satıcısı Hacı Seyfi huzurunda Havâce Osman b.Ahmet, Hacı Abdurrezzak b.Ali Harizati, Hacı Mer'i b.Abdulkadir ve Şemseddin b.Şehabeddin kırmızı borunun rıtlının fiyatının 32 kıt'a ve safi borunun rıtlının 41 kıt'a olduğu hususunda fiyat bildiriminde bulunmuşlardır.

Sayfa: 301 **Belge:** 1262 **Tarih:** 25 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç ödeme

A'zâz'a bağlı Hirin el-Ham köyünden Zeyneddin b. Muhammed, Muhammed b. Hacı Hicaz'e buğday, arpa, nohut ve bir feddan inek arazisinden 160 dinar borcu olduğunu ve 8 ay taksitle ödeyeceğini ikrar etti. Zeyneddin b. Muhammed borcuna karşılık Muhammed b. Hacı Hicaz'a köydeki evini, 60 ağaçlı incir bahçesini, bağlarını, bütün tarım arazilerini, inek ahırını sattı. Yapılan satış ile borçlar ödendi ve her iki taraf bütün dava ve husumetlerden vazgeçtiler ve borçlarını ibra ettiler

Sayfa: 301 **Belge:** 1263 **Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Çavuş El-hamami adıyla meşhur Hacı Ömer b. Hacı Muhammed, Mustafa Usta b. Yasin El-hamami'ye 40 dinar karz-ı hasen borcu olduğunu ve Öztimur hamamını gök eşekle beraberrehin bıraktığını ikrar etti.

Sayfa:302 **Belge:**1264 **Tarih:** Evâsıt Safer 996

Belge Konusu: Arazi Satışı Davası(Sayfa yırtık olduğundan tam anlaşılmıyor)

.... Vekili Hüseyin Subaşı b. Abdullah, Bâb-ı Âlî çavuşlarından Muhammed Çavuş davacı olarak İbn El'adlî adı ile meşhur Muhammed müvekkili Ahmed Bey'den emr-i sultânî gereğince Hazine-i Âmireye olan borcu ondan talep edildi. Biret-i El-fırat kazası Kerzefa köyü arazilerinde büyük 1000 zeytin ağacı ... büyük 100 badem ağacı, 100 ağaç incir , büyük 100 zeytin ağacı, yeni küçük 1000 ağaç zeytin, yeni 40 ağaç badem, büyüklerinden 2500 müteferrik çeşitli üzüm bağı kökü, 9000 bin yeni zeytin ağacı, ile köydeki ahır, iki ev, tezek yeri, avlu, menafi' ve şer'i hukuk içeren evin tamamını, siyah köle Said b. Abdullah'ı, arazi parçası ve dört boğayı 800 dinara satın aldı. Muhammed Çavuş, müşteriye hazineye olan borcu ödemeyi ... Müşteri ve

Muhammed Çavuş satış akdini bozmuş, Muhammed Çavuş tekrar adı geçen vekil müşeriye sattı, o da müvekkili Ahmed Bey'e geçen fiyata satın almıştır. 989 tarihli hüccette geçtiği gibi ve Muhammed Çavuş, Ahmed Bey'in vekili Yunus Celebi'ye Bâb nahiyesinden Vadi El-tîn olarak bilinen mazra'a tamamından on sekiz kırat, Tûman mazra'asından 6 kırat, Ayn El-fil mezraasından 8 kırat, Cöz nehriindeki Ahmed El-kürdî değirmeni olarak bilinen değirmen, Ayn El-fil mazraası değirmenini 800 dinara sattığını ve saltanat cihetine borcu satıcının ödeme ve teslim etmesine izin verdi. 988 tarihli hüccette belirtildiği gibi, Muhammed Çavuş da Biret El-fırat nahiyesi Kerkis köyündeki bostanın tamamını; üç bin zeytin, beş yüz kayısı, beş yüz erik, beş yüz ayva, üç bin beş yüz nar, dört yüz fındık, üç yüz badem ve bin ... ağacı ve diğerlerini, Abdullah adlı siyah köle, on dört boğa, Arpa, üzüm bağının tamamı, satıcının tüm tezek evleri, 3 taş avlu, eyvan, 2 odayı 2000 dinara sattı ve satıcıya Saltanat cihetine borcunu ödeme ve teslim etmesine izin verdi. 989 tarihli hüccette belirtildiği gibi Muhammed Çavuş satıştan sonra bunun hepsine el koyarak kullandı ve ekti. Sorulunca ikrarla cevapladı ve vezirin vekili Muhammed b.

Abdullah'tan bunun hepsini 994 yılından Kostantiniye'de satın aldığını söyleyerek hüccetini gösterdi ve arazinin kendisine mülk olduğunu, ağaçları kesmediğini, boğaları almadığını ancak ağaçların soğuktan ve kar yoğunluğundan kurduğunu, boğaların yaşlanıp öldüğünü söyledi. Hâkim satışın doğruluğuna ve arazilerin Sinan Paşa'nın elinde kalmasına hüküm vermiştir.

Sayfa: 303 **Belge:** 1266 **Tarih:** 29 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

A'zâz'ın Kanfuz köyünden Mahir b. Hilal, Şam'da asker olan Hüseyin b. Muhammed'ten buğday ve arpa satın aldığını bu yüzden deyn-i şer'i 210 dinar borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 303 **Belge:** 1267 **Tarih:** 29 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

A'zâz'ın Kanfuz köyünden Ebubekir b. Muhammed, Şam'da asker olan Hüseyin b. Muhammed'ten deyn-i şer'i 150 dinar borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 303 **Belge:** 1268 **Tarih:** 2 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kefalet

A'zâz'ın Kanfuz köyünden Naser b.Mahir b. Hilal, babası Mahir b. Hilal'in Şam'da asker olan Hüseyin b. Muhammed'e olan deyn-i şer'i 210 dinar olan borcuna kefil olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 303 **Belge:** 1269 **Tarih:** 2 Rebi'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç Ödeme

Havâce Ali b. Ahmet, İpek boyahanesi mukata'ası mültezimi Kaleli Taha b.Muhammed'ten 994 senesinden 100 dinar aldığını ikrar etti.

Sayfa:304 **Belge:**1270-71 **Tarih:** Evâhir Rebi'ül-evvel 996

Belge Konusu: Vakıf

Şüphesiz ki en iyi sadaka ve en iyi hayrat bu fani dünyada baki olan carî sadakadır. Kale Naibi İsmail Ağa b. Abdullah vakf etti ve adı geçen vakıfta, mütevelliyeye tesliminde ve tescilinde vekili olan Seyyid İsa b.seyyid Mustafa hazır bulunarak müvekkilinin kale kapısı yönüne inşa ettiği bitişik on Dükkânın tümünü vakıf ve tahdid ettiğini, mütevellinin Dükkân kiralardan günlük kale hapsindeki mahpuslar adına dört gümüş kıt'a, aylık yirmi kıt'ayı vakıf edenin yaptırdığı su çeşmesinin hâdimine harcanacağını, aylık on kıt'ayı kale kapıcısına, günlük bir kıt'a çeşmeye su sevk eden kanalcıya, aylık on kıt'a vakıf câbisine, kiralardan artan ne varsa vakf edenin hayat boyu faydalanabileceği, sonra evladına, nesline, zürriyetine; vakf edenin şartı hayat boyu kendisine tevliye sonra neslinden, evladlarından en raşid olana daha sonra en raşid olana, zürriyeti tükenince kale naibine, kale kethüdasına da vakıf nazırlığı, mütevelliyeye günlük bir kıt'a, nazıra bir osmânî, zürriyet tükendikten sonra kiradan arta kalanlar Medine-i Münevvere'nin fakirlerine verilir, istediği zaman azl edebilmek şartıyla Şeyh Şahab da vakıf mütevellisi olarak tescil yapıldığını itiraf etti, daha sonra müteveli vakıftan cayarak vakf ettiklerini müvekkilinin mülküne iade etme istedi; hâkim, Ebu Hanife El-nu'man hükmüne göre, vakıf mütevellisinin caymasını red etti ve mahkemede hakimin karşısında bunu duruşma halinde arz ettiler, hakim vakfin evla ve ahsen olduğunu görünce bu vakfin doğruluğunun lüzumuna, vakf edenin mütevelliyi şart gereği azl etmesine hüküm vermiştir.

Sayfa:305 **Belge:**1272 **Tarih:** 3 Rebi'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç Uzlaşması

Kars gulamlarından Bölükbaşı Mustafa b. Abdullah ve Rıdvan Bey b. Abdullah ile ... gulamlarından Muhammed b. Ahmet, Fatıma ve Zahide adlı iki kadının maslahatlarını karşılamak için ... gulamlarından Muhammed b. Ahmet'in Bölükbaşı Mustafa'dan 150 dinar borç aldığı ve bu borçtan 20 dinar kaldığına ve ayrıca Bölükbaşı Mustafa'ya 40 dinara karşılık olarak külçe gümüşlerin rehin verildiği hususunda uzlaşmışlardır.

Sayfa: 305 **Belge:** 1273 **Tarih:** 29 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Amid şehrinden Kuli b. Ali, Ayntablı Hacı Mehdi b. Mahmud'a 336,5 dinar şer'i borcu olduğunu ikrar etti ve sonra vekili Havâce Osman b. Ahmet'e kendisinin bulunamaması halinde birisi menekşe ikisi kırmızı olan 3 halı rehni bulunduğunu, bunları satarak borcunu ödemesini istedi.

Sayfa: 305 **Belge:** 1274 **Tarih:** 3 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Uzlaşma

Muhammed b. Ahmet, Ferafira Mahallesinden Fatma ve Zahide ile aralarında dava, hak ve talepleri olmadığını şer'i ikrar etti.

Sayfa: 306 **Belge:** 1275 **Tarih:** 29 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Şeyh Tayini

Hacı Muhammed b. Kabbânîn taifesine şeyh olarak tayin edildi, hakkında Osman b. Ahmet, Seyyid Ömer b. Şeyh Ahmet b. Necim ve Hacı Osman b. Derviş ve başkaları muteber görüş bildirdiler.

Sayfa: 306 **Belge:** 1276 **Tarih:** 18 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Yaralama

Vali Hasan Paşa'nın Çavuşlarından Abdi Çavuş huzurunda Bilat köyünde Süleyman b. Salim ve Hacı Kasım b. Cuma ve Muhammed b. Musa ve Ebu Zeyd b. ... şahitliğinde Muhammed b. Hamza Bilat köyünden Said b. Hacı Diyyab'tan davacı

olup, şahitlerin olduğu mahalde bir önceki günün sabahı davalı, davacının sol bacağına hançerle yaraladığını iddia etti. Davacının yarasını tedavi etme bilgisine sahip olan kişilere haber verildi, yaralıya merhemler yapıldı ve tedavinin 10 gün yapılacağı bildirildi ve bu şekilde kayıt edildi.

Sayfa:306

Belge:1277

Tarih: 2 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kaybolan Boğalar

Vali Hasan Paşa'nın görevlilerinden Cuma Çavuş'un huzurunda, Hüseyin b. Ahmed, Cebel Sem'ân nahiyesi Mi'rasa'l-Bimaristan köyünden Muhiddin b. Ahmed ve Muhammed b. Yusuf'tan davacı olarak Ayıntap kazasından Burç köyü yakınlarında 995 yılında sarı inek ve 3 siyah, ablak, beyaz olmak üzere toplam 5 boğa kaybettiği ve dava edilenler elinde 3'ünün bulunduğu ve teslim etmelerini isteyince kendilerine sorulduğunda 3 boğayı Muhammed Bey mahallesinden Hasan b. Ali'den ve kardeşi ile yanında biri daha vardı, onlardan 25 dînâra satın aldığını söyledi. Daha sonra dava edilenlere karşı Türkmen Hacı İbrahim, Hacı Ahmed ve Hüseyin b. Ali şahitlik ettiklerinde 3 boğanın davacının mülkü olduğu, 2 boğa ve 1 inek kaybettiğini söyleyince, satıcıya satışın doğruluğu sorulduğunda kardeşim sattı ben değilim dediğinde, köyden şahit getirerek Hasan ve kardeşi ve bir kişi daha 3 boğayı sattıklarını ve Hasan'ın parasını teslim aldığına şahadet etmeleri üzerine hâkim hükmünü vermiştir.

Sayfa:307

Belge:1278

Tarih: 2 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

..... Hazır bulunarak icbar olmadan Veliyyullah Habibullah El-Neccar Zaviyesi Vakfına tevliyet.... Antakya'da müftü Allame Şeyh Muhammed'i, ve ile hiçbir vecihle, başlamasına ve malumu almaya başlamaya tayin edilerek karar alınmıştır.

Sayfa:307

Belge:1279

Tarih: Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Boyacı Esnafı

Boyacılar taifesinden koyu mavi rengin boyasını kim yapar ve boyamasıyla uzmanlaşırsa diğer renklerin boyasını yapmasın, kim diğer renkleri yapar ustalaşırsa o da, koyu mavi renk boyasını yapmasın, kim tüccar kumaşını boyamak için alırsa

sırasıyla alsın, sonrakini önce, öncekini sonra boyamasın, tüccardan boyayabileceğinden fazla almasın, alırsa da kendisi düzgün boyasın ve başkasına vermesin, tüccar da boyacıyı seçip kumaşı verebilir, boyacı boyanmış kumaşı boyacılar şeyhinin izniyle istediği dakkak(nakışçı)a yapabildiğine verebilir diye emretti. Ayrıca nakışçı taifesi boyanmış kumaşı alırsa, yapabileceğinden fazla almaması, kendisi yapması, düzgün yapması, başkasına yaptırmaması, sırayla nakışçılar şeyhinin bilgisiyle yapmaları konusunda boyacılar ve nakışçı esnafının huzurunda Nakışçılar şeyhi Halil b.Arab ve mavi dışındaki boyacıların şeyhinin ittifakıyla kabul edilmiştir.

Sayfa:307 **Belge:**1280 **Tarih:** 19 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Nafaka

Mahmud b. Favvaz'ın rızasıyla , eski eşi Belkis bint Hacı Muhammed'in terbiyesindeki küçük oğlu Nasıreddin'e nafaka, kisve(giyim) ve levazımı için günlük 1 İstanbul Osmânî nafaka farz edilmiş, annesine de bunu alamadığında geri verme niyetiyle borç olarak harcama yapmasına izin verilmiştir.

Sayfa:307 **Belge:**1281 **Tarih:** 26 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Tartıcılık Görevi

Sabun çarşısındaki Kabban'da kardeşi merhum Hacı Mansur'un vefatıyla yerine tartıcılık için ehil ve uygun olduğu şahitlerin ihbarıyla ortaya çıktıktan sonra Hacı Ali b. Hüceyic görevlendirerek görevine başlamasına izin verilmiştir.

Sayfa:308 **Belge:**1282 **Tarih:** 26 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Görevlendirme

Şeyh ..'e Halep Debbağa ., başlaması ve malumu almaya izin verilmiştir.

Sayfa:308 **Belge:**1283 **Tarih:**996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Ma'arret Mısrîn kazası Etarib köyünden İbn El-Muzaffar adı ile meşhur İbrahim oğlu Şeyh Ali, İbn El-Avfi ile meşhur Yahya...'ya 75 dînâr borç olduğu... ertelenmiş olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:308 **Belge:**1284 **Tarih:** 8 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Şahitlik

Hacı Osman b. Kasım tarafından açılan davada, vekâleti inkar eden şer'i hasım Hacı Yahya b. Ebibekir'in huzuruyla, Hacı Yusuf b. Ömer ve Abdülkerim b. Kemaleddin, kardeşi Hacı Zeyneddin haklarını alma, Beyyada mahallesindeki evden hissesini alma, dava ve husumet için vekalet verdiğiine şahitlik etmişlerdir.

Sayfa:308**Belge:**1285**Tarih:** 8 Rebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Cebbul Tuzlası

Şuyûh Araplarından Fahûr taifesinden Şeyh Bâdî b. Şeyh Aclân ve kardeşi Muhsin, Mültezim İbrahim Çelebi b. Hacı Muhammed b. Seyif'e malları ve nefisleri ile iltizam ettikleri, o da Fahûr taifesi ve Âl Bekkar'dan örfi rüsûmu verdiği 996 vacibi 47300 gümüş kıt'a, Recep ayına ertelenmiş divan, ikisi de bunda birbirine kefil ve yardımcı oldukları, tuzu Cebbul'dan Halep'e eski usul taşıyacaklarına taahhüt verdikleri, Hıdır Subaşı b. Abdullah ve Perviz Subaşı b. Abdullah ve Muhammed Subaşı b. Bekir hazır bulunarak iltizam malı hususunda ikisine kefil olmuşlardır.

Sayfa:308**Belge:**1286**Tarih:** 19 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Mağara Kiralama

Karlık mahallesinden Ramazan b. Hacı Muhammed, Dellalîn mahallesinden Muhammed b. Hacı Mahlî'den adı geçen mahalledeki 4 dolap(taş değirmen) ve ipek üretme mancinığı olan mağaranın tamamını 1 yıllık süre, günlük 7 İstanbul Osmânisine kiraladığını, daha sonra kiracı, zimmetinde kira verene 23 dînâr borcu olduğunu ve kira süresinin sonuna kadar mühlet verdiğini ikrar etmiştir.

Sayfa:309**Belge:**1287**Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Tayin

Bezzâzîn çarşısı şeyhi Mustafa Celebi b. Ahmed ... Yerine müteveli şer'i tayin... zevcesi Rumiye bint Hacı Nasıreddin b. Ramazan ... ile meşhur zevcesi Hatice bint Hacı ..'nin vekili İbn El-Vekil ile meşhur Havace Abdüllatif kendisine istedi ve razı etmiştir.

Sayfa:309**Belge:**1288**Tarih:** 6 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Mütevelli Ferağı

Cami'i Kebir Vakfı Mütevellisi Şeyh Ebübekir b. Şeyh Ahmed El-Mütevelli, hüsn-i ihtiyarı ve rızasıyla İbrahim Bey'e devir etti ve hâkim'e mütevelliliğe İbrahim Bey'in müstahak olduğu ortaya çıkınca vakıf şartı gereğince bu mütevelliye günlük 40 osmânî malumla, başlaması ve malumu alması, işlerinde konuşma, maslahatlarına koşmasına izin vermiştir.

Sayfa:309**Belge:**1289**Tarih:** 19 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Borç İkrarı

Ma'arret Mısırın kazası Etarib köyünden İbn El-Muzaffer ile meşhur Şeyh Ali b. İbrahim, zimmetinde Ali Kethüda'ya 150 dînâr, 120'si borç, 30'u köy arazisinde çiftçilik sehim parası 6 aya ertelenmiş olarak olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:309**Belge:**1290**Tarih:** 28 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Katl ve İbra-i Zimmet

Öldürülen Hacı Mansur'un kardeşi Hacı Ali b. Hüceyic ve kardeşi Hacı Abdülkâfi, kardeşlerinin öldürülmesi hususunda Mustafa b. Hacı Ali ile hiçbir hak, dava, talep ve husumetleri olmadığı zimmetini dava ve husumetlerden beraat ettiklerini ikrar etmişlerdir.

Sayfa:309**Belge:**1291**Tarih:** 28 Rebî'ül-evvel 996**Belge Konusu:** Şahitlik

Hüseyin b. Mustafa Celebi ve Hacı Ali b. Gadra, Bezzâzîn çarşısı Şeyhi Mustafa Celebi b. Şeyh Ahmed tarafından açılan davada zevcesi Sitite bintHacı Nasreddin b.Ramamazan'ın Seyfi Akbay vakfı müstehaklarından olduğu ve kendisine haklarını vakıf gelirinden ve zimmetinde olanlardan alma, kendisine ulaştırma ve dava ve husumetlerde vekalet verdiği şahitlik etmişlerdir.

Sayfa: 310**Belge:** 1292**Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Vekalet

Bezzâzîn Çarşısı Şeyhib.Hacı Ahmet, Ataullah Çelebi b.Abdullatif ... Ataullah Çelebi b.Abdullatif ... Şeyh Muhammed b. Şeyh Abdurrahman Benzerti'nin zevcesi Rumiye bint Hacı Muhammed ... Seyfi Akbay vakfı gelirlerinden hakkını almak ve zimmetinde bulunanları tahsil etmek ve kendisine ulaştırmak ve dava ve husumette bulunmak üzere (yukarıda adı geçen kocasını) şer'i vekil tayin ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 310 **Belge:** 1293 **Tarih:** 29 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Cebel-i Sem'ân nahiyesi Mi'rasa'l-Bimaristan köyünden Muhammed b.Şahada ve İbn'el-a'vas adıyla meşhur olan Ömer b. Ömer, zimmetlerinde Ali Kethüda b. Zaim Ömer'e 6 aya ertelenmiş 300 altın şer'i borçları olduğunu ve bunda dayanışma ve birbirlerine kefil olduklarını şer'i ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 310 **Belge:** 1294 **Tarih:** 6 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ferağ (devir)

Melik Nureddin el-Şehid'in kurduğu Darüşşifa Vakfı'nın mütevellisi İbn el-Amadi adıyla meşhur Şeyh Muhammed b.Şeyh İbrahim, Şeyh Ebubekir b. Şeyh Ahmed'e günlük 20 osmânî ücreti olan mütevellilik görevini rızası ile ferağ ettiğini ve vakıf gelirinden malumunu teslim almak ve şer'i konularda hakkında karar verme izni verdiğini tahrir etmiştir.

Sayfa: 310 **Belge:** 1295 **Tarih:** Evâhir Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Vekalet

Hacı Muhammed b. Şeyh Rızayeddin ve Bezzâzîn Çarşısı Şeyhi Mustafa Celebi b. Hacı Ahmed'in şahitliğinde İbne'l-Hacib adı ile meşhur Ataullah Celebi b.Havâce Abdullatif 'in açtığı davada, Seyfi Akbay Vakfı'nda hak sahibi olan zevcesi Hatice bint Hacı Nasireddin b.Ramazan, vakfın gelirlerinden hakkını almak ve zimmetinde bulunanlardan tahsil etmek ve kendisine ulaştırmak ve dava ve husumette bulunmak üzere (yukarıda adı geçen kocasını) şer'i vekil tayin ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 311 **Belge:** 1296 **Tarih:** ... Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Borç İkrarı

40 altınlık buğday ve yağ satışını ve borçlanmayı içeren belge yırtılmış olduğundan anlaşılammamaktadır.

Sayfa: 311 **Belge:** 1297 **Tarih:** Evâ'ilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ferağ(devir)

Müfti Molla Abdullah b. Şeyh Muhammed huzurunda Antakya'daki El-Neccar(Habibullah-ı veliyyullah) Zaviyesi Vakfı mütevellisi Şeyh Abdullatif b. Abdurrezzak El-Antakî ile hakkında yapılan teftiş davasında, vakıf malı hususunda kendi isteğiyle devretmiş olduğu ve bu nedenle Şeyh Abdullatif ile arasında dava, husumet, talep bulunmadığını itiraf etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 311 **Belge:** 1298 **Tarih:** GurreRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ferağ(devir)

Şeyh Abdullatif b. Abdurrezzak El-Antakî kendi rıza ve ihtiyariyle Antakya'daki Veliyyullah-ı Habibullah El-Neccar Zaviyesi'nin tevliyetini Müfti Molla Abdullah b. Şeyh Muhammed devrettiğini, babasının Antakya'da, Molla Abudullah ile arasında tevliyet sebebiyle kavgasının olmadığını, devrettiğini itiraf etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 311 **Belge:** 1299 **Tarih:** Gurre Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Nureddin El-Şehid Darüşşifa Vakfı

Cebel Sem'ân nahiyesi Bimaristan köyü ahalisinden İsa b. Yahya, Hacı Azzuz b. Ömer, Halil b. Ebubekir, Yusuf b. Yahya, İsa b. İbrahim, Muhammed b. Hammudi El-Hatip ve diğerlerinin Nureddin El-Şehid Darüşşifa Vakfı mütevellisi Şeyh Abubekir b. Şeyh Ahmed'e 995 yılında köyden vakfa ödenmesi gereken belirli miktardaki paranın verilmesine yönelik izin verilmiş ve kaydedilmiştir.

Sayfa: 311 **Belge:** 1300 **Tarih:** 12Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kefalet

İbn Haftik lakabıyla meşhur olan Ataullah b. Hacı Ali ve Halil b. Ahmed El-Mubeyyid, İbn El-Terad lakabıyla meşhur olan Hüseyin b. Fethullah'ın talebi üzerine Derviş b. Ataullah ile Hüseyin Cavuş'un zarar vermesi durumunda mahkemeye getirilmeleri konusunda kefil olmuştur.

Sayfa: 312 **Belge:** 1301 **Tarih:** EvâilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vekalet

Hasan b. Hacı Süleyman El-Cüнди ve Hacı Rayhan b. Abdullah, Sabık Bâb-ı 'Âlî Defterdarı Sünbül Efendi'nin zevcesi Fatima Hatun bint Muhammed Bey tarafından açılan davada, vefat eden Maksud Çelebi b. Ali zimmetinde şer'i borç yoluyla 200 dînâr alacağı olduğuna şer'i şahitlik ettikten sonra Rıdvan b. Abdullah'a hakkını almak ve varislerin zimmetinde bulunanları tahsil etmek ve kendisine ulaştırmak ve dava ve husumette bulunmak üzere şer'i vekil tayin ettiğine şehadet etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 312 **Belge:** 1302 **Tarih:** 2Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Alımı

Alaaddin'in iki kızı Buseyne ve Sa'd-el-reca'nın vekili Nasiruddin b. Alaaddin El-Sabbağ, Buseyne'ye 1/3 ve kardeşine 2/3 olarak Ali b. Hac İsa El-Kal'i'den Cub-Esedullah mahallesindeki avlu, oda, odanın üstünde tabaka, mutfak, su kuyusu, başka bir ev ve menafi'i(lavabo vs.) içeren evin tamamını ve şer'i haklarını teslim alınan 84 dînâra satın alıp icap ve kabul içeren şer'i alışveriş yapılmıştır.

Sayfa: 312 **Belge:** 1303 **Tarih:** 29Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu:EvSatışı

Şems b. Şeref El-Kal'i, Hüseyin b. Kasım'a Ekrad mahallesi Mübellat sokağındaki evin tamamını 21 dînâra satıp icap ve kabul içeren şer'i alışveriş yapılmıştır.

Sayfa: 313 **Belge:** 1304 **Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Muhammed b., b. Abdullah Mu'tek Merhum Havâce İnyetullah El-Acemi .. cihetten daha önce Halil Derviş'e sattıkları evi Süleyman'a satan Muhammed Cavuş 150 dînâr meblağı...daha sonra ikinci satışın bozulduğu ortaya çıkarak Süleyman, Muhammed Cavuş'a dönmüş... şer'i tecil olarak üç aya kadar tecil edildiğine tasdik edilmiş şer'i ikrar etmiştir.

Sayfa: 313 **Belge:** 1305**Tarih:** GurreRebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Katl veSulh

Yetim Lütfi b. Üveys Cavuş b. Lütfi'ye vasi olan Mustafa b. Ali ve vasiye nazır olan Nureddin b. Muhammed ve zikredilen maktul Üveys Cavuş'in kızı Fatima'nın vekili olan zevci Hüseyin b. Fethullah hazır bulunarak Şumeysaniye mahallesinden İbn Heftek lakabıyla bilinen b. Atullah ile hakkında açılan Üveys Cavuş'un katli davasında inkarı üzerine kavga, husumet ve kapı kapatmaya engel olmaları ile ilgili davada, 215 dînâr teslim alarak bunun ilgili dava, talep ve husumetlerden zimmetini masum ederek sulh yaptıklarını şer'i ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 313 **Belge:** 1306**Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Borç

İbnün-Nur lakabıyla meşhur Muallim Celaledin b. Muhyiddin, zimmetinde Muhammed Celebi b. Hüseyin Celebi El-Za'îm'e şer'i borç cihetinden 120 dînâr borcu ve borç ödemesi olarak Bâhsîtâ mahallesindeki evin tümünden 12 kiratı ona sattığını ikrar etmiş ve tasdik edilmiştir.

Sayfa: 313 **Belge:** 1307**Tarih:** Evâil Rebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Vazife

Şeyh Muhammed b. Şeyh Ali Bankusa'daki Hacı Bekir Cami'inde Cuma namazlarından sonra kürsüde hadis-i şerif okumaya günlük 2 Osmânîye tayin ve karar verilmiş olup başlamasına ve cami' mütevellisinden malumu almasına şer'i izin ve takrir verilmiştir. Bu görevin şimdiye kadar mübaşiri olmadığı ortaya çıkmıştır.

Sayfa: 313 **Belge:** 1308**Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Süleyman b. Abdullah Ma'tuk El-Merhum El-Havâce İnyetullah El-Acemi, Bab-ı Ali hizmetkarlarından İbn Havâce Recep lakabıyla meşhur Halil Cavuş b. Ali'den, ona 989 yılında Muhammed b. İlagör'den satın alma yoluyla devredilen Cübeyl Mahallesiindeki evin tamamı ile sokağa yapılan tabakanın hepsini 150 dînâr fiyatla ücretini alarak satış yapılmıştır.

Sayfa: 313 **Belge:** 1309 **Tarih:** 3 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

İbn El-Lebabidi lakabıyla meşhur Muhammed b. Ali zimmetinde Hacı Ebubekr b. Ali b. Abbas'e 25 dînâr şer'i borç 25 dînâr da ondan satın aldığı pamuk fiyatı olup günlük 6 kıt'a gümüş taksitle toplam 50 dînâr olduğunu şer'i olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 314 **Belge:** 1310 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

... Kethüda Ataullah b. Hacı Ahmet şer'i borç cihetinden 1000 dînâr meblağı malen ve zimmeten ve Ataullah'a yarım ayda 30 dînâr taksitle ödeyeceğini şer'i olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 314 **Belge:** 1311 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

Bâhsîtâ mahallesinde Ali b. Ganimet El-Haris, ... İbn Abdurrahman'a ev hususunda, ne Dükkân ne başkası, ne dava, ne talep, ne husumeti olmadığını şer'i olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 314 **Belge:** 1312 **Tarih:** Selh Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Sit-El-Ayiş bint Hacı Diyab ve babası Mahfuz b. Hac Halife, Muharrem Ağa b. Ferhad'e Cellûm mahallesiindeki evinin tümünü 60 dînâra sattığını ve Muharrem Ağa ile kendisinin bu satışta ne hak, ne talep, ne muhasemet hiçbir vecihle olmadığını ve satışın doğruluğunu şer'i olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 314 **Belge:** 1313 **Tarih:** 3 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Miras Davası

Şakire bint Yunus, İbn El-A'rec lakabıyla meşhur olan Şeyh Alaaddin b. Ebubekr'e dava ederek üzerinde validesinin mirasından şer'i borç yoluyla 7 yıl önceden 120 dînâr alacağını bulduğunu ve ondan talep ettiğini söyledi. Davalıya sorulduğunda Hacı Ahmet Osman b. Abdurrahman'dan 100 dînâr aldığını ve bir buçuk sene önce yıllık 25 dînâr ile taksitlendirdiğini ve bir taksiti de ödediğini, kalanını da hazırladığını söyledi. Daha sonra Hacı Ahmed Ali b. Muhammed ve Hacı Abdulhalik b. Ali ve Yusuf b. Ahmed, borcun 120 dînâr olduğunu dava edilenin yüzüne şahadet ettiklerinde, Hacı Muhammed b. El-müteveffa Osman da meblağın davacıya ait olduğuna şahadet etmiştir. Çünkü babası onun vasisi idi. Hakim gereğince hükmünü vermiştir.

Sayfa: 314**Belge:** 1314**Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Boşanma

Ahmed b. Ubeyd'in vekili Ma'arra kazası Mi'mara köyünden Hacı Abdulkadir b. Yusuf, müvekkilinin zevcesi Verde bint Ali'yi şer'i muahhar mehri olan 25 dînâr ve bir talak ile boşamış ve kendisi de kabul etmiştir. Zevcinin zimmeti ve evlilik hakları ile ilgili dava ve talepleri İbra-i zimmet etmiş olup gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 315**Belge:** 1315**Tarih:** Eva'iliRebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Görev

Kadı, Cami'ül-kebir'de hademe olan Hacı Osman b. Yusuf'un yerine cami mütevellisi Şeyh Ebibekr'in arzı gereğince günlük 5 Osmânî malumla, yerine bu hizmete ehil olduğunu görerek Hacı Yakut'un başlaması ve malumunu vakıf mütevellisinden teslim almasına izin vermiştir.

Sayfa: 315**Belge:** 1316**Tarih:** Eva'iliRebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** Dükkân Satışı

İbn Asis lakabıyla meşhur olan Ebu Bekir b. Seyyid Ali, Nasrani İskender b. Veled'e Babun-nasr Çarşısındaki tüm Dükkândan 5 kırat ile 1/4 kıratı teslim aldığı 30 dînâr fiyata şer'i alış veriş ile sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 315**Belge:** 1317**Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Keyvan Bey b. Abdullah'ın vekili Muallim Mimar Abdulnebi b. Cemaleddin, müvekkilinin Davud b. Yakub El-Yahudi'ye Bâhsîtâ mahallesindeki batısında salon, kuzeyinde irakî oda ve üstü kare, taş merdivenli kubbe, güneyinde eyvan, kubbe, mutfak, kenif, 3 mağara, sarı taş mermerli açık avlu, menafi' içeren evin tümünü ve şer'i hukukunu 100'ü teslim alınmış, kalanı da yıllık 200 dînâr olmak üzere toplam 700 altına şer'i alış veriş olarak satmıştır.

Sayfa: 316 **Belge:** 1318 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Bahçe Satışı

... vekili , ..'e değişik meyveli ağaç ve menafi' ile şer'i hukukunu ve yanında da Halep kanalından gelen sudan haftada bir gün bir gece sulama hakkını 250 dînâra Hüseyin b. Mahmud tarafından tasdikli ve bu hususta gönderilen ikrar ile satmıştır.

Sayfa: 316 **Belge:** 1319 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Rehini

Davud b. Yakub El-Yahudi, zimmetinde Keyvan Beğ b. Abdullah'a yıllık taksitli 200 dînâr ile Bâhsîtâ mahallesindeki ev fiyatı olan 700 dînârdan 600 dînâr borcu olduğunu ve zikredilen evin tümünü kendisinde rehin olarak bıraktığını şer'i rehini ödünç olarak daha sonra ona iade ettiğini, ancak şer'i rehinin kalmasını ikrar etmiştir.

Sayfa: 316 **Belge:** 1320 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Altunboğa mahallesinden İbn-Sağir lakabıyla meşhur olan Hacı Muhammed b. Muhammed, kızları Ayşe ve Sakine'nin vekili Yusuf b. Hac Alaaddin'den zikredilen mahalledeki sokak sabatı üzerine kurulan tabaka, kubbe, tavanlı küçük avlu, menafi' ve şer'i hukuku içeren evin tümünden her birine 4 kırat olarak 8 kıratı her birine teslim aldıkları 15 dînâr şeklinde 30 dînâr fiyatla satın almıştır.

Sayfa: 316 **Belge:** 1321 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Mahmud b. Hacı Hamza El-Nahhas, eşi olan Bedir El-Su'ud bint Hac Mustafa El-Mubeyyid'a 106,5 dînâr olan ve hakim tarafından habs edilen borcun aslının 66 dînâr olduğunu şer'i ikrar etmiştir.

Sayfa: 317**Belge:** 1322**Tarih:** 24 Rebî'-ülevvel 996**Belge Konusu:** Hisse Satışı

... Bint ..., Seyyid Ebi Bekir b. Ali'ye kendi parasıyla kendisine satın aldığı Haric-i Bab-ı Nasr'daki masbağadan 24 kırat aslından...,evin tümünden nazır hisse,...Kuveyk nehri üzerine kurulan dînâri değirmen olarak bilinen değirmen, Kasap Ömer Dükkânı olarak bilinen Dükkânın tümünden nazır hisse, zikredilen mahallede ipek bükme için hazırlanan 3 abazizden oluşan ve Şeyh Abdulrahim El-Sa'di evinin altında bulunan ipek bükme için hazırlanan mağaranın tümünden nazır hisse, biri kısa dördü uzun toplam 5 abazizden oluşan mağaranın tümünden nazır hisseyi, elden teslim aldığı 500 dînâr fiyatla sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 317**Belge:** 1323**Tarih:** 19 Rebî'-ülevvel 996**Belge Konusu:** Ev Kirası

Cellûm mahallesinden Hacı Fahreddin b. Muhammed, ibn-i Mısrî adı ile meşhur Seyyid Muhammed b. Safiyyeddin'e zikredilen mahallede 2 eyvan, meclis, kubbe, diğer 2 meclis, mutfak, kenif, menafi'i ile şer'i hukuku içeren evi 3 seneliğine peşin teslim aldığı 30 dînâra kiraya verdiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 317**Belge:** 1324**Tarih:** GurreRebî'üs-sânî 996**Belge Konusu:** İbra-i Zimmet

Cerrah Mahfuz b. Şeyh Mahmut, cerrahlıktan dolayı Kellâse mahallesi ahalisiyle arasında hiçbir vecihle hak, dava, talep, husumet, münaza'a(kavga) olmadığına şer'i ikrar etmiştir.

Sayfa: 318**Belge:** 1325**Tarih:** 3 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

... ve şer'i borç cihetinden üzerine mü'eccel 20 dînâr... ve .. zikredilen meblağı zikredilen süre sonuna kadar bey'i bil-vefa yöntemiyle satarak onaylamıştır.

Sayfa: 317 **Belge:** 1326 **Tarih:** 4Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: DükkânSatışı

Bâhsîtâ mahallesinde iki kardeş olan Hacı Yunus ile Muhammed b. Hacı Hüseyin, Seyyid Kasım b. Ebi Bekir'e Messabin mahallesindeki tüm dükkânı elinden teslim aldığı 80 dînâra icab ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak satmıştır.

Sayfa: 318 **Belge:** 1327 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Bağ Satışı

Kemal b. Muhammed kardeşi olan Mustafa'ya miras olan Tedef yolundaki üzüm bağı ve menafi' ve hukuk içeren bağın tümünden 2 kırıttan 1/8 çeyrek kirat eksliğini teslim aldığı 24 dînâra şer'i alış veriş olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 318 **Belge:** 1339(Defterin aslında belge numarası yanlışlıkla 1327'den 39'a atlamıştır) **Tarih:** 3 Rebî'-üssânî996

Belge Konusu: Huluv-vül Örfi

Kellâse Mahallesinden Enise bint Hüseyin b. Haydar hazır bulunarak mevta olan Gannam b. Osman'a Darül-Vekâle El-atika'nın doğusundaki Dükkânın huluv-vül örfisinin onun mülkü olduğu ve bundan dolayı kendisiyle arasında hiçbir dava, talep, husumetin olmadığını şer'i ikrar etmiştir.

Sayfa: 318 **Belge:** 1340 **Tarih:** 3 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Hüseyin b. Hacı Hasan zimmetinde İbn Salim adıyla meşhur olan Yusuf b. Hacı Ali'ye 12 dînâr şer'i borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 319 **Belge:** numarasız **Tarih:** 3 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

.... zimmetinde 128 dînâr Hacı Muhammed'den şer'i ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 319 **Belge:** 1341 **Tarih:** Tarih yok

Belge Konusu: Ev Satışı(Belge yırtık)

Altun Boğa mahallesinden şer'i vekili Yusuf b. Hac Alaaddin'den mirastaki zikredilen mahalledeki sabat üzerine kurulan evin tümünden hissesi olan 8 kırıatı satmıştır.

Sayfa: 319 **Belge:** 1342 **Tarih:** Selh Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Görev

Yahudi mahallesindeki Mescid-i Ömeri'ye Seyyid Hasan b. Seyyid Alemüddin, vakfın işlemlerini gerçekleştiresin diye hasbi olarak nazır tayin edilmiştir.

Sayfa: 319 **Belge:** 1343 **Tarih:** Selh Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Miras Davası

Ömer b. Abdulaziz'in kız kardeşi Enise, kardeşinin annesi Hatice bint Hacı Muhammed'ten kalanlarını zapt ederek Kassam Defterinde yer alan eşyaları kendisine vermediğini iddia etti. Kendisine sorulunca da ikrar ederek kalanlardan bazıları olan habbe ve bukağı olarak adlandırılan altın zincirleri evden hırsızın aldığını, altın bilezik ve cariyeyi satarak çocuklarına harcadığını söyledi. Enise, inanmadı ve yemin etmesini isteyince Azim olan Allah'a yemin etti ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 319 **Belge:** 1344 **Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev ve Dükkân Satışı

İbn Karman El-Kal'i lakabıyla meşhur olan Süleyman b. Davud, Bab-ı Ali'deki Müteferrika zümresinden Salahuddin b. Havâce Osman'a Hüccac mahallesindeki evin tümü ile evin bitişiğindeki adese'nin tümü ve mum imalathanesi, Kastalın

yanındaki Han-ı Gencer karşısındaki Dükkânın huluv-vül örfisini teslim aldığı 500 dînâr karşılığında şer'i alış veriş olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 320 **Belge:** 1345 **Tarih:** 28 Rebî'-ülevvel 996

Belge Konusu: Teslim alma

...Halep dışındaki bostanın tümüne....şer'i vekili olan Abu Bekir'in sattığı hissesinin fiyatından ...100 dînârı kendisine ödemiştir.

Sayfa: 320 **Belge:** 1346 **Tarih:** Evâ'il Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vakıf

Seyfi Akbay Vakfı mütevellisi Bezzâzîn Çarşısı Şeyhi Mustafa Celebi b. Hacı Ahmed ve Şehabi Ahmed b. Abbas Vakfında müstehak Nasiruddin b. Muhammed ve Muhammed b. Muhammed, Bankusa'daki ... bilinen hanın tümü Seyfi Akbay Vakıflarından bir vakıf olduğunu, ...çarşısı ve Gazal çarşısı, Bankusadaki Akbay Hamamı olarak bilinen hamamda iki vakfın ortak olduğu, bu hususta her müteveli diğeriyle hiçbir niza'(kavga) olmadığı, Mustafa Celebi de her iki kardeşe yıllık vakıf mahsulünden aralarında niza' üzerine sulh yoluyla 5 dînâr vereceğine razı eden ve makbul olan bir taahhülle taahhüt etmiştir.

Sayfa: 320 **Belge:** 1347 **Tarih:** 18 Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Katl ve diyet

Maktul Hacı Mansur'un iki küçük kızı Hanım ve Amine'nin vasisi Hacı Ali b. Hacı'ın Mustafa b. Hacı Ali'nin Adiliye'nin batı tarafındaki kapısında sabahleyin Hacı Mansur'u balta ile başından yaraladığını ve hançerle de sol elinden yaralayarak öldürdüğünü iddia etmiştir. Mustafa olayı inkar etti ve davasını isbat etmesini istedi. İddia sahibi aciz kaldıktan sonra arabulucuların aralarına girmesiyle küçüklere verilmek üzere 60 dînâra barışmışlardır.

Sayfa: 321 **Belge:** 1348 **Tarih:** Evâhiri Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Dava(belge yırtık)

... Hacı'nın elinden teslim ettiler ve Fatıma ona tamam ve kemali ile onda kalan hakkı onların ikisine vereceğini vaat etmesi....ve ondan çıkan kendi ile Abdulkadir Celebi aralarındaki ...hususunda ibradan hayatta olması durumunda davalar, husumetler, hukuk, onunla ilgili talepler ve iki kardeşle aralarında hiçbir hak, dava, talep, olmadığını itiraf etti ve diğer davalarından ve şer'i taleplerden tebri'e ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 321 **Belge:** 1349 **Tarih:** Evâ'ilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Miras Davası

Cellûm mahallesinden Mar'i b. Hacı Osman'a annesi Hacer bint İsmail'den miras yoluyla Dahil-i Bab-ı Makam içindeki evin tümünden 8 kırat hak ettiği, daha sonra da İbrahim b. Şeyh Cemal'a bu evden ona kalan hakkını satmıştır. Hâkim, onu dava ve husumetten men' etmiş ve bu eve el koyan Nesep bint Şeyh Cemal ve kızı Ayşe bint Yusuf 'un mülkiyet hakkı olduğuna karar vermiştir.

Sayfa: 321 **Belge:** 1350 **Tarih:** Evâ'il Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Camus Satışı Davası

Ali b. Mansur El-Kal'i, Nasırb. Yusuf'u dava ederek ona 4 camus sattığını ve fiyatının 18 dînâr olduğunu söylemiştir. Davalıya sorulduğunda camusları satın aldığını itiraf etmiş, fakat zikredilen fiyatı itiraf etmediğini cevap vererek gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 321 **Belge:** 1351 **Tarih:** 4 Rebî'-üssânî996

Belge Konusu: Borç

Antakya kazası Kuseyr nahiyesi Babtirmen köyünden Hacı Cuma b. Ali zimmetinde Bab-ı Ali hizmetkarlarından Seyyid Hasan b. Muhammed'e karz-ı hasen yoluyla 195 dînâr meblağı borcu olduğunu şer'i olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 322 **Belge:** 1353 **Tarih:** Evâ'ilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Hırsızlık ve Şahitlik

Meşârîka mahallesinden Abdullah b. Yusuf'un huzurunda Zâhir-i Bâb-ı Neyreb'deki Ekrâd mahallesinden Şeyh Muhammed b. Muhammed El-İmam ve Ömer b. Ebubekir ve Muhammed b. Mahmud ve Nasır b. Diyab ve Muhammed b. Ali ve diğerleri, dün gece yarısı ellerinde mum ile gelen hırsızları gördüklerini ve mahallede kalan Arap taifesini aradıkları ve ellerinde bir çeşit balta olduğunu, mecliste yay ve oklarla birlikte bulunanlar olduğunu şer'i ihbar yoluyla ihbar etmişlerdir.

Sayfa: 322 **Belge:** 1354 **Tarih:** Evâ'ilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Hırsızlık ve Şahitlik

Zâhir-i Bâb-ı Nîreb'deki Ekrâd mahallesinden Şeyh Muhammed b. Muhammed El-İmam ve Ömer b. Ebubekir ve Muhammed b. Mahmud ve Nasır b. Diyab ve Muhammed b. Ali ve diğerleri, Ahmed b. Muhammed'in huzurunda, dün gece yarısı kendisini ellerinde mum ile gelen hırsızlarla beraber gördüklerini ve mahalledeki Arap taifesini aradıkları ve elinde bir çeşit kılıç salladığını ve yüksek sesle ben yetimlerin en yetimiyim diye bağırdığını şer'i ihbar yoluyla ihbar etmişlerdir.

Sayfa: 322 **Belge:** 1355 **Tarih:** Evâ'ilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vakıf Mütevellisi Kadın

Hacı Mukbil b. Abdullah El-Mahmudî vakfı mustehaklarından İbn Saruhan lakabıyla meşhur olan Mahmud Celebi b. Seyyid İbrahim ve Osman Celebi b. Muhammed hazır bulunarak vakıf mütevelliliğine müstehak olan Sakine bint Yusuf'un vakfı imar ettiği, çiftçilere tohum vs. ile destek olduğu, kendilerine vakıftan olan haklarını ulaştırdığı ve ondan memnuniyetle razı olduklarını şer'i eşi ve vekili Hasan Çelebi b. Muhammed huzurunda itiraf etmişler ve daha sonra vakfın müstehaklarından ve şer'i hasım olan zevci tarafından açılan davada vekil olan Mustafa b. Muhammed'in yüzüne vakıf mütevellisinin reşid ve vakfa daha faydalı olduğunu şehadet etmeleri gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 323 **Belge:** 1356 **Tarih:** 26Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Vakfın Su Gideri ve Mahalleli

... vakfı mütevellisi Şeyh Abi Bekir b. Şeyh Ahmed ve müteveli nazırı ... ile suları ve su giderleri vakfın su giderine doğru giden Altun Boğa tevabi'lerinden Dahdile sokağı ahalisi ve Bostan sokağı ahalisi arasında anlaşmazlık çıkmış, müteveli ve nazırın onlardan temizlik harcı istemesi üzerine hakim, iki sokak ahalisinin su ve su giderlerini kapatmalarını ya da, vakfın su gideri masrafından üzerlerine düşen temizlik harçlarını ödemelerini, iki sokak ahalisinden birer grup bulunmasını emrederek kaydedilmiştir.

Sayfa: 323 **Belge:** 1357 **Tarih:** 8 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kavga

Yahudi Menahim b. Nefis tarafından açılan davada şer'i hasım olan Yahudi Yasif b. Üveys'in huzurunda Cabir b. Üveys, Fereç b. Salamun, Reşid b. 'Avad ve İsak b. Benahim El-yahudi, Yasif'in Menahim'e vurduğu, küfür ettiği ve sakalını yolduğuna şer'i şahitlik olarak şahadet etmişlerdir.

Sayfa: 323 **Belge:** 1358 **Tarih:** 8 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kavga

Menahim tarafından açılan davadaki şer'i hasım olan Menahim b. Nefis El-yahudi'nin huzuruyla Cabir b. Üveys, Fereç b. Salamun, Reşid b. 'Avad ve İsak b. Benahim El-yahudi, Yasif'in eliyle vurduğu, küfür ettiğine şer'i şahit olarak şahadet etmişlerdir.

Sayfa: 323 **Belge:** 1359 **Tarih:** 8 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Hakaret

Bölükbaşı Muhammed b. Ali tarafından açılan davada Yahudi Kethüda Nesim b. Üveys huzurunda Dahil-i Bab-ı Neyreb mahallesinden Hacı Receb b. Abdulkadir ve Kellâse Mahallesinden Abdulkadir b. Kasım, kendilerinin huzurunda Nesim'in Bölükbaşı Muhammed 'e " hırsızsın, hırsızları barındıransın, sen bir na'l(ayakkabı) gibisin" dediğini şer'i şahit olarak şahadet etmişlerdir.

Sayfa: 323 **Belge:** 1360 **Tarih:** 8 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kefalet itirazı

Hasan b. Muhammed huzurunda Tel ve Bac köyleri mültezimi Ebu Bekir b.İbrahim ikrar ederek dedi ki: iltizam için kefil olarak Hasan'ı yokluğunda onun haberi olmadan yazdım ancak sicile şimdîye kadar tescil etmedim ve Hasan bu kefaleti inkar etti ve ondan haberi olmadığını söyledi ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 324 **Belge:** 1361 **Tarih:** Evâsıt Rebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ev Fiyatında Anlaşmazlık

.... ve kız kardeşi Hatice ... bint ... İbn El-neccar ve kız kardeşi Hatice ile amcasının kızı.. 'nın vasisi Hasan b. Muallim Muhammed'in vekili olan Hacı Muhammed, Cellûm mahallesindeki evi kendisine zevcesi Fatıma b. Hacı Cemaleddin b. Recep'e vekaleten teslim aldığı 62,5 dînâra evin 6 kıratını sattı. Bedi' bint Muallim Muhammed'e Mahmud b.ve Bedi''in kız kardeşi Fatıma'nın vekili Nasır b. Hacı Muhammed'den bu evden 6 kıratı teslim aldığı 62,5 dînâr'a, ve mevta olan kardeşi Ma'tuk'un iki çocuğu Hatice ve İbn El-Neccar'a vasiyette zikredilen Hasan, mevta olan kardeşi Muhammed'in iki kızı Sit El-Benat ve Neccar ve Ebi Bekir b. Muhammed'den ve iki kız kardeş olan Bedr El-Su'ud ve Meryem'den ve Bedr El-Duca'nın vekili İbrahim b. Karacı'dan mevtaların zimmetinde olan borcu ödemek için evin diğer yarımın tümünü her birine çeyrek olarak 125 dînâr fiyatla ve davalarında miras kalan evden hisselerini vasi düşük fiyatla sattı. Halbuki 500 dînâr ve üzerinde bir fiyata değerdi ve şimdi bülûğ çağına erdiklerini ve müşteriden haklarını istediklerini söylemeleri üzerine müşteri olan Muhammed'e soruldu ve “ hüccet gereği onlardan evi satın aldım ve vasi borcu ödemek için evi sattı” dedi. Sonra vasiye soruldu “evin fiyatı o zamanlar 600 dînâr ediyordu, ama emrime mağlup oldum ve konuşamadım çünkü borç sahipleri gaspla evi alıp benim rızam olmadan sattılar” diye cevap verdi. Hâkim tecrübe sahiplerinden bir grup gönderdi ve eve keşif yaptılar ve “ ev 600 dînâr ediyor” dediler. Davacı müşteriyi sorunca “ tamiratında bu kıymete ulaşacak kadar işlere harcadım” dedi ama ondan ispat ve beyyine istenildi ama ispat edemedi ve davacılar bunu inkâr edince muslihler araya girdi ve Ebi Neccara 10, her bir kıza 5 olarak toplam 20 dinâr ödenmesine, müşterinin ev ile ilgili zimmetten, dava ve husumetlerden beraet ettikleri kaydedilmiştir.

Sayfa: 325 **Belge:** 1362 **Tarih:** 4Rebî'-üs-sânî996

Belge Konusu: Borç İkrarı

Kassas diye bilinen Muhammed b. Hacı Muhammed, zimmetinde Seyyid Hasan Caviş b...'e ve 20 dînâr bir seneye ertelenmiş şer'i borcu olduğunu şer'i ikrar olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 325 **Belge:** 1363 **Tarih:** EvâilRebî'ül-evvel 996

Belge Konusu: Ortak Evde Anlaşmazlık

Rumiye bint İbrahim ve beldede olmayan Ataullah b. İbrahim'in zevcesi Alak bint Abdulnebi hazır bulunarak Hamza Bey Mahallesindeki evde müşterek olarak kalma hususunda anlaşmazlık etmeleri üzerine hâkim Alak'ın orda 8 ay kalmasına ve bitince de oradan çıkmasına ve aynı miktarda Rumiye'nin kalmasına hükmetmiştir.

Sayfa: 325 **Belge:** 1364 **Tarih:**5 Rebî'-üssânî996

Belge Konusu: Komşunun Penceresi

Dellâlîn mahallesinden pencereleri komşusu Abbas b. Hamza'nın evine bakan Nasır b. Yasin hazır bulunarak onlardan komşusunun evine görülmesini engellemek için duvarın yükseltilmesine karar verilmiştir.

Sayfa: 325 **Belge:** 1365 **Tarih:** 8 Rebî'-üssânî996

Belge Konusu: Vekalet

'Akaba mahallesindeki salona el koyan Hacı Derviş b. 'Ala' huzurunda Abdurrahman b. Muhammed ve Hasan b. Ali, Muhammed b. Muhammed tarafından açılan davada Hanım bint Muhammed Efendi'nin kendisine salondaki ve babasından kalan diğer haklarını teslim alması ve kendisine ulaştırması ile bundan dolayı dava ve husumette bulunması için şer'i vekalet verdiği şahitlik etmişlerdir.

Sayfa: 325 **Belge:** 1366 **Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Nafaka

Kasap Ali b. Ömer 'e fakir ve gelir sağlamaktan aciz olan çocuğu Mustafa için günlük 1 gümüş kıt'a nafaka ödemesine karar verilmiştir.

Sayfa: 326 **Belge:** 1367 **Tarih:** 4 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

... emaneti zamanında ondan iltizam ettiği Kuhteh nahiyesi Turuş köyünden Tuğmuş b. Muhammed'den mahsul hak etmediği ve Tuğmuş'a hak, dava, talep hiçbir vecihle vacip olmadığını şer'i ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 326 **Belge:** 1368 **Tarih:** 7Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vazife ihtilafı

Şeyh Muhammed b. Şeyh Abdülkerim El-Mısrî ile Nasıruddin b. Muhammed arasında, Darüşşifa'daki Şeyh Muhammed'in elindeki vazife hususunda niza' çıkınca berattaki vazifesi Darüşşifa'ya nezaret etmek olduğu, Nasır'ın beratında Darüşşifa'nın müteveli ve nazırına nezaret olduğu ortaya çıkınca, hâkim, Nasır'a vazifede Şeyh Muhammed ile niza' ve husumet hakkına sahip olmadığını ve Şeyh Muhammed'in eski âdeti gibi tasarrufta kalmasını bildirdi ve kaydedilmiştir.

Sayfa: 326 **Belge:** 1369 **Tarih:** 7 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İyiHal Şahitliği

Hâric-i Bâb-el-Cinân mahallesinden Hacı Muhammed b. Şerafeddin ve Ahmed b. Hasan ve Muhibbeddin b. Nasır ve Ali b. Şeyh Ahmed, Hacı Ahmed b. Sarraf ve oğlu Cuma'nın huzurunda, onların hallerinde iyi ve dürüst iki insan olduklarını şer'i ihbar yoluyla haber vermişlerdir.

Sayfa: 326 **Belge:** 1370 **Tarih:** Evâil Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Zeyneddin b. Hacı Ebi Bekir ve Rabia bint Ahmed hazır bulunarak Zeyn'e Çukurkastal mahallesindeki evinin tümünü 40 dînâra (Rabia'nın)sattığını, 35 dînârı teslim aldığı ve 5 dînârı kaldığını itiraf ettiler. Daha sonra komşusu Muhammed b. Mahmud'un komşuluk hasebiyle evin şefi'i olduğu ve ona bitişik olduğu ve satışta onun rızası istendiğini ve şahitlerin huzuruyla alıcının Muhammed'ten evin parasını alması ve kendisine evi teslim etmesi emredilmiş ve bunun üzerine kaydedilmiştir.

Sayfa: 327 **Belge:** 1371 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İkrar

İskender Bey b. Uğurlu Bey, Mahmut Efendini huzurunda rıza ve ihtiyarla asaleten ve kefaleten ... ikrar etmiştir.

Sayfa: 327 **Belge:** 1372 **Tarih:** 5Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vekalet

Amine bint Ahmed Bey, Hüseyin b. Musa'yı şer'i haklarını tahsil ve teslim alması ve bundan dolayı çıkan husumet ve dava için vekalet vermiş ve kaydedilmiştir.

Sayfa: 327 **Belge:** 1373 **Tarih:** 10Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

Ayşe bint Hacı İbrahim, zevci Osman b. Cemaleddin'in, kendi kardeşi Muhammed'de olan eşya ve meta'ları kendisine ulaştırdığını ve onda babasından kalan hiçbir hak, dava, talep, husumet, münaza'a hiçbir şer'i vecihle olmadığını ve tüm davalardan, husumetlerden ve o cihetten sair haklarından masum olduğunu şer'i ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 327 **Belge:** 1374 **Tarih:** 10 Rebî'-üssânî996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

Osman b. Cemaleddin'in zevcesi olan Ayşe bint Hacı İbrahim, babasının zevcesi olan Hüsniye bint Bedreddin'den babasından kalan hiçbir hak, dava, talep, husumeti olmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 328 **Belge:** 1375 **Tarih:** 5 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Şahitlik

... Cellûm mahallesinden Ahmed b. El-Hayyat ve Muhammed b. Zeyneddin ve Şeyh Aşur b. Ömer, Hacı Abdurrahman huzurunda almıştır.

Sayfa: 328 **Belge:** 1376 **Tarih:** 9 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç Anlaşmazlığı Davası

İbrahim b. Nasır, Ma'tuk b. Müteveffa Hacı Muhammed Ayn El-Gazal ve babası Hacı Muhammed'den sonra ölen yetim Muhammed b. Mar'i'nin vasisi Hacı Mustafa b. Yusuf ve Mer'i'nin zevcesi olan kızı Farah'ın vekili Hurme Enes bint Yusuf'tan, Hacı Muhammed zimmetinde 60 dînâr alacağı olduğunu ve eline 37 dînâr 4 kıt'a geçtiğini, 23 dînâr 4 kıt'a kaldığını söyleyerek talep etti. Ma'tuk , babasının hayatında meblağın tamamını ödediğini söyleyerek davacıyı inkar etmiştir. Davacı kendisine itiraf ettiği kadar geldiğini ve 23 dînâr 4 kıt'a alacağı kaldığına yemin etmiştir. Kalanı ödeme ispatından aciz kaldıklarından sonra ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 328 **Belge:** 1377 **Tarih:** 9 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: EvKirası

Altunboğa mahallesinden Zeynelabidin b. Osman 'ın yetimlerinin vasisi Recep b. Osman ve zikredilen mahallede yetimlere ait evi peşin 9 dînâra 3 yıl kiralayan Hacı Yahya b. Cemaleddin hazır bulunarak, kiracı, evde 11 ay kaldım"dedi, vasi 1 yıl 8 ay kaldı" ve evi satarak müteveffanın borçlarını ödemek amacıyla kendi rızalarıyla kira akdinibozduklarını ve evin satıldığı durumda kalan ücreti, yani 4,5 dînârı ödemesi kararlaştırıldı.

Sayfa: 328 **Belge:** 1378 **Tarih:** 9 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vazife

Bankusa'daki El-Emşatiye Cami'i vakfı mütevellisi Şeyh Muhammed yerine Hacı Ömer b. Hacı Abdulkadir günlük 1 Osmânî malumla tayin edilmesi kararlaştırılmıştır. Başlamasına ve vakfın gelirlerinden malumu teslim almasına Şeyh Muhammed'in rızasıyla ferağat etmesiyle şer'i takrir ve izin verilmiştir.

Sayfa: 329 **Belge:** 1379 **Tarih:** 2 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Köle Olarak Satılan Hür Şahıs(Belge yırtık)

Vali Süleyman Paşa'nın defterdar olan Süleyman Efendi şehadet ederek şer'i iki hasım Hacı Derviş b. Ahmed ve ...'da adı geçen yüzüne, Mevlana Abdalbaki b. Mirza'dan peşin 60 dînâr fiyatla alınan Necanem bint Melik Muhammed El-Kurdi

El-Şehbazi tarafından açılan davada, satan Mevlana ona satıldığını itiraf etmiş ve Süleyman Efendi'nin kendilerini hür olmasına şahitlik ettiğini ...ve o Melik Muhammed ...Hür Müslüman olan Mendeliye taifasından Nikar El-Kürdiye'ye hiç kölelik dokunmadığı ve hürriyetine hiç kölelik geçmediğini hasımlar önünde Muhammed Celebi b. Haşim El-Mikta'i ve Bağdatta El-Za'im ve Ali Subaşı b. Abdullah Kethüda Süleyman Paşa ve Muhammed b. Hüseyin hür Müslüman ve asil olduğuna, köle olmadığına şer'i şهادet etmiştir.

Sayfa: 329 **Belge:** 1380 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: BağSatış

Şükür Ağa mahallesinden Muhî b. Hacı Yusuf, İbn Yakub mahallesinden Hacı Zeynep bint Ali'ye manzara, su kuyusu, mutfak, çeşitli meyve ağaçları, menafi' ve şer'i hukuk içeren Zahir-i Halep'teki bağının tümünü peşin 110 dînâra şer'i alış veriş olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 329 **Belge:** 1381 **Tarih:** 10 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

İbn Ömer olarak meşhur Hasan b. Ali, zimmetinde Bab-ı Ali hadimlerinden İbn Hazâce Recep adı ile meşhur Halil Çavuş b. Ali'ye aralarındaki malum kumaş parasından 606 dînâr meblağı bir seneye kadar tehir edilmiş borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 329 **Belge:** 1382 **Tarih:** 19 Rebî'-ülevvel 996

Belge Konusu: HamamKirası

Bâhsîtâ mahallesinden Hacı Ebi Bekir b. Abdulkadir ... mütevellî Cafer Bey b. Arslan'ın vekili Hacı Halil b. Arap El-Sabbağ... hamamın kirasına 2 kıt'a artırılması kararlaştırılmıştır.

Sayfa: 330 **Belge:** 1383 **Tarih:** EvâilRebî'-ülevvel 996

Belge Konusu: Hulüvvül-örfi

Şahitlerin de şهادetiyle ortaya çıkan Nasıruddin b. Muhammed'in huzuruyla ... Ahmet b. Abbas ve amcası oğlu Seyfî Akbay, Hacı Osman b. Muhammed ... Pamuk çarşısındaki Zikredilen vakfa ait Dükkânın hulüvvül-örfisine el koyması kardeşi Ahmed'den satın alma sebebiyledir.... altın dînâra hulüv-vül örfisini satın almış ve elinde bırakılmıştır.

Sayfa: 330 **Belge:** 1384 **Tarih:** 4 Rebî'-ülevvel 996

Belge Konusu: Borç

Havâce Şahada b. Hacı Muhammed, Muhammed b. Abdurrahman El-Sabbağ'ı dava ederek zimmetinde şer'i borç cihetinden 30 dînâr meblağ alacağını ve kalem ile mühür parası olduğunu söyledi . Davalıya sorulduğunda ikrarla cevapladı ve 30 dînârdan 11,5'ini verdiğini ve 18,5 dînâr kaldığını söylemesine inanmadı ve bu konuda delil getirmek üzere mahkemeden ayrılmışlardır.

Sayfa: 330 **Belge:** 1385 **Tarih:** 8 Rebî'-üssânî996

Belge Konusu: Şahitlik

Enis bint Yusuf tarafından çıkan davada İbn Ayin El-Gazal ile meşhur şer'i hasım olan Ma'tuk b. Hacı Muhammed'in huzuruyla Hacı Mustafa b. Yusuf ve Fetih b. Muhammed, hasmın kardeşi müteveffa Mer'i'nin zevcesi olan Farah bint Muhammed, annesi Enis'e kalanlarından ve muahhar mehri haklarını alma sebebiyle dava ve husumette ve teslim almasına ve kendisine ulaştırması için vekalet verdiğini şer'i şهادet ile şهادet etmiştir.

Sayfa: 331 **Belge:** 1386 **Tarih:** 29 Rebî'-ülevvel 996

Belge Konusu: EvKirası

Cellûm mahallesinden Hacı Fahreddin b. Hacı Muhammed, İbn El-Ma'arri ile meşhur olan Seyyid Muhammed b. Safiyyeddin'e zikredilen mahalledeki 2 eyvan, meclis, kubbe, 2 diğer meclis, mutfak, kenif, menafi', hukuk ve salonun üstünde ...içeren ka'a(salon)nın tümünü 3 yıl için peşin 30 dînâra kiraladığını tasdikli şer'i ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 331 **Belge:** 1387 **Tarih:** 21 Rebî'-ülevvel 996

Belge Konusu: Şahitlik

Akyol mahallesinden Muhammed b. Muna ve Hasan b. Halil, Sellura bint (başka mirasçı çıkmayınca Nefise bint Barsum Bey'in elinde zaptedilen mirası olan Bağdat'ta vefat eden) Miri Bey b. Abdullah El-Askeri ve Merhum Miri Bey'in zevcesi Ümmi bint Halil tarafından açılan davada, Sellura'nın müteveffanın sulbi kızı olduğunu, vefat ettiğinde Ümmi'nin de zevcesi ve ismetinde olduğunu ve o ikisinden başka bir mirasçısı olmadığına şer'i şahitlik yoluyla şahadet ettikleri, Sellur'un da gitmemesi üzerine babasının zevcesini babasından kalanlar hakkında, teslim ve ulaştırmada dava ve husumette bulunmak üzere vekalet verdiğiine şahadet etmişlerdir.

Sayfa: 332 **Belge:** 1388 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

Akyol mahallesinden ... ve zimmetinde Üveys b. Abdullah'ın zimmetindekini kefalet yoluyla olanı kendisine ödedi... gereğince kefil ve asil cihetinde bir şey kalmadığını aslen ve kat'en ve Onunla ilgili genel bera'et olarak şer'i olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 332 **Belge:** 1389 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

İbn El-A'vas El-Fellah adı ile meşhur olan Muhammed b. Ömer, Nasıruddin b. Ahmed b. El-A'vas'a vekaleten ve asaleten, Ali Ağa b. Yakup El-Za'im'den Muhammed b. Ali'den satın aldıkları emlak yüzünden ve ne de diğer şer'i hukuklar yüzünden hak, dava, talep, husumet, münaza'a hak etmediklerini, tüm hukuki vacip, dava, husumetlerden masum ettiklerini, şer'i ibra' ile masum ettiğini şer'i ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 332 **Belge:** 1390 **Tarih:** 13 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Azez nahiyesi Tellalin köyünden Muhammed b. Şahada b. Osman, zimmetinde Bendere mahallesinden Havâce Eminateddin b. Alemeddin El-‘Ani’ye bir seneye tecil edilmiş şer’i borç cihetinden 415 dînâr borcu olduğunu şer’i ikrar olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 332 **Belge:** 1391 **Tarih:** 12 Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Seyyid Abdulkadir b. Şerefeddin zimmetinde Hacı Hicazi b. Halife’ye şer’i karz(borç) yoluyla 15 dînâr meblağı borcu olduğunu ve 6 ay mühlet verdiğini şer’i ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 334 **Belge:** 1392 **Tarih:** 12 Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: EvSatışı

Meşârika mahallesinden ... El-Eskaf ibn kardeşinin oğlu Abdulhak b. Cemal’e zikredilen mahalledeki evin tümünden 24 kıratını peşin 40 dînâr fiyatla sattığını şer’i alış veriş olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 334 **Belge:** 1393 **Tarih:** 11 Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: Katl Davası

Kendisine asaleten, iki kardeşi Ali ve Ömer ile ibn ahihi Nasıruddin b. Ahmed’e vekil olarak İbn El-A’vas El-Fellah adı ile meşhur olan Muhammed b. Ömer hazır bulunarak kadın...bint Ömer El-A’vas’ın, İsa b. Muhammed ve kardeşleri Cebrail, Ahmed ve Şeyh Muhammed’den Yusuf b. Yusuf’un katlinden ne de mal ve ne de diğeri yüzünden hiçbir hak dava, talep, husumet, münaza’a hak etmediklerini ve onları tüm dava, husumet, sair haklardan şer’i ibra’ ile ibra ettiklerini şer’i ikrar olarak ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 334 **Belge:** 1394 **Tarih:** 10 Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: İkrar

İbn Yakub mahallesinden Havâce Ömer b. Sah b. Hacı Muhammed, zikredilen mahalledeki evin tümünün babasından miras yoluyla kendisine geçen ibn ahihi(erkek kardeşinin oğlu)'nin mülkü olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 335 **Belge:** 1395 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Katl Davası

İbn Tırad lakabıyla meşhur İsa b. Hacı Muhammed b. Muhammed El-Fellah, kendisine asil ve.... ile Hacı Muhammed'in evladı Ahmed ve Şeyh Muhammed'e vekil olarak onların El-a'vas lakabıyla meşhur Muhammed b. Ömer ve iki kardeşi Ömer ve Ali.... B. El-a'vas'a, babası Hacı Muhammed'i katletmek sebebiyle mal veya başka sebeble hak, dava, talep, husumet etmediklerini, onları tüm dava ve taleplerden ve sair haklardan şer'i ibra ile ibra ettiğini şahitlerin şهادetiyle ikrar etmiştir.

Sayfa: 335 **Belge:** 1396 **Tarih:** 9 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç Anlaşmazlığı

İbn El-'avfi lakabıyla meşhur Seyyid Ömer b. Yahya, Cebel Sem'ân nahiyesi Urum El-Kübra köyünden Ali b. Muhammed'e dava ederek 33 dînâr alacağı olduğunu ve daha sonra da 4 dînârı karz-ı hasen yoluyla verdiğini söyleyerek kendisinden alacağını istemesi üzerine kendisine sorulunca ikrar ile cevap vererek ve kendisine ödediğini söyledi, taraflar iddialarını ispat etmek üzere mahkemeden ayrıldılar.

Sayfa: 335 **Belge:** 1397 **Tarih:** 12 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Kocaya İtaat

Hakim, aralarında anlaşmazlık vaki olduktan sonra Fatıma bint Abdulkadir'i zevci Hacı Ömer b. Ebi Bekir ile evine gitmesi, kocasına itaat etmesi, annesi Caziye bint Abdulkadir'i haftada bir ziyaret etmesine, kocanında karısına nafaka ve elbisesini karşılamaşının üzerine vacip olduğu ve bunları tarafların kusursuz olarak yapmalarını emretmiştir.

Sayfa: 336 **Belge:** 1398 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Seyyid Muhammed b...., şer'i hasım olan Mahmud Celebi b. Muhammed'in huzurunda ... hüccet gereğince Ali Çelebi b. Muhammed'in ... Zikredilen Hacı Abdullah b. Ebi Bekir El-Meşriki El-Husayni'nin ondan müvekkili olan kızı Fatıma'ya ka'a(salon)nın tümünü peşin 340 sultani meblağa satın aldığını, eve el koyan Hacı Ebi Bekir b. İbrahim tarafından açılan davada şer'i sahih şahitliğinde hüccette belirlendiği gibi Hacı.....'dan satın aldığını kızına vekaleten 370 dînâr fiyatla, gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 336 **Belge:** 1399 **Tarih:** Evâsıt Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Şahitlik

Zâhir-i Bâbün-Nasr mahallesinden İbn Haşan El-Sa'di lakabıyla meşhur Şeyh Abdurrahim b. Ebi Bekir ve Abdulrazzak b. Ebi Bekir ve diğerleri, Muhammed Bey huzurunda ... Şizer, Hama'da Kefer Tab ve diğer kasabalar, Hama tevabi'lerinden Kefer Bihim köyünden Hayrullah oğulları Ginam ve Müdellel tarafından açılan davada, mahallede 17 yıldır sakin ve yerleşmiş olduklarını ve örfi vergileri(tekelif-i örfiye) verdiklerine şهادet etmişleridir.

Sayfa: 336 **Belge:** 1400 **Tarih:** 10 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Emanet Teslimi

Hatim bint Muhammed Efendi'nin vekili Mahmud Çelebi b. Muhammed, Mihriban bint Abdullah Hanım'ın vekili Molla Abdurrahman b. Süleyman'dan emanet yoluyla annesinde kendisine ait olanlar; bosthane olarak adlandırılan renkli ipekle menhul beyaz duvar örtüsü, kırmızı ve yeşil iki küçük yatak, sarı döşek, mavi ve beyaz iki yastık, sırvaki derisiyle kaplanmış iki sandık, kaplamalı iki kitap ve fanusu teslim aldığını şer'i ikrar ile ikrar etmiştir.

Sayfa: 337 **Belge:** 1401 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Bina Tamiri

İbn El-İfrit El-Benna lakabıyla meşhur Ali b. Muhammed ve kardeşi ... hazır bulunarak, Hadariye Zaviyesinin eyvanını, sağ ve sol taraftan tamir etmeleri ... Kadı Ebu El-Cud El-Müfti'nin vekili Şeyh Ebi Bekir b. Ahmed tarafından edilen taahhüt.... şahitlerin huzuruyla kabul edilmiştir.

Sayfa: 337 **Belge:** 1402 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Dükkân Satışı

Zevcesi Sit El-'Ays bint İbrahim b. Kasım'ın vekili Hacı Muhammed b. Muhammed Şaban, zevcesinin annesinin mirasından kalan hisselerin tümünden kendisinin hissesi 3 kıratı; Bab-ı Nasr'daki bitişik 4 Dükkânın her birinden 2 kırat ve 2 hanutun tümünden bunun gibi olarak değerlendirilen hisseyi, İbrahim b. Kasım'a peşin 10 dînâra sattığını ikrar ederek gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 337 **Belge:** 1403 **Tarih:** 11 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Nureddin El-Şehid Vakfı

Darüşşifa' Nureddin El-Şehid Vakfı mütevellisi Şeyh Ebi Bekir b. Ahmed, Mi'rasa El-Cariye köyü ahalisinden Hacı Muhammed b. Muhammed ve Muhammed b. Şahada'dan, vakfın 995 vacibinden köy dimosundan (vergi) malından 225 dînârdan 60 dînârı teslim aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 338 **Belge:** 1405 **Tarih:** 14 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Selman b. Süleyman, zimmetinde El-Aksatiye mahallesinden Muhammed b. Muhammed El-Semman'e meblağı 6 aya kadar ertelenmiş şer'i borcunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 338 **Belge:** 1406 **Tarih:** Evâ'ilRebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Miras Hissesi

Birinci zevce Naciye bint Muhammed, ikinci zevce Farah bint Yes'ten, zevcleri olan İbrahim b. Ali'nin metrukatının aslından Dellâlin Dükkânında mü'eccel mehri olarak 15,5 dînârı ve yarısı olarak hissesini 8 dînârı teslim aldığı ikrar etmiştir. Küçük kızı Amine'nin bakıcısı Naciye de metrukattan hissesi olan 4 dînârı teslim aldığı şer'i ikrar olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 338 **Belge:** 1407 **Tarih:** Gurre Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Nüzul

Enbel b. Nazar ve Kutdez b. Hacı Bedr ve Berik b. Feyyad El-Cemalan, cemaatleri ile birlikte Bâhsîtâ mahallesi nüzulünü 995 yılında teslim aldıklarını, miktarı da 236 keyl ve 1/3 keyl, 1/5'i dakik(un) ve 4/5 arpa ki nüzulün ulaştırılması emredilen yere ulaştırmaları ve “ orada nüzulün emini ve katibi tezkiresi gereğince teslim ettik” şer'i ikrar olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 338 **Belge:** 1408 **Tarih:** Gurre Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Nüzul

Enbel b. Nazar ve Kutdez b. Hacı Bedr ve Berik b. Feyyad El-Cemalan, cemaatleri ile birlikte Kellâse mahallesi nüzulünü 995 yılında teslim aldıklarını, miktarı da 122 keyil ve 1/3 keyil, 1/5'i dakik(un) ve 4/5 arpa ki nüzulün ulaştırılması emredilen yere ulaştırmaları ve “ orada nüzul emini ve katibi tezkiresi gereğince teslim ettik”dedikleri şer'i ikrar olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 339 **Belge:** 1409 **Tarih:** Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Keçi Satışı

Cebel-i Sem'ân nahiyesi Ca'il köyünden İbrahim b. İsmail, 'a aralarında malum keçiden 42 baş keçinin tümünü peşin 34 dînâr meblağa sattığı ve keçiyi teslim aldığı şer'i ikrar olarak ikrar etmiştir.

Sayfa: 339 **Belge:** 1410 **Tarih:** 14 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Vekalet

Alak bint Hacı Şihab.... El-Kal'i dava, husumet sebebi olan eli altında ve zimmetinde olanlardan hakkını alma ve teslim almada şer'i vekalet vermiştir.

Sayfa: 339 **Belge:** 1411 **Tarih:** 14 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

Hacı Takıyeddin b. Hacı Zeyin ve Osman b. Hacı Derviş, küçük Muhammed b. Mer'i b. Muhammed Ayin El-Gazal'in vasisi şer'i hasım olan Mustafa b. Yusuf huzurunda, müteveffa olan Mer'i'nin kardeşi Ma'tuk b. Hacı Muhammed tarafından açılan davada kardeşinin kendisine Bâhsîtâ Mahallesindeki evin tümünden hissenin tamamı olan 3 kıratı peşin 30 dînâra o ikisinin huzurunda sattığını şer'i şahitlik olarak şهادet etmişlerdir.

Sayfa: 339 **Belge:** 1412 **Tarih:** 15 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Ev Satışı

İbn Besis lakabıyla meşhur Hacı Abdulkafi b. Zeyneddin, İbn Ayin El-Ğazal lakabıyla meşhur Ma'tuk b. Hacı Muhammed'in zimmetinde, Bâhsîtâ mahallesinden kardeşi Hacı Mer'i'den satın aldığı evin hissesinin fiyatı olan 60 dînârı olduğu ve ona karşılık evin rehin edilmiş olduğunu iddia etti. Bu kendisine soruldu ve ikrarla cevapladı. Daha sonra 'Avvad b. 'İd, bir buçuk ay süre içinde ödemesi için kefil olmuştur.

Sayfa: 340 **Belge:** 1413 **Tarih:** 19 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Hamam Kirası

... hamamın kiracısı olan ... Vakfi mütevellisi Cafer Bey b. Arslan'nın vekili ... b. Arap El-Sabbağ dava açarak zimmetinde günlüğü 10 kıt'adan 1 yıllık ücret alacağı olduğu ve sadece 6 dînâr ulaştığını ve kalanı istediğini belirtti. Davalıya sorulunca ikrarla cevap verdi ve ücretten kendisine 15 dînâr ulaştığını ve bilindiği üzere hamamı imar ettiğini söyledi. İki taraf delil getirmek üzere ayrıldılar.

Sayfa: 340 **Belge:** 1414 **Tarih:** 13 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: MağaraSatışı

İbn ‘Asis lakabıyla meşhur olan Hacı Zeynelabidin b. Sadeddin, Hacı Musa b. Muhammed’e Ekrâd sokağında ipek eğirmek için hazırlanmış 4 ebâzîr içeren mağaranın(deponun) tümünü peşin 110 dînâra şer’i alış veriş olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 340 **Belge:** 1415 **Tarih:** 11 Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Cebel Sem’ân nahiyesi Mi’rasa El-Bimaristan köyünden Hacı Muhammed b. Muhammed El-Hatib ve Muhammed b. Şahada, ikisinin zimmetinde , Cellûm mahallesinden Seyyid Muhammed b. Abdulkadir’e, İsa b. Yahya ve İsa b. İbrahim ve Yusuf b. Yahya’ya kefaleten ve asaleten, 6 aya tehir edilmiş üzerlerine şer’i borç cihetinden 71 dînâr olduğunu, bu konuda dayanışma ve birbirlerine kefil olduklarını şer’i ikrar olarak ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 340 **Belge:** 1416 **Tarih:** 11 Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: Cinayet Davası Vekaleti

İbn Tırad lakabıyla bilinen Ahmed b. Yusuf tarafından Yusuf El-heş b. Yusuf’un öldürülmesi ile ilgili açılan davada, Memfis köyünden Ebi Bekir b. Muhammed ve kardeşi Şuayb ve Muhammed b. Ömer ve Muhammed b. Muhammed, Cebel Sem’ân nahiyesi Mi’rasa El-Bimaristan köyünden Ali b. Yakup ve Muhammed b. Şahada’ye dava ve husumette bulunma, bununla ilgili sulh ve ibra hususunda vekalet verdiklerine şahitlik etmiştir.

Sayfa: 341 **Belge:** 1417 **Tarih:** Evâ’il Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: İhbar

Şihabi Ahmed b. Abbas Vakfı’nda iki cariye Bankusa’da pamuk hanında ... ve.... yarısı 1. vakıfta diğer yarısı 2. vakıfta, 12 kıt’a ve 2 osmânî ve yarım Osmânî, birinci vakfın mütevellisine, diğer yarısı aynı şekilde 2. vakfın mütevellisine, o zamanda Seyfi Akbay Vakfı’na hasbi müteveli olan Nasıruddin b. Muhammed hakim haberdar olduktan sonra dediğine güvendiği ve sözüne itimad ettiklerini ihbar ettikleri bu ücretin ... ve kayd edilmiştir.

Sayfa: 341 **Belge:** 1418 **Tarih:** Evâ’il Rebî’üs-sânî 996

Belge Konusu: Köle Hürriyeti

Fahredden b. Ahmed ve Osman b. Muhammed, ... Bint Melik Muhammed El-Kürdi El-Şehbazi kendisine Abdulkadir b. Mirza tarafından açılan davada şahitlerin şahadeti ile hür asıllı olduğunu ispat ettiği, Hacı Dervişin davacıdan satın aldığı, müşteri Derviş'e esir olduğunu ve almasını söylediğine şer'i şahitlik etmiştir.

Sayfa: 341 **Belge:** 1419 **Tarih:** 12 Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Alacak Davası

Fatıma bint Abdulkadir, zevci Hacı Ömer b. Ebi Bekir'e dava açarak onun yanında 10 dînâr ve 10 dînâr değerinde gümüş bir halhalı olduğunu söyledi. Ondan bunları talep etti, zevci de 9 dînârı olduğunu kabul etti, halhalı ise inkar etti ve vekili Kasım El-Bitar'a ödediğini söyledi. Ancak karşı taraf bunu kabul etmedi ve delil getirmek üzere ayrıldı.

Sayfa: 341 **Belge:** 1420 **Tarih:** Evâsıt Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Borç

Mihriban bint Abdullah'ın vekili Molla Abdurrahman b. Selman, Yusuf b. Muallim Muhmmmed El-Dellal ile o(Mihriban)nun üzerine 50 dînârdan 20 dînâr şer'i borcu kaldığı cihetten 15 dînâra sulh olduktan sonra vekil Tanafsa'dan 10 dînâr teslim aldı ve 5 dînârı kaldığını ve annesi Mihriban'da onun eşyaları cihetinden kalan ve Yusuf'ta rehin olarak bulunan altın kaplamalı gümüş çivili kırmızı hürmüzü kumaştan cenlik diye bilinen duvar örtüsünü şer'i teslim aldığını itiraf etmiştir.

Sayfa: 342 **Belge:** 1421 **Tarih:**996

Belge Konusu: Borç

Cebel Sem'ân Nahiyesi Daret İzze köyünden Abdulkadir b. Ömer, zimmetinde ... Celebi b. Muhammed'e 107,5 dînâr ...ertelenmiş şer'i borçları olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 342 **Belge:** 1422 **Tarih:** Evâsıt Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: A'vâriz Vergisi

Hasan Çavuş b. ve Bire(kazası)kadısı b. Hacı Hasan'ın şahitliği, daha önce A'yntâb'dan gönderilen a'vâriz vergisi ve nüzul vergisini teftişe gelen Saltanat merkezinde ikamet eden A'yntâb kethüdası Mehmet Ali b. Alaeddin tarafından açılan davada, Davacı a'vâriz vergisinden kalanları gündeme getirdiğinde davacı, kendilerinde bir şey kalmadığını ve belgelerini göstererek davacıdan aldığı 200 dînâr ile teslim öncesi ve sonrası ne yaptığını belirtti. Kadı durumun Kostantiniye'den sorulmasına karar verdi ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 342 **Belge:** 1423 **Tarih:** Evâsıt Rebî'üs-sânî 996

Belge Konusu: Mirascı Tespiti

İbrahim'in iki oğlu Ali ve Hasan, annesi Ayşe bint İbrahim'in vekili olan oğlu Şahin b. Hüseyin ile, Handek Baluc mahallesinden Fatıma bint İbrahim'in terike(miras)sini zapt eden kocası Bekdaş b. Şah Ali'ye dava açarak, Ali ve Hasan'ın baba tarafından Fatıma'nın iki kardeşi oldukları, Ayşe'nin de anne ve baba tarafından kardeş olduğu, Fatıma'nın mirasının da kendileri ile dava edilen zevcine münhasır olduğu, Şahin'in de annesinin vekili olarak kız kardeşinin terikesinden hissesini alma ve kendisine ulaştırmada vekil olduğunu ve kendisinden mirastan onlara ait olanı teslim etmesini istediler. Bu durum kendisine sorulduğunda Ali, Hasan ve onların kız kardeşinin, zevcesinin kardeşleri olduklarını ve onun mirasçıları olduklarını inkar etmesiyle vekaleti de inkar ederek cevap verdi. Bunun ispatını talep edince söylediklerine mutabık şahitler çağırdılar.

Sayfa: 343 **Belge:** 1424 **Tarih:** 28 Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Vazife

Şeyh Şaban b. Şeyh Ali, Abdurrezzak b. Abdurrahman'nın yerine, Altun Boğa mahallesindeki ilmi medresede hadimlik vazifesine aylık 25 kıt'a gümüş malumla tayin edilmesine ve görevine başlamasına karar verilmiştir. Hakim Abdurrezzak'ın hizmetinde kusur gösterdiği ortaya çıkınca azline karar vermiştir. Şeyh Şaban'ın vakıf mütevellisinden malumunu almasına izin verilmiştir.

Sayfa: 343 **Belge:** 1425 **Tarih:** 24 Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Ev(kubbe) Satışı İptali

Annesi Mevta Hadice bint Alaaddin'den küçük Mustafa b. Muhammed Şah'a kalan Altun Boğa mahallesindeki evdeki kubbeyi, eski vasisi Ahmed b. Yusuf'tan 15 dînâra satın alan Zeyni b. Alaaddin hazır bulunarak satışı rızasıyla feshettiği ve yeni şer'i vasi Ömer b. Muhammed'in elinden kabz ve teslim aldığı, o da küçüğün parasından 15 dînâr ödediği ve kubbeyi teslim aldığı ve ikisinin birbirlerinde hak, dava, talep, husumet olmadığını vasi Ömer'in tasdiğiyle ikrar etmiştir.

Sayfa: 343 **Belge:** 1426 **Tarih:** 24 Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Borç İkrarı

Cebel Sem'ân nahiyesi Cibrin köyünden Zahir b. Cuma, zimmetinde mecliste bulunmayan Muallim Abdullah b. Hacı Şehab İbn El-Ablak'a arpa ve un parasından 2 ay ertelenmiş şer'i borçtan 130 dînâr meblağı borcu tasdikli ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 343 **Belge:** 1427 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Vekalet

Haremeyn-i Şerîfeyn Vakfı mütevellisi Seyyid Habibullah b. Mahmud, Milh El-rum tevabi'lerinden Bilasur köyünden Şeyh Sinan b. Mahmud ile bostan hususundaki dava konusunda red ve cevap vermede ve yerine niyabeten yapılacaklarda Hacı Haydar b. Abdullah'ı şer'i vekaletle vekil tayin etmiştir.

Sayfa:343 **Belge:**1428 **Tarih:** 24 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Teslim Alma

Havale kethüdası Evs, ipek Dükkânlarını iltizama alan Hacı Nasır b. Musa'dan elindeki tezkire gereğince 993 yılı vacibinden kalan 132 dinar ve 34 kıt'ayı aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 344 **Belge:** 1429 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Eşek Satışı Anlaşmazlığı

Davacı Hacı Hamza b. Hacı Muhammed, Şam tarafından gelen Avlak'ın kendisinden katır ve eşekalarak Halep'e getirdiğini, ikisini de İdris b. Muhammed'e

verdiğini ve katırı geri aldığını ve eşeğini de geri istediğini söyledi. Türkmen bir adam gelip eşeğin kendi mülkü olduğu ve üç buçuk guruşa satın aldığını söyledi. Davalı İdris b. Muhammed'e sorulduğunda inkar etti ve davacıdan davasının ispatını istedi. Şahitler Ahmed Bey b. Hüseyin Bey ve Hacı Mustafa b. Abdullah'ı gelerek dava edilenin kendi huzurlarında eşeği Avlak'ın elinden aldığını ve Türkmen'e verdiğini ve üç buçuk guruşu aldığına şahitlik ettiler. Davacı eşeğin kendi mülkü ve kıymetinin 19 dînâr olduğunu söylemiştir.

Sayfa: 344 **Belge:** 1430 **Tarih:** 26 Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: İpek Satışı Anlaşmazlığı

Bâhsîtâ Mahallesinden İbn Kahla lakabıyla meşhur Mahmud b. Muhammed El-Harir'e, Şamlı Hacı Yahya b. Hacı Muhammed ve Mısırlı Hacı Ahmed b. Muhammed huzurunda İbn El-Kişk lakabıyla meşhur olan Cemal b. Hacı Muhammed b. Ganim emanet yoluyla 2000 dirhem 'Anderânî ipek bırakmıştır. Mahmud, Cemal'in emanet koyduğu ipeği 75 dînâra satmış ancak parasını vermemiştir.

Sayfa: 344 **Belge:** 1431-32 **Tarih:** 29 Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Huluvvül-örfi Satışı

Cemal b. Hacı Ömer, Muhammed b. Hacı İbrahim'den kardeşi Hacı İbrahim'den kendisine miras yoluyla intikal eden Gazl Çarşısı başındaki Dükkânın huluvvül-örfisinin tamamını şer'i icab ve kabule dayalı peşin 10 dînâr fiyatla satın almıştır.

Sayfa: 344 **Belge:** 1433 **Tarih:** 24 Cemâziyel-âhir 999.

Belge Konusu: Alacak Davası

Halil b. Ahmed, Muhammed b. Hacı Zeyni'ye dava açarak zimmetinde kendisine ait ortaklık paradan 100 dînâr olduğunu iddia etmiştir. Kendisine sorulduğunda inkarla cevaplamış ve davanın ispatını istemiştir. Hacı Mansur b. Kasım ve Hacı Ebi Bekir b. Abdulkadir adlı şahitler geldi ve huzurlarında hesap yaptıklarını ve Muhammed'in zimmetinde ortaklık paradan 100 dînâr olduğunu şer'i şahitlik yapmış ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 345 **Belge:** 1434 **Tarih:** Gurre Receb 999.

Belge Konusu: Ev Satışı

Vali Ahmed Paşa'nın Subaşı Ahmed huzurunda, Hacı Şerefeddin b. Hacı Abdulvahhab ve Havâce Ebi Bekir b. Cemal'in şahitliğiyle şer'i hasım olan Kufe'li Ebi Bekir b. Bedreddin huzurunda, İbn El-Molla lakabıyla meşhur olan İbrahim b. Ahmed Celebi tarafından açılan davada Kufeli Ebi Bekir'in Cub-Esedullah mahallesindeki evi sattığında İbrahim Celebi'den ve diğerlerinden bu evin fiyatı olan 203 dînârı teslim aldığı şer'i sübut olarak sabit olmuştur.

Sayfa: 345 **Belge:** 1435 **Tarih:** Evâ'il Receb 999

Belge Konusu: Kaçak Köle

Ali b. Pir Ali, ela gözlü, beyaz tenli Çerkes asıllı genç kaçak kölesi Nasuh b. Abdullah'ı kontrol ederek teslim alıp kendisine getirmek üzere Piyale Bey b. Abdullah'a vekâlet vermiştir.

Sayfa: 345 **Belge:** 1436 **Tarih:** Evâ'il Receb 999.

Belge Konusu: İpek Dükkânları İltizamı

Mustafa b. Ahmed, Hacı Nasır b. Musa'dan İpek Dükkânları İltizamının 994 vacibinden 100 dînâr aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 345 **Belge:** 1437 **Tarih:** Evâ'il Receb 999.

Belge Konusu: Miras Taksimi

Emri şerif-i sultani gereğince defter-i hâkânî nazırı Emir Ali Paşa Ruus Defterine baktığında Halepli İbn El'ulebî adı ile meşhur Havâce Ahmed b. Muhammed'in asker olduğu ve bu yüzden resm-i kismetin(miras taksimi resminin) Anadolu vilayeti Kadiaskeri Ali Çelebi Efendiye mahsus olduğu, emr-i şerif gereği Fahreddin Abdi Çavuş b. Merhum Havâce Ahmet, babasının mirasının 1200 dinar miktarındaki resm-i kismetini kontrol ederek geri teslim almış ve Anadolu Kadiaskerine teslim etmek üzere oraya gönderilen Kassam Mevlânâ Nurullah'a vermiştir. Fahreddin Abdi Çavuş, Halep ve Mekke'nin eski kadısı Feyzullah Efendi ile babasının miras taksiminde mal ve kumaştan dolayı dava, talep ve anlaşmazlığın olmadığını şahitler huzurunda beyan etmiş ve bunun üzerine kayda geçirilmiştir.

Sayfa: 346 **Belge:** 1438 **Tarih:** Gurre Receb 999.

Belge Konusu: Şahitlik

Davacı Yahudi Şamuel ve Halife b. Abdullah'ın huzurunda 4 aydır hapiste olan Kaleli Ömer b. Şeyh Ahmet'in üzerindeki elbiseden başka bir şeyi olmadığı, fakir ve müflis olduğunun açığa çıktığına Muhammed b. Hacı Ali ve Hacı Yakut b. Abdullah ve Şeyh Muhammed b. Şeyh Ebi Bekir şahitlik etmiş ve gereğince hükmedilmiştir.

Sayfa: 346 **Belge:** 1439 **Tarih:** 4 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: MüeccelMehir

Ayşe bint İbrahim'in vekili Halil b. Ali, Ali b. Hacı Ahmed'e dava açarak müvekkilinin müeccel mehirden 30 dînâr alacağı olduğunu iddia etti ve bunu kendisinden talep etti. Davalı borcunu ikrar etti ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 346 **Belge:** 1440 **Tarih:** 20 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Alacak Anlaşmazlığı

Muhammed Can b. Cafer El-Ensari, Halife b. Muhammed'e dava açarak Nasireddin Bey'den havale yoluyla 30 dînâr alacağı olduğunu, kendisine 5 dînâr ulaştığı ve 25 dînâr kaldığını iddia etti. Bu durum dava edilene sorulunca Üstad Hasan ile 30 dînârın 10 dînârını gönderdiğini ve 20 dînâr kaldığını söylemesi üzerine davacı havaleye inanmamış ve davalının isteğiyle buna yemin etmiştir. Daha sonra davalının kardeşi Ma'tuk b. Muhammed 3 güne kadar kefil olmuş ve davalının getirememesi durumunda şer'i olarak kendisinden kabul edilen kefaletle paraya kefil olduğunu bildirmiştir.

Sayfa: 346 **Belge:** 1441 **Tarih:** 19 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: AlacakDavası

Ahmed b. Muhammed b. Sebi', Osman b. Ömer El-Zebbal 'i dava ederek 10 dînârı vadesi geçmiş, aylık 4 dînâr taksitli 80 dînâr olmak üzere toplam 90 dînâr alacağı olduğu, 10 dînârı ve geçen 2 ayın taksidi olan 8 dînârı talep etmiştir. Davalıya sorulduğunda Salahaddin b. Seytari ile 7 dînâr havale ettiğini söylemiştir. Havaleden sonra 11 dînârın kaldığı konusunda anlaşmışlar ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 347 **Belge:** 1442 **Tarih:** 28 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Ev Kirası ve Rehin

Sahat-ı Bizze'de Makam-ı Nebiyullah Vakfı Mütevelliisi Hasan b. Merhum Şeyh Nasreddin b.Şeyh Ebi Bekir b. Muhsin, Süveyka Hatem Mahallesi El-Na'li evlatları sokağı Havace Ahmed evi yakınındaki vakfa ait evin 996 yılına ait yıllık 24 dînâr kirasından bakiye kalan 15 dînâr için Şeyh Nasıreddin'in tercümanı olan Hacı İbrahim b. Ahmed'in yanında bakır bir leğen, kapağıyla bir tencere , leğen, ibrik, 3 şam'dan, bakır maşraba , askılı tas, müşerref tabak, küp küçük tabak, tencere kapağı rehin bulunmaktaydı. Borçlu Kasım Ağa b.Abdullah'ın vekili Trablus Hapishanesinde zindancı Zeki b. Hacı Abdulcelil anlaşma yoluyla Hasan'a müvekkili adına 15 dînâr ödemiş borcu kalmamıştır. Tercüman Hacı İbrahim'in huzurunda yapılan ikrar ile rehin edilen eşyalar üzerindeki rehin kaldırılmıştır.

Sayfa: 347 **Belge:** 1443 **Tarih:** 2 Receb 999

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

Musâbin mahallesinden Mansur b. Eminateddin ile Hasan b. Zeyin ve annesi Fatıma bint Hüseyin tarafı, her biri diğerinden bir şey hak talep etmediği, zimmetinde ve eli altında hak, dava, talep, borç, mutlak hak olmadığını ve ikisinin de birbirinin zimmetini dava tarihine kadar husumetten ibra ettiklerini ve şahitleri şهادet ettirerek ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 347 **Belge:** 1444 **Tarih:** 2 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Boşanma

Ahmed b. Halife ve İvad b. Şeyh El-Arabi, şer'i hasım olan Mustafa b. Hasan El-Cenki'nin huzurunda, zevcesi Fatıma bint Ebi Bekir tarafından açılan davada, zevcesini 3 kez boşadığı ve ondan ayrıldığına şahitlik etmişlerdir.

Sayfa: 347 **Belge:** 1445 **Tarih:** 10 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Şahitlik

Selahaddin b. Muhammed ve Muhammed b. Hacı Abdülkerim, Ömer b. Muhammed babasının amcasından kendisine geçen bostan davası için tarafından açılan davada Hüseyin b. Yusuf'a vekalet verdiğiine şهادet etmiştir.

Sayfa: 348 **Belge:** 1446 **Tarih:** Gurre Receb 999

Belge Konusu: Yeşbek El-becâsî Vakfî'nin Gelirleri

Harem kazasının Ma'arret-i Mısırın, Seriyet Arba'ata ve Kefer köylerinin ¼'i, Kefer Tab kazasından Kefer Sabha'nın ¼'i, Ma'arret Mısırın'den Kıbbin mazra'a(çiftliği)sının ¼'i, Cebbul nahiyesinden Binan köyünün ¼'i, Cebbul nahiyesinden Samiye mazra'asının ¼'i, Ma'mura'dan Belricane mazra'asının ¼'i Yeşbek El-becâsî Vakfî mütevellisi Seyyid Muhammed b. Alaaddin b. Yunus, zikredilen vakfın müstehaklarından Nureddin b. Muhammed'i, vakıf gelirini tahsil etme, hissesini zapt etme, kalanı müstehaklarına dağıtma işlerinde, vakıfta müstehak olan Hacı Muhammed b. Hacı Yahya İbn El-Sahib huzurunda vekalet vermiştir.

Sayfa: 348 **Belge:** 1448 **Tarih:** Gurre Receb 999

Belge Konusu: Ev HisseSatış

Hasan b. Kasım ve anne tarafından kardeşi Semmak lakabıyla meşhur Hacı Hüseyin b. Muhammed ve iki kız kardeşi Belkis ve Ferec bint Muhammed, Ayşe bint Hacı Ebi Bekir'e 3 oda, 2 mağara, su kuyusu, menafi' ve şer'i hakları içeren Çukurcuk mahallesindeki evden hisseleri olan 18 kıratı peşin olarak aldıkları 90 dînâr ve değeri meçhul altın yüzüğe, hisseleri kadar Hasan 6 kırat için 30 dînâr, Hüseyin de aynı şekilde, kalan 6 da iki kız kardeşe 15'er olmak üzere şer'i alış veriş olarak sattıklarını ikrar etmişlerdir.

Not: 1447 No'lu belge bulunmamaktadır.

Sayfa: 348 **Belge:** 1449 **Tarih:** 25 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: BorçUzlaşması

Vali Ahmed Paşa'nın çavuşlarından Mahmud Çavuş b. Mustafa'nın huzurunda, Hamza Bey mahallesinden Hasan b. Muhammed'in Nasrani Abdülaziz b. Musa'dan 50 dînâr alacağı olduğu, bu borcun 15dînârının vadesinin geldiği, 10 dînârın 10 gün sonra ödeme vaktinin geleceği ve geriye kalan 25 dînârın aylık 5 dînâr taksitle ödenmesi hususunda uzlaşmışlardır.

Sayfa: 349 **Belge:** 1450 **Tarih:** 3 Receb 999

Belge Konusu: EvSatışı

Sâhat-ı Bizze mahallesinden İbn Atbaki lakabıyla tanınan İbrahim b. Hacı Muhammed, Ali Ağa b. Abdullah'a zikredilen mahalledeki Nebiyyullah sokağındaki 3 ı'râkî oda, açık avlu, tuvalet, ekleri ve şer'i hukuk içeren evin tamamını peşin aldığı 140 dînâr fiyata şer'i alış veriş olarak icab ve kabulü içeren satış gerçekleşmiş ve kardeşi Melek bint Hacı Muhammed ve oğlu Ömer b. Mahmud El-Kabbani tarafından tasdik edilmiş ikrarla satışın doğruluğunu ve bu konuda ikisinin de hiçbir hak, dava, talep ve husumeti olmadığını ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 349 **Belge:** 1451 **Tarih:** 26 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Miras Uzlaşması

Merhum Hacı Muhammed b. Şems El-Kürdi'nin zevcesi Sittil-kül bint Hacı Mahmud, çocukları; Mustafa, Rukiyye ve Kerime'nin eskiden vasisi Hacı Ömer b. Şems El-Kürdi cihetinde, ertelenmiş mehri sebebiyle, vasinin sattığı bağdan hissesi sebebiyle ev ve terike(miras) malı cihetinden, ne de başka hak, dava, talep, husumet, gümüş, altın, meta', hiçbir sebeple, hiçbir hakkı olmadığı ve tüm davalardan ve ilgili husumetlerden beraat ettiğini ve Hacı Ömer'in de onayladığı ve onun üzerine hiçbir şey hak etmediğini şer'i olarak şahitlerin huzurunda ikrar etmiştir.

Sayfa: 349 **Belge:** 1452 **Tarih:** 29 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Vekalet

İbn Nuseybi lakabıyla meşhur Hüseyin Çelebi b. Muhammed Çelebi, Seyyid Ruhullah b. Molla İbrahim'i, hakları ve dedesinin vakfındaki ilgili tüm maslahatlarını ve husumet, cidal, teslim alma, ulaştırma ve diğer konularda şer'i olarak vekalet vermiştir.

Sayfa: 349 **Belge:** 1453 **Tarih:** 3 Receb 999

Belge Konusu: Şahitlik

Hacı Mustafa b. Abdullah tarafından açılan davada Hacı Celal b. Muhammed ve İsmail b. Hüseyin El-Kabbani, şer'i hasım olan Hasan b. İsa El-'Ani El-Eşrem'in huzurunda, 60 dînâr borçtan 50 dînârı kaldığına makbul şer'i şهادet olarak şahitlik etti ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 350 **Belge:** 1454 **Tarih:** 28 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: EvKiralama

Bhaeddin El-Keşkâtûnî El-'Anî'nin iki oğlu Ataullah ve Siraceddin, Neyrebli Siraceddin b. Muhammed'e Bendere mahallesindeki 3 oda, su kuyusu, avlu, tuvalet ve ekleri, şer'i hukukları içeren evin tamamını 2 yıllık peşin alınan 23 dînâra kiraya verdiği, dehlizin üzerindeki katın bunun içine dahil olmadığı ve kiraya veren Siraceddin'in elinde olup oturduğu kaydedilmiştir.

Sayfa: 350 **Belge:** 1455 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Hacc-ı Şerîf İçin Alınan Akçeler

Mahrûse-i Şam dârüsselâm divanının çavuşlarından Ahmet Çavuş b.Nasîf ve Muhammed Çavuş b.Derviş meclis-i Şer'î şerîfe hazıran olub kîdve-i erbâb ül ikbâl ...halen mahmiye-i Haleb defterdarı Nuh Efendi hazretleri dâme mecdehunun yedinden Hazine-i 'âmire malından Hacc-ı şerîf mesâlihine sarf olunacak akçeden on ikibin sağ osmânî Haleb'de olan mesâlihe sarf etmek için alub kabz eyledük deyu ikrâr ve itiraf eylediklerinde müşârünileyh Nuh Efendi hazretlerinin canib-i şeriflerinden İbrahim bölükbaşı mezbûrânı vicâhen ve şifahen tasdik idüb mâ hüvel vak'a kayd-ı sicil olundu.

Sayfa: 350 **Belge:** 1456 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Vekalet

Muhammed b. Çavuş b. Şemseddin ve Bakırcı Hacı Hamza b. Hacı Cuma, Muhammed b. Mahmud b. Mizyed tarafından açılan davada Kaleli Cemal b. Mahmud'u kendisine, halası Hacce Ferec bint Hacı Cemaleddin'in mirasını tahsil etme ve kendisine ulaştırma ile bu yüzden adliyyede olan sulh ve ibra' hariç dava ve husumetlerde şer'i olarak vekalet verdiğiine şahitlik etmiştir.

Sayfa: 350 **Belge:** 1457 **Tarih:** 2 Receb 999

Belge Konusu: Borç İkrarı

Vali Ahmet Paşa'nın Mübaşiri Ahmed Çavuş'un huzurunda, Sam' El-Fevkaniye mezrası çiftçilerinden Hacı Muhammed b. Muhammed El-Şakifa, zimmetinde Cafer b.Mustafa Çavuş'a geçen senenin çiftlik tımarından Cafer Cavuş'un hissesi

cihetinden hasılının 18 dînâr olduğunu ikrar etti ve bunu onayladı ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 351 **Belge:** 1458 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Şerafeddin Ebu Talib Vakfının Evi

Oda, hücre ve üzerinde kare oda , iki kubbeli eyvan ile mutfak içeren medresenin içindeki evin aslında salon, menafi' ve hukuku olduğu ve bunların İbn El-'Acemi El-Şafi'i lakabıyla meşhur Merhum Şerafeddin Ebu Talib Abdurrahman b. Abdurrahim Vakfı cümlesinden olduğu, erkek çocukları ile oğullarının çocuklarının oturmasına mahsus olduğu ve bunun vakfiyede belirtilmiş olduğu, İbn El-Nasibi lakabıyla meşhur merhum Muhammed'in oğlu Hüseyin Celebi ile amcası oğlu Muhammed b. Sa'di Celebi'nin oğullarının oğulları olduğu ve bu ikisinden başka erkeklerden kimse bulunmadığı, ve her biri yarısında oturarak bu ikisinin evde oturmasına şer'i hüküm olarak hükmedilmiş, bunun küçük Ömer'in dedesi İbn El-Şeyh El-Şuyuh lakabıyla meşhur olan Ziyaeddin b. Taceddin tarafından istenmiş ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 351 **Belge:** 1459 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Kefalet

Yahudi Tabib Zeyin b. Abdulvahid, Yahudi Yasif b. Davud'a dava açarak Diyar-ı Bekr beldesinden olan İbrahim b. Yusuf'a olan 200 guruş borcu için kefil olduğu, kefalet hükmünce kendi parasından ödediği ve bunu kendisinden istediğinde kabul ettiğini ve 4 ay müddet verdiğini söylemiştir. Davalı müddet verdiğine inanmadı ve müddet verdiğini ispat etmesini istedi ve bunun üzerine yemin etti ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 351 **Belge:** 1460 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Harabe EvSatış

Tûtî mahallesinden Ebu Bekir b. İbrahim, Belkis bint Hacı Muhammed adlı kadının hissenin tamamı olan zikredilen mahalledeki harabe evin tümünden 6 kıratı peşin 6 dînâra icap ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 351 **Belge:** 1461 **Tarih:** 27 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: BahçeSatışı

Sâhat Bizze mahallesinden Kalaycı Hacı Mensur b. Abdulkadir, Kadızade adı ile meşhur Muhammed Paşa b. Ahmed Efendi'ye değişik meyve ağaçları, mantara, su sarnıcı, menafi' ve şer'i hukuk içeren Ensari arazisindeki bağın tümünü kabul ve icap içeren şer'i alış veriş olarak 90 dînâra sattığını ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 352 **Belge:** 1462 **Tarih:** 2 Receb 999

Belge Konusu: Çekirdek Kahve Borcu

Kahveci Hacı Ömer b. Ebi Bekir 'Afşek, zimmetinde Bab-ı Ali Çavuşlarından İbn El-'Ayni nesebiyle meşhur Abdi Çavuş b. Havâce Ahmed'e çekirdek kahve parasından 124 dînâr borcu olduğunu şer'i tasdikli ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 352 **Belge:** 1463 **Tarih:** 28 Receb 999

Belge Konusu: Ferağ(devir)

Sükranıye mazra'ası ve Kefer Necus köyü arazilerinde bulunan 5500 Osmânî(akçe) değerinde tımara mutasarrif Ahmed Celebi b. Abdullah hazır bulunarak rızası ve hüsnü ihtiyarıyla iki mukata'anın reisi olan Seyyid Kurt Celebi b.Hamza'ya ferağ etmiş ve Kethüda idris b. Ali tarafından yapılan devir tasdik edilmiştir.

Sayfa: 352 **Belge:** 1464 **Tarih:** 27 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: BostanKiralama

İsmail b. Muhammed ve zevcesi Na'amat bint Hacı Şehap, Kadızade nesebiyle meşhur Muhammed Bey b. Ahmed Efendi'den Halep dışındaki Ceyşi bostanın tümü ile Babül-Farac'deki Hendek bostanın tümünü bir senelik süre için 150 dînâr ve bostan meyvelerinden 2 kantar meyve ve gül mukabilinde ücretle kiraladıklarını, bu konuda birbirlerine kefil olduklarını bostan sahibinin vekili Şemseddin b. Muhammed huzurunda ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 352 **Belge:** 1465 **Tarih:** 28 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: At Satışı

Receb Cavuş b. Muhammed, Frenk Abraham b. Hanna'ya dava açarak ona kırmızı kısrağın yarısını 60 dînâra sattığını söyleyerek ondan parasını istedi, o da atın çeyreğini 30 dînâra satın aldığını ve parasını verdiğini söyledi ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 352 **Belge:** 1466 **Tarih:** Gurre Receb 999

Belge Konusu: Uzlaşma

Şemseddin b. Muhammed, Alaaddin b.Nasireddin'den alacağını 9 dînâr ve 24 kıt'a olduğu , 2 günde 1 şâhiye olarak şer'i taksitle ödeneceği hususunda uzlaşmışlardır.

Sayfa: 353 **Belge:** 1467 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu: Ev Satışı

Cebbîl mahallesi Avniye sokağından Ali b. Muhammed, Ferhad Ağa b. Abdullah'a zikredilen sokakta 2 ı'râkî oda, eyvan, küçük tabaka ve altında mutfak, kenif(tuvalet), su kuyusu, açık avlu, menafi' ve şer'i hukuk içeren evin tümünü peşin 50 dînâr, 3 aya ertelenmiş 55 dînâr olmak üzere toplam 105 dînâra iki taraftan icap ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak sattığını şer'i ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 353 **Belge:** 1468 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Borç ve Rehin

Bâb El-Cinân mahallesinden Ahmed b. Hacı Ahmed b. Haris, zimmetinde İsmail b. Şeyh Hüseyin El-'Ani'ye bir sene ertelenmiş şer'i borç yoluyla 130 dînâr borcu olduğu ve ona zikredilen mahalledeki evin tümü ile yakınındaki evin yarısının tümünü, zikredilen meblağa sürenin sonuna kadar borç ödemesi için alış veriş olarak sattığını, ikrar edilen tarafından tasdikli ikrarla ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 353 **Belge:** 1469 **Tarih:** 29 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Borç ve Rehin

Fethullah b. Alaaddin El-Semman, Nasrani Sa'adah b. Hanna'ya dava açarak onda şer'i borç cihetinden 60 dînâr olduğunu söyledi, bu kendisine soruldu ve ikrarla cevapladı ve kendisine 4 aydır aylık 10 dînâr taksitlendirildiğini ve 40 dînâr ödediği, 20 dînâr kaldığını iddia etti. Alacaklı yalnızca 8 dînârın kendisine ulaştığını onayladı. Davalı, kırmızı çuha, tavşan derisi, dikişli mavi yün ve çuhadan kırmızı tutayı rehin verdiğini söyledi ve davacı onayladı ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 353 **Belge:** 1470 **Tarih:** 3 Receb 999

Belge Konusu: Borç İkrarı ve Rehinli Ev Satışı

Meşârîka mahallesinden İbn El-Benna lakabıyla meşhur Alaaddin b. Muhammed, zimmetinde Fethullah b. Alaaddin El-Semmân'a 6 ay ertelenmiş şer'i borçtan 230 dînâr olduğu ve süre sonuna kadar borç ödemek için alış veriş olarak Haric-i Bâb El-Cinân mahallesindeki evin tümünü sattığını ikrar edilenin tasdikiyle ikrar etti ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 354 **Belge:** 1471 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Ev Kiralama

Sâhat-ı Bizze mahallesinden Bey El-'Anberi Vakfı mütevellisi Ali b. Hacı Halil, İbn 'Assaf lakabıyla tanınan Nasiruddin b. Mansur'a, zikredilen mahalledeki vakıf Dükkânının tümünü 3 sene için aylık 24 kıt'a gümüş olarak her ay ödemek şekliyle kiraladığını şahitler huzurunda ikrar etmiştir.

Sayfa: 354 **Belge:** 1472 **Tarih:** Gurre Receb 999

Belge Konusu: Borç İkrarı ve Rehinli Arazi Satışı

Cibrîn El-Hâm köyünden Süleyman b. Osman, zimmetinde Seyyid Zeyneddin b. Ali'ye 4 aya ertelenmiş şer'i borç cihetinden 510 dînâr borcu olduğunu ve zikredilen köydeki buğday, burçak, circir(su teresi) ekimi yapılan tarlasını, tarım ve diğer tarımla ilgili aletleri, boyundurukları, biri kırmızı, diğeri siyah ve sarı inek, iki kırmızı dana, siyah ve mavi iki eşek, Nebhan b. Abdurrazzak ile paylaşılan dörtlü mavi kırsrağın yarısı, köyde 2 dış ve iç avlu, dış; 3 ahır, misafir evi, iç; kiler ve üstünde tabaka, iraki oda, mutfak, menafi' ve şer'i hukuk içeren evin tümü ile 75

incir ağacı olan bahçeyi, 200 kök üzüm bağının tümü, 500 kök üzümü içeren iki bağı kendisine zikredilen meblağa, süre sonuna kadar borç ödemek için alış veriş olarak sattığını tasdikli ikrar olarak ikrar ettiği ve iki tarafın tüm , dava, husumet, sair hukuk ve vaciplerde birbirine beraat verdikleri ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 354 **Belge:** 1473 **Tarih:** 7 Receb 999

Belge Konusu: Alacak Davası

Hamza b. Hüseyin, Yahudi Yakub b. Taruh'a dava açarak zimmetinde İstanbul'da Osmânî ve şâhiye olarak verdiği borç yoluyla 24 bin Osmânî alacağı olduğunu ve bunu talep etti. Borçluya sorulduğunda inkar etti. Davacı, şer'i mühletten sonra ispata aciz kaldığından şer'i yemini etti ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 355 **Belge:** 1474 **Tarih:** 7 Receb 999

Belge Konusu: Koyun Hırsızlığı

Vali Ahmed Paşa tarafından görevlendirilen Mübaşir Hüseyin Ağa huzurunda, Cebel-i Sem'ân Nahiyesi Tedbil köyünden Yusuf b. Şa'bat El-Sufi'ye evinde bulunan 9 baş koyun hakkında sorulduğunda, cenazeye gelen Ahmed b. Ebi Bekir ve Ali b. Halil ve kardeşi Zeyneddin ve Mahfuz b. Ömer El-Fahuri adlı ortaklardan satın aldıklarını ve koyunları ekmek ve dirhemle değişme yoluyla edindiklerini söyledi. Mübaşir Hüseyin Ağa'nın koyunların bazılarının Türkmenler bazılarının da Kürtlerin sürülerinden çalındığını iddia etmiş ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 355 **Belge:** 1475-76 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Ev Satışı

Subaşı Hızır b. Abdullah, Neseb bint Seyyid Ahmed İbn El-Ahras adlı kadına Avneddin evi olarak bilinen 3 kemerli, 2 kubbeli, kible yönünde kapısı kuzeye doğru tabaka içeren ka'a(salonu)nun tümü ile önündeki avlu ve arazi parçasının tümünü, 2000 civarında selb taş, kırmıye, ve salondaki kireçten 14 kıntarı peşin 360 dînâra icab ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak sattığını, iki tarafta tasdikli ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 355 **Belge:** 1477 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Ev Satışı

Bâhsîta mahallesinden Nasıruddin b. Muhammed b. Zahir, Hızır Subaşı b. Abdullah' 3 kemerli, 2 kubbeli, kible yönünde kapısı kuzeye doğru tabaka içeren ka'a(salonu)nın tümü ile önündeki avluda ve arazi parçasının tümü, 2000 civarında selb taş, kırmıye, ve salondaki kireçten 14 kintarı peşin 350 dînâra icap ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak sattığını iki taraftan tasdikli ikrar ikrar ettiğini ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 356 **Belge:** 1478 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Tecavüz Davası(Sayfa Yırtık)

Sebeb-i tahrîr-i kitab ve mûceb-i hitâb oldur ki emir ül ümerâ-i kirâm kebir ül küberâ-i el fihâm ... hâlen Haleb Beğlerbeğisi Ahmet Paşa hazretleri ... mahzarından mahalle-i Tûtî ahalisinden Mektum b.Abdulaziz ve avreti Sitte bint Hacı Ahmet'in ... ile ma'rufe olan kızı Hatun mahalle-i mezbure kethüdası Arslan b. ... hazirân olub Safsâfa mahallesinden Meryem bint Hacı Ahmet ve Hamza b.İmam ve mezbûr Arslan kethüda ve ... evime gelüb anan ve baban senün için bir ev icâra alub seni taleb eylediler gel bile gidelüm didiler ben dahi sözlerine itimad idüb beraberince varduğumda mahalle-i Safsâfa ... demekle maruf olan avretin evine alub kendiler ve mezbûr ... yanında kendünün ademleri var idi. Evvelce yanına yaturub şarab getirüb bana içirmek kasd eyledi. Muhalefet idüb içmediğimde üzerime kılınç ile hücum idüb cebren ve kahr ile şarab içirüb cima' idüb bekaretimi zâil eyledi deyu takrir-i kelâm eyledikte mezbûrân ... keyfiyet-i hal istifsâr olundu mahalle-i Safsâfadan Esseyyid Muhammed b.Esseyyid Ali ve Abdulkерim b. Muhammed ve Hacı Ebubekir b.Şeyh Ahmed ve Hacı Ömer ve karındaşı Muhammed Halife b. Ömer ve Hacı Abdurrezzak b.Ömer Cafer ve ... ve Hacı Osman b.Ömer el Farukî nâm kimesnelerhazır olub mezbur ... şakî ve müfsid ve şerirün cerâimen Müslümanlara muaraza idüb rızkların alub hakların virmez deyu haber virmeğın mâ hüvel vak'a bit-tâleb kayd-ı sicil olundu.

Sayfa: 356 **Belge:** 1479 -80 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu: Maktûlün Ölüm Raporu

Sebeb-i tahrîr-i kitâb ve mûceb-i nazır-ı kitâb oldur ki kıdvet ül ulemâ'î ... halen hâkim-i şer'î şerîf olan Ömer Efendi zide fazlulu ... halen Haleb Beğlerbeğisi Ahmed Paşa hazretlerinin canib-i şerifelerinden fahrül akrân Hasan Subaşı ve divan-ı Haleb Çavuşlarının kethüdası fahrül emâsil Ahmed Çavuş ve mestûr olan şuhûd ile hâlen maktûl olan Balis Beği Yusuf Beyin üzerine keşif için vardıkta Süveyka Ali Mahallesinde tarik-ı 'âm üzerinde arkası üstüne maktul bulunub re'si garb canibe ve ayakları şarka ve yüzünde sol kulağının yanında bir kılınç yarası ve sağ yanağında bir kılınç yarası ve sağ kulağının üstünde dahi kılınç yarası ve başının sol yanında bir hançer yarası ve göğsünün sağ memesi yanında bir hançer yarası ve sol memesinin iki yerinde hançer yarası ve sol boşluk kenarı bir hançer yarası ve sağ ayanının dizi ve kurbunda bir hançer yarası ve arkasının sağ yanında dahi hançer yarası ve başı açık ve arkasında bir yeşil çuka içinde ve sağ tarafında bir kürek ve elinin altında bir ... cebinde bazı evrak ve bir cebin yeşil kise içinde bir mikdar harçlık bulunub zikr olunan hatem ile harçlık ve evrak cümlesi içine konub ve mühürleyüb mâ hüvel vak'a bittaleb tahrir olundu.

Sayfa: 356 **Belge:** 1481 **Tarih:** 5 Receb 999

Belge Konusu: Keçi ve Koyun Kiralama

Ali b. Taceddin El-Huli, Kadızâde nesebiyle meşhur Emin Muhammed Bey b. Ahmed Efendi'nin vekili Kethüda Atullah b. Hacı Ahmed'den 27 dişi koyun ve keçi ile 6 oğlak'ı 4 ay süreyle aylık 5 dînâr ve günlük 1 ratıl(batman) süte kiraladığını ikrar etmiştir. Ali b. Taceddin El-Huli'ye vekaleten Şemseddin b. Muhammed tarafından açılan davada kiralama sözleşmesi bozulmak istenince kadı, sözleşmenin ancak iki tarafın rızasıyla bozulabileceğini bildirmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 356 **Belge:** 1482 **Tarih:** 3 Receb 999

Belge Konusu: Kaçak Cariye Davası

Beyaz cariye Tarife bint Abdullah'a el koyan Bankusa'dan Yahya Subaşının görevli adamı Halep Kalesinden Hacı Muhammed b. Abdulkadir'e Dellâlîn mahallesinden Mustafa b. Muhammed tarafından dava açılmış ve el konulan cariyenin kendisine

ait olduğu iddia edilmiştir. Davalının huzurunda Hacı Veli b. Ömer ve Muhammed b. Nur tarafından yapılan şahitlikte adı geçen cariyenin davacının mülkü olduğu, onu daha önce Mustafa El-Karamani'ye sattığı fakat yanından kaçıdığından dolayı satış anlaşmasının bozulduğu ve halen davacının mülkü olduğuna şahitlik yapmış ve gereğine göre hüküm verilmiştir.

Sayfa: 357 **Belge:** 1483 **Tarih:** Evâ'il Receb 999

Belge Konusu: Vakıf Katipliğine Tayin

Hacı Keyvan b. Abdullah, Yusuf Çelebinin ölmesi üzerine yerine vakıf katipliğine günlük 4 gümüş Osmânî ve yıllık 2 mekkûk buğday malumla tayin edilmiş ve göreve başlamasına ve vakfın mütevellisinden malumu teslim almasına izin verilmiştir.

Sayfa: 357 **Belge:** 1484 **Tarih:** 8 Receb 999

Belge Konusu: Buluğ (ergenlik) İspatı

İbn Resul lakabıyla meşhur Hüseyin b. Muhammed, ihtilama eriştiğini ikrar ettiğinde ve bunda yalan söylemediği anlaşıldığından hakim, eski vasisi Muhammed Çelebi b. Hacı Osman b. Resul'un huzurunda tasdik etti, Şeyh Kasım b. Muhammed ve Şeyh Hasan b. Şeyh Ahmet vasi karşısında Hüseyin'in yaşının 15 seneden fazla olduğuna şer'i şahitlik ettikten sonra gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 357 **Belge:** 1485 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Kur'an Öğretmeni Tayini

Halep Kadısı, Sabun çarşısı başında kurulan mektepte Kur'ân-ı A'zîm'i çocuklara öğretim vazifesinde Yusuf b. Asi b. Nebhan'nın yerine Fethullah b. Nasıreddin'in günlük 2 gümüş Osmânî malumla atanmasına karar vermiştir. Göreve başlamasına ve malumu vakıf mütevellisinden teslim almasına kendisine makbul şer'i izin ve takrir edilmiştir.

Sayfa: 357 **Belge:** 1486 **Tarih:** 4 Receb 999

Belge Konusu: Adiliye Camiine Atama

Hızır Paşa tarafından kurulan Adiliye Cami'inde kadîm-i kelâmullahtan cüz' okuma vazifesinde Yusuf b. Asi b. Nebhan'nın yerine Fethullah b. Nasıreddin günlük 2 gümüş Osmânî malumla atanmasına karar verilmiştir. Yusuf'un vefatı sonucu yapılan atamada görevine başlamasına ve malumu vakıf mütevellisinden teslim almasına kendisine makbul şer'i izin ve takrir edilmiştir.

Sayfa: 357 **Belge:** 1487 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Ahır Satışı

Şamlı Cemi' bint Hacı İsmail, kocası İsmail b. Muhammed El-Şami'ye Türbetü'l-Gureba mahallesindeki ahırın tümü ile üzerine bulunan tabakayı peşin teslim aldığı 50 dînâr fiyatla iki taraftan icap ve kabulü içeren şer'i alış veriş olarak sattığını tasdikli ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 358 **Belge:** 1488 **Tarih:** 29 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Vekalet

Abdülkerim b. Taha ve Yusuf b. Husam, Abdi b. Salih tarafından açılan davada, davacının Hasan b. İsa El-Sebbak'ın zimmetinde 25 dînâr alacağı olduğu, bunun İbrahim Çelebi b. Ahmet Çelebi'nin kira borcuna kefaletten olduğu, kardeşi Hacı Bedreddin b. Salih'e vekalet verdiği ve kendisinin yerine meblağı teslim alma, kendisine ulaştırmada ve dava ve husumette onu yetkili kıldığına, şer'i vekalet verdiği şahitlik etmiştir.

Sayfa: 358 **Belge:** 1489 **Tarih:** 5 Receb 999

Belge Konusu: Borç İkrarı

Cebel Sem'ân nahiyesi Haddâdîn köyünden Muhammed b. Asi, Derviş b. Fadallah, Mahmud b. Hamis, Musa b. Ömer ve Ahmed b. Hüseyin, zimmetlerinde Defter Kethüdası Emir Kurt Bey b. Ahmed Paşa b. Hacı Bey'in rızası ile Şevval başına kadar ertelenmiş şer'i borç cihetinden 60 dînâr borçları olduğu, birbirlerine kefil olduklarını şer'i ikrarla ikrar etmişler ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 358 **Belge:** 1490 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Cariye Teslimi

Seyyid Yusuf b. Musliheddin, kendisinde Şam'daki Askeriyede Serdar olan İbrahim'in emaneti olan Kerciyeli Can Feda bint Abdullah adlı cariyeyi, Şam'da askeriye'nin reislerinden olan Hasan Subaşı b. Abdullah'ın vekili Ali b. Hacı Berrak'a cariyeye muayene ve kontrol edilerek teslim etmiştir.

Sayfa: 358 **Belge:** 1491 **Tarih:** 5 Receb 999

Belge Konusu: Un Satışı

Hacı Husam b. Zeyneddin b. Hamid ve Hacı İzzeddin b. El-Nasiri, Hacı Alaaddin b. Ebi Bekir El-Senbuski'nin huzurunda Hacı Mansur b. Mansur El-Tahhan'dan 64 ratıl un almış, satış sırasında 7 kuruş ödemiş ve kalanı bir ay sonra ödeyeceğini ikrar etmiştir. Hacı Mansur tarafından açılan davada şahitlerin huzurunda kendisine yalnızca 30 dînâr ulaştığını ve gerisinin kaldığını ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 358 **Belge:** 1492 **Tarih:** 29 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Borç İkrarı

Haric-i Bâb El-Cinan mahallesinden Ahmed b. Muhammed, zimmetinde Muhammed b. Hacı Hasan El-Kal'i'ye 14 dînâr şer'i borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 359 **Belge:** 1493 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu: Satış

Ferâfira mahallesinden Ahmed b. Hacı...,peşin 35 dînâr fiyatla alış veriş ve ödemenin tamamlanması Ramazanın başına kadar olduğunu ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 359 **Belge:** 1494 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu: İncir Ağaçları Satışı

Bab El-Neyreb mahallesinde oturan Seyyid Akil b. Seyyid Avvad, Hacı Ebi Bekir El-Mayri El-Azezi'nin zevcesi olan kardeşinin kızı Fatıma bint seyid Abdulkadir'e A'zâz arazisindek incir ağaçlarını peşin 40 dînâr fiyata iki taraftan icap ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak sattığını ikrar etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 359 **Belge:** 1495 **Tarih:** 5 Receb 999

Belge Konusu: Vekalet

Derviş b. Seyyid Ahmed ve Mustafa b. Hacci, Ali b. Ağa tarafından açılan davada zevcesi Kasile mahallesinden Belkis b. Mevta Nureddin b. Cubran kendisine babasının mirasındaki hakkını alma ve teslim alma ile kendisine ulaştırmada ve bu nedenle olan adliyedeki dava ve husumette ve alma ile teslim almada gerek tüm işlemlerde şer'i vekalet verdiğiine şahitlik etmiştir.

Sayfa: 359 **Belge:** 1496 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu: Boşanma

Oğlu Abdullatif'in vekili olan Harun b. Ahmed, müvekkilinin zevcesi Fahri bint Hüseyin'i 3 talak ile boşamıştır. 20 dînâr olan müeccel mehrini ve tüm şer'i hakları boşanan kadının kız kardeşi Sit El-Kül ibra etmiştir. Boşanan kadın Fahri bint Hüseyin'in kardeşine bu ibra için vekalet verdiği şahitler huzurunda sabit olduktan sonra gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 359 **Belge:** 1497 **Tarih:** 3 Receb 999

Belge Konusu: Tayin

Mukaddem Ahmed b. Muhammed hazır bulunarak Hasan b. Yahya'yı mukaddemliğin mübaşirliğine alışılğelen adet ile kendisi tarafından Reyis Hicazi b. Ali ve Hacı 'Amir b. Şerif ve Hacı Muhammed b. Abdullah ve Hacı Ali b. Ahmed'in rızasıyla tayin edilmiş ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 360 **Belge:** 1498 **Tarih:** 8 Receb 999

Belge Konusu: Satış

... b. Muhammed, kendisinden Halep Kalesi yanındaki Dükkânı, sair şer'i hakları ve sınırlarına .. iki taraftan icap ve kabul içeren şer'i alış veriş olarak, ikrar edilen tarafından tasdikli ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 360 **Belge:** 1499 **Tarih:** 25 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Borç

Muhammed Çelebi b. Ali, zimmetinde Diyah b. Hilal'e 3 aya erteleme hükümlü şer'i borç yoluyla 20 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 360 **Belge:** 1500 **Tarih:** Selh Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: EvSatışı

Kasım b. Abdullah'ın zevcesi Pervane b. Abdullah, Şümeysâniyye mahallesinden Sarah bint Şeyh Ahmed'e zikredilen mahalledeki biri kubbeli 2 oda, eyvan, mutfak, murtefak(ek), menafi' ve şer'i hakları içeren evinin tümünü peşin 50 dînâra iki tarafın icap ve kabulleri ile şer'i alış veriş olarak ikrar etmişler ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 360 **Belge:** 1501 **Tarih:** 26 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Alacak Davası

Abdulkadir b. Kasım, Hacı Muhammed b. Hacı Ahmed'e dava açarak 25 dînâr alacağı olduğunu, kendisine yalnızca 8 dînâr ulaştığını ve 17 dînârı kaldığını iddia etti. Davalıya sorulduğunda zimmetinde yalnızca 20 dînâr olduğunu ve bunun da tamamını ödediğini söyledi. Davacı bunu kabul etmedi ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 360 **Belge:** 1502 **Tarih:** 25 Cemâziyel-âhir 999

Belge Konusu: Alacak Davası

Hacı Muhammed b. Abdulkadir El-Kal'i, Ömer b. Ahmed'e dava açarak 9 dînâr alacağı olduğunu iddia etti. Davalı ödediğini iddia etti. Davacı bunu kabul etmedi. Daha sonra davalının babası ertesi güne kadar kefil oldu ve böylece kaydedilmiştir.

Sayfa: 360 **Belge:** 1503 **Tarih:** 9 Receb 999

Belge Konusu: Vasi

Urum El-Kübra köyünden Muhammed b. Ahmed, mevta olan amcası oğlu Osman'ın buluş derecesine ulaşmamış olan yetimleri; Muhammed, Ömer, Zehra, Galiye ve Sitite'ye şer'i vasi olarak haklarını korumak, haklarında en hayırlısı için işlerinde konuşmak için şer'i vasi tayin edilmiştir.

Sayfa: 361 **Belge:** 1504 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu:

Abdullatif b. Harun b. Ahmed'in zevcesi ..., zevci Abdullatif'in ... şer'i olarak kabul edilen şer'i şahitlik ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 361 **Belge:** 1505-1506 **Tarih:** 8 Receb 999

Belge Konusu: Hatiplik Vazifesi

Allame Şeyh Ömer b. Abdulvahhab El-'uveysiri, rızası ve hüsn-i ihtiyarıyla kardeşinin oğlu Şeyh Abdulvahhab b. Ebi Bekir'e günlüğü 3 gümüş osmâni olan İbn ül-Balât Cami'i'nin hatiplik vazifesini şer'i devir olarak devir etmiştir. Şeyh Abdulvahhab'ın hatiplik vazifesine tayin edilmesine ve başlamasına, vakıf mütevellisinden malum günlüğünü teslim almasına şer'i izin ve takrir verilmiştir.

Sayfa: 361 **Belge:** 1507 **Tarih:** 11 Receb 999

Belge Konusu: Hikr (kira)

Kışşatiye Zaviyesi vakfı Mütevellisi İbn El-Hadiri lakabıyla meşhur Şeyh Safiyeddin b. Şeyh Nizameddin, belge sahibi Şeyh Ali b. Ahmed El-Hindi El-Martani'ye Halep Kalesi altındaki imarlı binanın karşısındaki harabenin tümünü senelik 50 kıt'a gümüş ödemek şartıyla kiraladı, vakıf nazırı Zü'n-nün Efendi de hazır bulunarak kiralamanın doğruluğunu tasdik etmiş ve gereğince hüküm verilmiştir.

Sayfa: 361 **Belge:** 1508 **Tarih:** 6 Receb 999

Belge Konusu: İbra-i Zimmet

Ferâfira Mahallesinden İbn Ankebût lakabıyla meşhur Muhammed b. Muhammed, ne Ali b. Ali El-Bani ne de Hacı Muhammed b. Halife İbn El-Kaysi'nin zimmetinde

mevta Hacı Muhammed b. Ayşe'ye kefaleti yönünde, selem yoluyla ağaç satışından kaynaklanan ve toplamı 45 dînâr olan ve kalanı 34 dînâr olan borçtan hak, dava, talep, husumet hiçbir vecihle hak dava etmediği ve gerektirmediğini, Ali b. Ali El-Bani'nin ve Hacı Muhammed b. Halife'nin zevcesi Şehla bint Muhammed El-Makdisi'nin huzurunda tasdikli ikrarla ikrar etmiştir.

Sayfa: 361 **Belge:** 1509 **Tarih:** Gurre Receb 999

Belge Konusu: Sorumlu Olmama

Muhammed Bey mahallesinden Belkis bint Hacı Ahmed, kız kardeşi Sitite'nin de hazır bulunduğu mahkemede, kız kardeşinin işlemiş olduğu kötü işler ve kabahatdan dolayı kendisinin sorumlu olmadığını beyan etmiştir.

Sayfa: 362 **Belge:** 1510 **Tarih:** 8 Receb 999

Belge Konusu: Rehin

... Akabe mahallesinde bulunan mermerli açık avlu, ... taş merdivenli, iki kubbeli kare oda, su kuyusu, mutfak, kenif ve ev ..., Bab-ı Ali çavuşlarından Yahya Çavuş b. Halil tarafından açılan davada bu evin Yahya Çavuş'a, Cemaleddin b. Havâce Receb'in oğulları olan Muhammed Yusuf, İbrahim, Şahabeddin, Safiye ve Enes ile Seyyid Ahmed El-Bai' tarafından Receb 998'de 100 dînâr borç karşılığında rehin verildiği hususunda şer'i şahitlik yapılmıştır.

Sayfa:362 **Belge:**1511 **Tarih:** 10 Receb 999

Belge Konusu: Emanet Davası

Cebbul mukata'asında mültezim olan Osman ve kardeşi Ömer veled-i Öreke, mukata'adaki ortakları merhum Şemsi b. Hıdır'ın Erdemşelli cemaati Pehlivanlu taifesinden Türkmen Murkiye b. Yusuf'ta 69 koyun, 26 kuzu, adı geçen taifeden Türkmen Ahmet b. Doğan'da 56 koyun, 31 kuzu, adı geçen taifeden Türkmen Doğan b. Enbe Bey'den 71 sütlü koyun, 71 toklu kuzu, 70 kuzu, adı geçen taifeden Türkmen Murad b. İbrahim'de 47 sütlü koyun, 24 kuzu, Ferec b. Abdullah El-esmer'den 40 sütlü koyun, 48 toklu kuzu, 4 kuzu, o cemaatten Türkmen Yağmur b. Mustafa'da bazısı toklu bazısı başka 335 baş koyun ve kuzusunun emanet yoluyla bulunduğunu ikrar etmiştir. Emri sultani gereğince emanetçilerde kalan koyunları

tahsil etmek için gelen Bâb-ı Â'lî çavuşlarından Hekkâk Mahmut Çavuş tarafından gönderilen Hasan b. Abdullah huzurunda, merhum Şemsi'nin kardeşi, emanette olan koyun ve kuzuların kendisi ile merhum kardeşinin ortak malı olduğunu iddia etmiştir. Ancak adı geçen Türkmenler, ortaklık iddiasına inanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sayfa: 362 **Belge:** 1512 **Tarih:** Evâ'il Receb 999

Belge Konusu: Borç Davası

Ebu Bekir b. Hacı Muhammed, Yahudi İsak b. Ebrahim El-Masri'ye dava açarak 20 dînâr asıl alacağından 15 dînâr kaldığını iddia etti. Davalıya sorulduğunda 10 dînâr borcu kaldığını ikrar etti ve Cemâziyel-âhir başında 3 aya ertelendiğini iddia etti.

Davacı bunu kabul etmedi ve böylece kaydedilmiştir.

SONUÇ

Suriye'nin ikinci büyük şehri olan Halep, tarihin her döneminde stratejik ve sosyo politik konumu nedeniyle önemli bir şehir olma özelliğini korumuştur. Birçok uygarlığı bünyesinde barındıran Halep, sayısız savaflara, kıtlıklara ve hastalıklara göğüs germiş, kimi dönemlerde yıldızı parlarken kimi dönemlerde geri plana düşmüşse de yine de çoğu zaman önemli bir ticaret merkezi olma özelliğini korumuştur. Mercidabık Savaşıyla (24 Ağustos 1516) Osmanlılar'ın eline geçen şehir, 16. Yüzyılda Osmanlılar'ın bu bölgeye yapmış oldukları yatırımlarla daha büyük bir değer kazanmış ve giderek yıldızı parlamıştır. Ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel yönden 16. Yüzyıl sonlarında önemli bir şehir konumuna yükselmiştir.

İncelemiş olduğumuz belgelerin (6 Numaralı Halep Şer'iyeye Sicili- 996-999 yılları) tasnifini yaparken vakıflarla ilgili birçok kayıtlara ulaşmış bulunmaktayız. Hatta bu kayıtlardan en ilgi çekenlerden birisinde Halep Kalesi Naibi İsmail Ağa b. Abdullah, kadı kapısı önünde on adet dükkân inşa etmiş buraya vakf etmiştir. Bunun gelirinden mahkûmlar ve halkın içme suyunu sağlayan çeşme gibi dönemin iki temel sorununa bir çıkış yolu bulduğunu görmekteyiz. Ayrıca vakıfların mülkiyeti üzerindeki anlaşmazlıklar, vakıfların gelir kaynakları ile ilgili belgeler, vakıflarda çalışan görevlilerin atanması, azledilmesi ve maaşları hakkında da birçok kayıt bulabilmekteyiz. Yine o yıllarda Halep'teki vakıflarla ilgili dikkat çeken belgelerden bir bölümünü de huluvvül-örfi uygulamaları oluşturmaktadır. Hacı Mukbil b. Abdullah El- Mahmudi adında bir kadının vakıf mütevelliliği faaliyetini anlatan ayrı bir belgede o yıllarda kadına verilen değeri göstermesi açısından dikkat çekmektedir.

Yine o dönemlerde Halep'te yaşanan asayiş olaylarını (öldürme, yaralama, tecavüz, hırsızlık, hakaret) anlatan birçok belgeye ulaşmaktayız. Aile hayatına ait belgelerde aile içi geçimsizlik nedeni olarak kadının giyim ve gıda ihtiyaçlarının

karşılanamaması, çok eşlilik, çocuklara nafaka verilmesi konusunda bilgilere rastlamaktayız.

Borç alacak işlemlerine ait sicil kayıtlarının önemli bir kısmını peşin olarak yapılmayan ticari alışverişlerden kaynaklanan problemlere ait (65 adet belge) evraklar oluşmaktadır. Esnaflara ait kayıtları incelediğimiz vakit o yıllarda Halep'te hangi esnafların aktif bir şekilde çalıştığını gördüğümüz gibi, esnaf şeyhlerinin tayininde esnafın ve halkın görüş ve düşüncelerine önem verilmiş, esnafın kendi aralarındaki işlemlerde de adalet ve hakkaniyetle iş yapmalarına dikkat edilmiştir.

Yapmış olduğumuz çalışmalarda köle ve cariyelerle ilgili sınırlı sayıda belge bulunmaktadır. Bunlarda köle ve cariyelerin genellikle kaçıışı ile hür kadınlara esir muamelemesine ait belgelerdir. Bu davalar o yıllarda kadının huzurunda görülüyor ve şer'î sicil defterlerine kaydediliyordu.

Bu belgeler ışığında o yıllardaki Halep'in toplum yaşantısı hakkında çarpıcı bilgiler tespit edebilmekteyiz. Arapça olarak tutulan bu kayıtlarının tercüme edilerek bilim dünyasına sunulması sonucu o yıllardaki Osmanlı Halep'i hakkında bilgi sahibi olmak isteyen tarihçi ve araştırmacılara bir fayda sağlayacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

- Acar H. İ. M. (2010), “Talak” C. XXXIX, TDİA, İstanbul, s.495.
- Ahmet M. (2007), “Türk Tarihi Araştırmaları Açından Vakıf Kayıtlar Arşivi”, *Vakıflar Dergisi*, 30, Ankara, s. 1-34.
- Akgündüz A. (1996), *İslam Hukukunda Ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, İstanbul.
- Atar F. (2003), “Şer’iye Sicilleri”, TDİA, C. XXVII, 2003 s. 338.
- Çelebi E. (1935), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Anadolu, Suriye, Hicaz (1671-1672)*, Cilt.9, Devlet Matbaası, İstanbul.
- Bayraktar H. (2004), XIX. Yüzyılda Halep Eyaletinin İktisadi Vaziyeti, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Tarih Şubesi Yay. No: 7* Elazığ, s. 205-207.
- Bayram S. (2012), Osmanlı devleti’nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilatı ve Esnaf Loncaları, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İstanbul, 21, 81-115.
- Çakar E. (2012), XVI. Yüzyılda Suriye Coğrafyasının İdari Taksimatı, *Uluslararası Orta Doğu Semineri* Altıncı, Elazığ 11-13 Ekim, s.130.
- _____, (2003), *XVI. Yüzyılda Halep Sancağı (1516-1566)* Fırat Üniversitesi Tarih Şubesi Yayınları, No:1, Elazığ, s. 304.
- Çakır i. E. (2014)., Osmanlı Toplumunda Köle Ve Cariyeler, Sofya 1550-1684, *Selçuk Üniversitesi, Türkiyet Araştırmaları Dergisi*, s. 202.
- Çınar H- Kaya M.K. (2015)., *Vakıflar Kaynakçası*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Develioğlu F. (2012)., *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Doğan M. (2014), “ Osmanlı İmparatorluğu’nda Esnaf Yeniçeriler”, *Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Journal of Faculty of Letters*, Cilt/Volume 31 sayı/ Number 1 (Haziran June), s. 142.
- İnalçık H. (2004) , *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, (Çev. Ruşen Sezer), İstanbul.
- Koç Ü. (2002) , “ XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Çavuşluk Teşkilatı”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cil: 12,

Sayı:2, Elazığ, s. 400-404.

- Koltuk N. vd., *Osmanlı Belgelerinde Halep*, TDBB Yayınları, No:25, İstanbul 2018.
- Masters B. (2017) vd., (Çev. Sermet Yalçın), *Doğu İle Batı Arasında Osmanlı kenti Halep, İzmir Ve İstanbul*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- Mütercim Asım Efendi. (2013) , *Kâmûsu'l-Muhit*, Çev. Mustafa Koç, I.Cilt, İstanbul.
- Osman N. (2009), *Halep, Kilis ve Gaziantep'teki Tarihi Eser ve Abideler*, Halep.
- Sami Ş. (1308) , *Kamusu'l -A'lam*, III. Cilt, Mihran Matbaası, İstanbul, s. 1971.
- Sezen T. (2017)., *Osmanlı Yer Adları*, Ankara.
- Singer A. (2002) , *Osmanlı'da Hayırseverlik Kudüs'te Bir Haseki Sultan İmaretini*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 139, İstanbul.
- Özkılınç A. (2010) vd., *397 Numaralı Halep Livâsı Mufassal Tahrîr Defteri*, (943/1536) Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 109, Ankara.
- Özkiraz A- Baş G.İ (2016), Osmanlıdan Günümüze Türk Toplumunda Aile Yapısı Ve Boşanma, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 18 (30): s. 87-95.
- Öztürk N. (1986),” Vakıfların İdaresi ve Teşkilat Yapısı Üzerine Düşünceler”. *I. Vakıf Şurası 3-5 Aralık 1985*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay., s.43-55. Osmanlıdan Günümüze Türk Toplumunda Aile Yapısı Ve Boşanma, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 18 (30): s. 87-95.
- Alnhayer A. (2017)., 6 Numaralı Halep Şer'iyeye Sicili'nin (Sayfa 201-280) Tercüme Ve Değerlendirmesi, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kilis, s. 38.
- Çiftçi B. (2017)., 49 Numaralı Antep Şer'iyeye Sicili Değerlendirme Ve Transkripsiyonu, (Sayfa 201-280) Tercüme Ve Değerlendirmesi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş, s. 44-45.
- İlhan F. (2013)., Şer'iyeye Sicillerine Göre XVI. Yüzyılda Halep'te Fiyatlar, (Sayfa 201-280) Tercüme Ve Değerlendirmesi, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kilis, s. 34.

EKLER

Ek. 1. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1185 -1194

Ek. 2. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1195 -1203

Ek. 3.6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1204 -1210

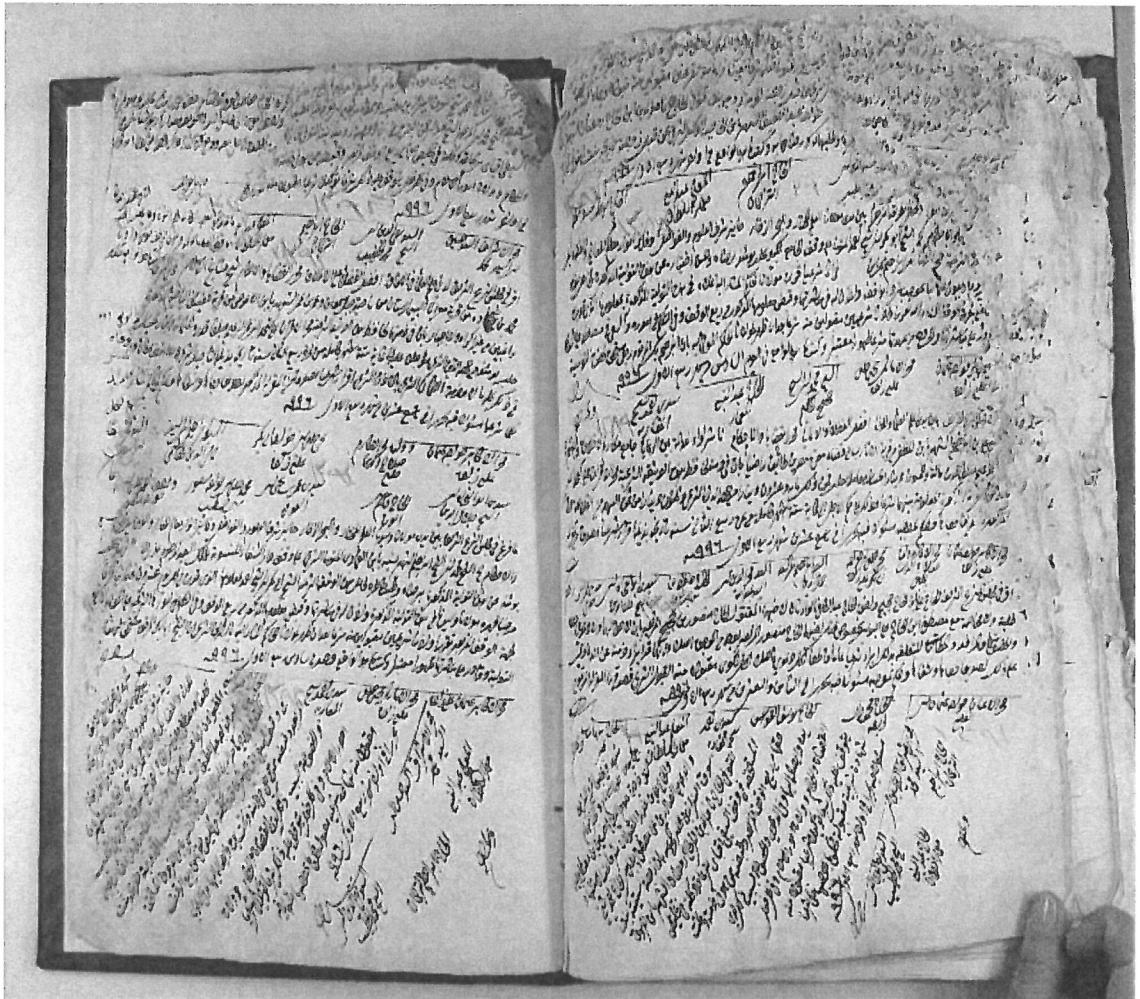
Ek. 5.6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1271 -1277

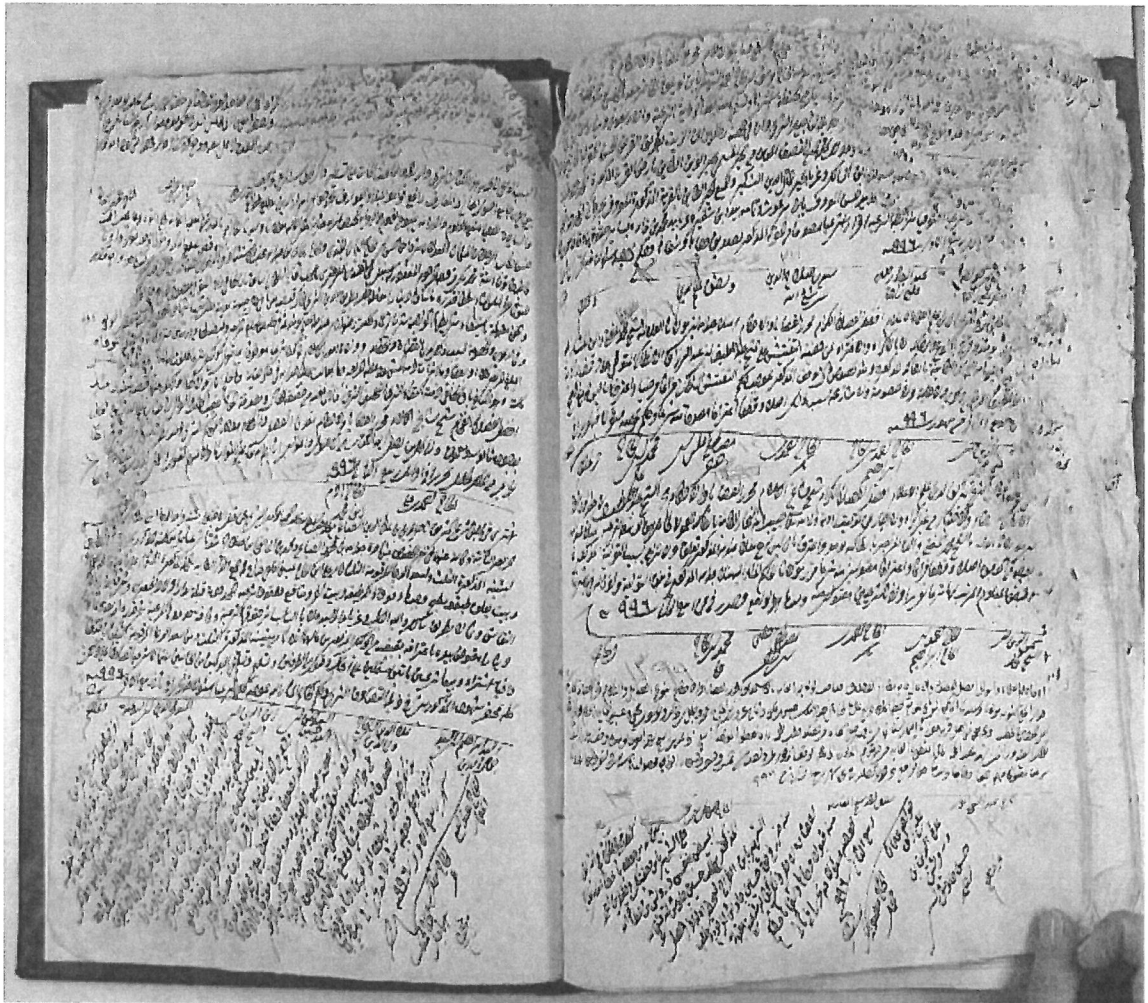
Ek. 6.6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1278 -1286

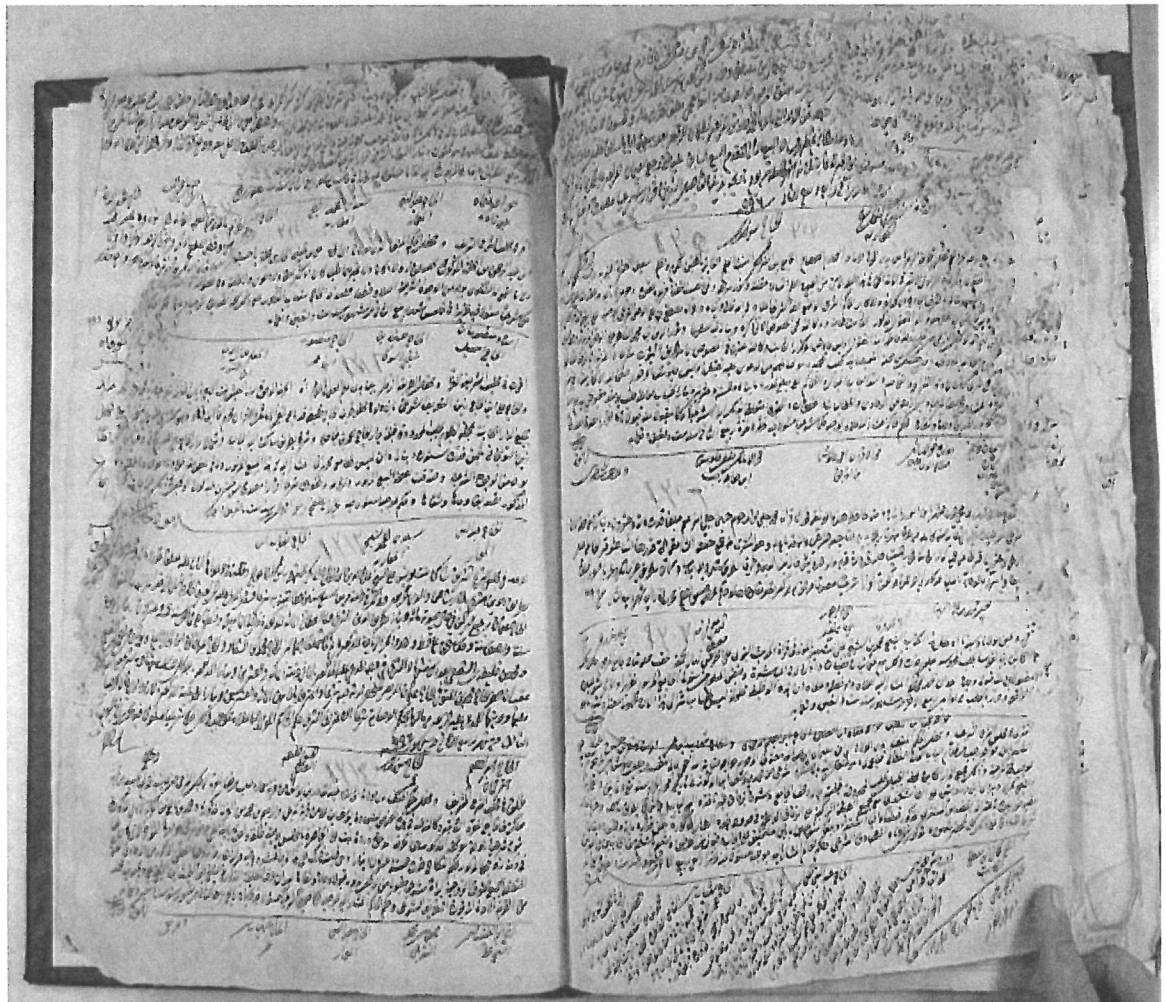
Ek. 7.6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1277 -1295

Ek. 8. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1297 -1303

Ek. 9.6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1304-1314

Ek. 10.6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 1315-1321

ÖZGEÇMİŞ

Mohamad Bathish 1989 yılında Halep'te doğdu. Orta öğrenimimi Halep'te tamamladı. 2011 yılında Halep Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. 2012'de Suriye'de çıkan iç savaştan dolayı, Türkiye'ye geldi, 2012'de Kilis 7 Aralık Üniversitesi Tarih Bölümünde yüksek lisansa başladı. Çok iyi Arapça ve İngilizce bilmektedir.

VITAE

Mohamad Bathish was born in Aleppo city in 1989. He finished the secondary education in Aleppo, in 2011 he graduated from the department of Turk language and literature from Aleppo university. As a consequence of the conflict in Syria in 2012 he came Turkey and started studying master in history department in Kilis 7 Aralık university. He knows Arabic and English very well.